

॥ १२५ ॥ ...
 ॥ १२६ ॥ ...
 ॥ १२७ ॥ ...
 ॥ १२८ ॥ ...
 ॥ १२९ ॥ ...
 ॥ १३० ॥ ...
 ॥ १३१ ॥ ...
 ॥ १३२ ॥ ...
 ॥ १३३ ॥ ...
 ॥ १३४ ॥ ...
 ॥ १३५ ॥ ...

... ..

... ..

मार्गः प्रोक्तः

अकारणमृगीन कांशद तपः पण्डितैक्यस्य । अग्राहयस्य सयोगं सिद्धान्नामं यथाविधि ॥
 विन्दनं विधिना शार्दूलैक्ययानादिकं च सः । अङ्गया ग्राहयद्भूमं अहंयानाः शिवमदम् ॥ २२ ॥
 एवं देविककायादिभयत्प्राणानामनमनमकरपरम् । आनकानमन्त्रलोकार्थं वन्दितुं स समामान ॥ २३ ॥
 आनयनं श्रद्धासिद्धिनामयाचारादिभेदं प्री । आनकान मुनिनश्चासौ चतुर्मासं समासावत ॥
 अर्थाव्यभिचारं संप्रिययातः प्रजान्प्रदम् । चतुर्मास्ययत्परपूर्णां मायाहाविष्यतिभूमम् ॥ २५ ॥
 ग्राहं मन्त्री तदा सूरिणा चूर्णां त्रिण्ड निवृत्तः । चतुर्मास्ययत्परपूर्णां न पूर्णां स मन्त्रियाः ॥ २६ ॥
 सूरिः स्वस्वमना अरुयात् सायुसग्राहयत्स्वया । कथनाकरत्वां दृष्टं मयापुंदास्यैति सङ्ख्या ॥ २७ ॥
 मूर्ध्निनाभसदृशं देव्याऽपदयानिस्वामान । अस्तिमन्त्रायकः सङ्घनायकः सुवदयकः ॥ २८ ॥
 अणयजायन्ताण्यः सुतस्वस्य सुगणार्थः । अणयस्य जयं देवराजानामजानासमः ॥ २९ ॥
 साहेलगाविविद्ययात्तं गार्वा नामास्ति अस्तिमान् ।

सोतानानाकी सुता तस्य तस्य जयास्ति अस्तिकी ॥ ३० ॥
 आयुः क्षयतः स्वर्गं जयन्तीऽजगद् द्रवम् । पत्नीसौहागदेव्यस्याशौचविशेषे निरस्य च ॥ ३१ ॥
 यूपानं यूपसि अयान विपद्यत पतिपुत्रं । महदुःखं वरसौभागं हो यास्तपति कथं ययः ॥ ३२ ॥
 (-चिक्रे संसारं शरीरिणः-इति वा पाठः)

चिक्रयति गतं कालं पत्युः शोकं गतेऽपि च । विद्याय साय संसारमसां परमार्थतः ॥ ३३ ॥
 दानं शीलं तथा सुखं धर्मकर्मपरंपराया ॥ कुर्वन्ना कर्तव्यकामिनिचा सा पापमोक्षका ॥ ३४ ॥
 मया यपति यं द्रव्यं देवदेवैरेषु समष्टि । ते फलं किं लभन्ते होत्यपुच्छद्वैक्यमन्यता ॥ ३५ ॥
 तत्र माच्छताया प्रयत्ने कृतं इत्याह तत्रसुखं । जन्तानासि यैवं युज्यन् विनान्न प्रममानसे ॥ ३६ ॥
 तथाहि-तीर्थं १ तीर्थकरं २ साधुं ३ भक्तिं ४ निर्मलवृत्तस्य ।
 धर्मशास्त्रे कविः २ सत्या दया ३ दानं ४ सुपात्रकं ॥ ३७ ॥
 सत्यं वाच्यं ५ विवेकश्च ६ प्रशस्तानिस्विकारमातिः ७ ।
 चापुदेव्यां ८ मनुष्यत्वं ९ दीव्यायुं १० योगहीनता ११ ॥ ३८ ॥

२१-अथय स्योके अग्राहयतिहे क्रियापदस्य व्यन्तत्वात् नियन्तकर्मकस्य बहुवचिनेषु
 इति निघण्टे । सुतान् इत्यत्र द्विवचस्योके आहोतिरत्यत्र च कर्म । यन्मसादेहीणमिति वचनात्
 २२-अथ इव कृणु इव वचनः सार्वात्मत्वात् यः स अज्ञोवचः । अज्ञोऽज्ञो इव
 विष्णो रघु चैवथि स्मरं । इति हेमानिकायुं ।
 ३०-तत्र गार्वातानः सुता । तस्य जयन्तस्य जया परीणा वा अस्ति । अस्ति
 अस्तिमान्, अस्ति आस्तिकी इत्युभयत्र इकोऽवयवौ शोकत्वरूपं देवदेवैरे प्रकृतौभायः ।

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

विषयवृत्ति-महात्म्य

[अ.]

श्रीसुतीन्द्रस्तदा प्राह सोनाख्ये शक्तिस्तस्मिन् हि । प्रतिष्ठां हि न व्युत्थिच्छेषेष्यतीदंशम् ॥६९॥
 सुसामग्रीं प्रतिष्ठाया विद्यथ विधीयतां । प्रतिष्ठाः सूरिदेवस्येन प्रतिष्ठापयति स्म सा ॥७०॥
 प्रतिष्ठाः प्रत्यातिष्ठताः सूरिजतीमहोत्सवम् । रूपकाण्यददंदाङ्कपञ्चकस्या संघान् प्रयोज्य सा ॥
 पाठयत्य शतस्त्यास्मिन् सप्तश्रीश्रीतिरस्युन्दके । प्रतिष्ठानां प्रतिष्ठासुर्धैवं श्रीसुतिनीते ॥७१॥
 एवं श्रीविद्ययादिदेवस्युत्तुः स्वर्णविजालेयुः,
 श्रीमन्मूर्तये पूरे च स लसद्विद्यमतिश्च्यवासे ।
 श्रीश्रीवज्रिप्रपठकः समपठते यस्य प्रशस्त्यानिमान्,
 सत्कृत्यव्यवधान विषयगणनाः संघर्षनीयान् सदा ॥७२॥
 इति श्री श्रीवल्मीकेश्वरचरितगच्छेय श्रीजनेराजसूरिसंवादीय पाठकश्रीकौमारीसज्जिष्य
 श्रीवल्मीकायामिदं विदं श्रीमत्पद्मगच्छादिपुत्रा ज पाठयति ॥ श्रीभक्तकव्यसमासंलघुवृत्तौजयवादे मङ्गलक श्रीवज्र-
 श्रीदेवविजयसुतीश्वरपदार्थे ॥ श्रीभक्तकव्यसमासंलघुवृत्तौजयवादे मङ्गलक श्रीवज्रपदार्थे श्रीवज्रपदार्थे श्रीवज्र-
 पदार्थे सुतीश्वरपुत्रावर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाथि महाकाण्डे श्रीवज्रपदार्थे श्रीवज्रपदार्थे श्रीवज्र-
 श्रीजयजय-श्रीमद्विनीतवत्पुत्रमिदं प्रतिष्ठापयति पादको नाम यथादेशम् : सर्गः ॥ १३ ॥

माहात्म्यं पूर्वसूरीणामतिशेतेऽत्र भूतले । विजयदेवसूरीणां माहात्म्यमधिकं सदा ॥२॥
 विजयदेवमाहात्म्यं वर्ण्यतेऽत्र यतोऽद्भुतम् । विजयदेवमाहात्म्यं नाम काव्यं ततः स्मृतम् ॥३॥
 विजयदेवमाहात्म्यनाम काव्यं कविप्रियम् । श्रीवल्हभ उपाध्यायः कुरुते स्वार्थसिद्धये ॥४॥
 विजयदेवसूरीणां प्रगुणाः सद्गुणा गुणाः । विदिता अवदाताश्च प्रेरयन्ति यतोऽत्र माम् ॥५॥ युग्मम्
 भास्वच्छ्रीभारते क्षेत्रे, धरालङ्करणं सदा । पुराणां भाति राजेव श्रीईडरपुरं पुरम् ॥६॥
 तत्र श्रेष्ठी स्थिरो नाम श्रेष्ठश्रेष्ठिशिरोमणिः । ऋद्धिमान् भूपतेः प्रेष्ठः श्रेष्ठः सर्वप्रतिष्ठया ॥७॥
 रूपानाम्नी सुरूपा स्त्री तस्यासीच्छुभलक्षणा । विनयादिगुणोपेता रूपवत्प्रियप्रिया ॥८॥
 एतौ जायापती भोगान् शचीशक्राविधानिशम् । अमुञ्जाताममुञ्जातां रतिप्रीतीव चेतसि ॥९॥
 सुखसुप्तैकदा रूपा स्वप्ने सिंहं व्यलोकयत् । एतत्प्रभावान्मे पुत्रो भावी चेति व्यचिन्तयत् ॥१०॥
 उत्थाय प्रातराहेति पतिं प्रति पतिव्रता । अद्याप्यमहं रात्रौ स्वप्ने सिंहं सह श्रिया ॥११॥
 इति श्रुत्वा वचस्तस्याः स्थिरः स्थिररतिः पतिः । अभवच्छुभवद्वाक्यं श्रुत्वा प्रीतो भवेन्न कः ॥१२॥
 पतिः पत्नीं प्रति प्राह तव पुत्रो भविष्यति । सूर्यवद्भुवि तेजस्वी सर्वसर्वसहाधिपः ॥१३॥

५-प्रगुणाः प्रकृष्टाः अन्यसूरिजनापेक्षया, क्रोधाक्रोशगालिप्रमुखप्रतिकूलदोषरहितत्वात्, एकैकतोऽधिकत्वाच्च; गुणा भयानकमनोहरत्वादयो येषां ते प्रगुणाः । गुणाः शौर्वोदार्य-सौन्दर्यशौण्डिर्यादयः । 'पडिरुवो १ तेजस्वी २' इत्यादयः पट्त्रिंशत्सूरिसम्बन्धिनः, सप्तविंशतिः साधुसम्बन्धिनो वा । कथंभूताः गुणाः सद्गुणाः सन्तो विद्यमानाः सत्याः प्रज्ञास्याः अर्चिता वा; पूर्वसूरीणां अपरसाधुजनानां च गुणानामपेक्षया सुभगत्वादयस्तत्तद्गुणप्रतिकूलाऽसुभगत्वादिदोषरहितत्वात्; येषां ते सद्गुणा इति गुणविशेषणं युक्तम् ॥५॥

६-श्रीईडरपुरमित्यत्र सन्ध्यऽकरणं प्रकटावबोधार्थं, सन्धौ हि डरपुरमित्यनिष्टनामा-शङ्कानिरासार्थं च; विवक्षितत्वात् सन्धेः, 'भो भगो अधो अपूर्वस्येति' पाणिनीयसूत्रवत्; 'अइउकल समाना' इति सारस्वतसूत्रादिवत् । अहं पूर्वो अहं पूर्व इत्यहंपूर्विका स्त्रियामिति गौडवचनवच्च । न चात्र 'संहितैकपदे नित्या' इति कथनात् श्रीईडरपुरमित्येकपदत्वात् नित्यसन्धिविधानाशङ्का करणीया; भो भगो अधो अपूर्वस्येत्यस्यैव एकपदत्वे सत्यपि सन्धेरकरणे ज्ञापकात् । श्रीईडरपुरं पुरं क इव राजेव । कथंभूतो राजा ? सदा धरालङ्करणं पृथिव्या अलङ्कारः । अलङ्करणशब्दस्य अजहाद्विह्वत्वात् राज्ञो विशेषणे नपुंसकवचनं न दुष्टम् । पुरविशेषणे तु पुरशब्दस्य नपुंसकत्वात् नपुंसकवचनं विशिष्टमेवेति ॥६॥

८-रूपवत् सौन्दर्यमिव नाणकमिव वा यथा सौन्दर्यं नाणकं वा वल्लभं भवेत् तथा रूपा नाम्नी ह्यपि ।

१३-सर्वस्याः सर्वसहायाः पृथिव्याः अधिपः स्वामी सर्वसर्वसहाधिपः ।

पञ्चदशः सर्गः

पूर्वमेव तपोऽकुर्वन्नर्हन्तोऽहं च्वसिद्धये । तपस्यन्यधुनार्हस्वमासाद्यायं नवो जिनः ॥१॥
 सूरयः साम्प्रतीना हि वर्तमाना जिना अपि । वर्धमानं विहायान्ये क्वरिरो नेदुनं तपः ॥२॥
 तपः स्तुमोऽत एवास्य कृतं कर्ता करोति च । दीयन्तेऽन्ये च कुर्वन्तो द्रीष्यन्तेऽग्नौ दिने दिने ॥
 षोडशस्य शतस्यास्मादेकपट्टितमाब्दकात् । प्रथमं यत्तपः सूरिर्व्यधात्तन् स्तोमि सम्प्रति ॥
 एकवर्षं पुराचाम्लपट्टाप्टमतपो गुरुः । पारणाविकृतित्यागं निर्विकृतिक्रमानोत् ॥५॥
 आचाम्लानि चतुर्मासं द्रव्यत्रययुतानि च । स्थानस्थभक्तपानानि व्यद सान्म तपोनिधिः ॥६॥
 पट्टाप्टमोपवासानां पारणायां तपोभिदि । शुद्धन द्रव्याणि चत्वारि द्वितीयाद् द्वे तपः ॥ ७ ॥
 द्रव्याणि त्रीणि चत्वारि शुद्धन्नेकाशनं तपः । आवर्षयुगलं मुनिस्सकरोत् निरन्तरम् ॥८॥
 वन्दनाभिग्रहे श्रीमद्विजयसेनसहुरोः । ज्ञात्वेति विरहे सरेशुक्तिर्मुक्ता न मे मत्ता ॥९॥
 एकान्तरोपवासानं स व्यधाद्भागसप्तकम् । निर्विकृतिक्रमानन्दन पारणादिकं मत्ता ॥ १० ॥
 पट्टमाचाम्लमेकाशं निर्विकृतिकं तथा । पद्द्रव्यसहितं स्थानभक्तपानसमि- ॥ ११ ॥
 यावद्वर्षत्रयं सूरिरकरोत्तप ईदृशम् । यावत्पारमेर्षं च कायोऽग्नौ मत्ता निधिः ॥ १२ ॥
 अभिग्रहे च यात्राया आ मासनयकं किल । पद् विकृतीनिर्दिष्टं तपः पारणादिकम् ॥ १३ ॥
 निर्विकृतिकमाचाम्लमेकासनमनिन्दितम् । यावन्मासत्रयं सूरिः पारणादिकं करोत् ॥ १४ ॥
 पञ्च द्रव्याणि संगुह्यन एकां च विकृतिं ध्रुवम् । स्थानस्थभक्तपान- ॥ १५ ॥

कस्मिन्धिद्वत्सरे सूरिर्व्यधात्पंक्तिर्विकृतितपः । उपवासि- ॥ १६ ॥
 एकाशनैश्च कृत्वैव द्रव्याणां परिमाणकम् । परित्यक्तसमाप्त- ॥ १७ ॥
 कर्मक्षयविधानार्थमुपवासादिकं तपः । अर तोकादगो- ॥ १८ ॥
 कस्मिन्नन्दे गुरोस्तथा मासभावे तु कल्पते । एता दिविक- ॥ १९ ॥
 यथेन्द्रमुपवासादि करणीयं मया तपः । तपोराय- ॥ २० ॥
 कस्मिन्धिद्वत्सरे संवाशान्मासकर्म ध्रुवम् । सूरि- ॥ २१ ॥
 आचाम्लान्युपवासार्थं निर्विकृतिकं अपि । तपसो- ॥ २२ ॥
 अष्टकर्मस्य कर्तुमुपवासादिकं तपः । कर्त्तव्यं- ॥ २३ ॥

२-१ तीरो नेदुनं २-५ इति ३-५ इति ४-५ इति ५-५ इति ६-५ इति ७-५ इति ८-५ इति ९-५ इति १०-५ इति ११-५ इति १२-५ इति १३-५ इति १४-५ इति १५-५ इति १६-५ इति १७-५ इति १८-५ इति १९-५ इति २०-५ इति २१-५ इति २२-५ इति २३-५ इति

तपांस्येतादृशान्येवमनेकान्यकरोद्गुरुः । तद्विधौ पुनरद्यापि तस्याद्यो दिवसोऽसति ॥२४॥
 अद्य यावद्गणाधीशोऽभ्यतपद्दुस्तपं तपः । एतादृशोऽस्त्यभिप्रायश्चिरायास्य च तत्कृतौ ॥२५॥
 जीर्णोद्धारजरत्तीर्थाऽजरच्चैत्यादिकं भवेत् । तपो लाभोपमं तर्हि तद्वर्षेऽल्पं तपोऽस्तु चेत् ॥२६॥
 कस्यचिन्महतो मन्त्रिजयमल्लादिकस्य हि । विज्ञप्तिकरणादेव नान्यथा तत्तपोऽल्पता ॥ युग्मम् ।
 क्रियात्युग्रतया साक्षादवतीर्णो धनो मुनिः । सन्दिहन्तीति यं वीक्ष्य कवयो यं कलौ किल ॥
 आनन्दविमलसूरिर्द्वितीयोऽयमभूद्गणे । नैवमेपोऽधिकस्तस्मादित्यन्ये ब्रुवते बुधाः ॥२९॥
 तदाह—क्रियोद्धारः कृतस्तेन नैतादृक्षं कृतं तपः । महातपा इति ख्यातं नामं च विरुदं भुवि ॥
 इति हेतुत्रयाधिक्यं शोभतेऽस्मिन्नहर्निशम् । यदत्रान्यगुणाधिक्यमस्ति वक्तुं न तत्क्षमः ॥३१॥
 —त्रिभिर्निशेषकम् ।

क्रियायास्तपसश्चास्य पारं वक्तुं कदापि हि । शक्नुवन्ति कवीन्द्रा नो बृहस्पतिसमा अपि ॥३२॥

इत्युत्तमं श्रीविजयादिदेवसूरिस्तपो दुस्तपमातनोत्त ।

श्रीवल्लभः पाठक एवमाख्यत् कर्तुं न शक्तोऽन्यजनो यदीदृक् ॥३३॥

इति श्री श्रीवृहत्परतरगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानीयपाठक श्रीजानविमलशिष्य श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराज पातशाह श्रीअकठवरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारक श्रीहीर-
 विजयनृशिरपट्टालंकार पातिशाहि श्रीअकठवरमभासंलब्धदुर्वादिजयवाढ भट्टारक श्रीविजयसेन
 सूरेश्वरपट्टवर्त्तचन्द्रमहस्यकरानुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्तमहातपाविरुद्धधारि श्रीविजयदेव-
 सूरेश्वरगुणवर्त्तनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि माराहाये श्रीविजयदेवसूरिस्तपोवर्त्तनो
 नाम पञ्चदशः सर्गः ॥२५॥

२१—अकठवरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारक ।

२५—अकठ श्रीविजयदेवसूरिः । तद्वृत्तौ तपोविदिते । तपास्योऽतिपायोऽपि ।

२६—देवोद्धारोद्धारं श्रीजिहांगीरप्रदत्तमहातपाविरुद्धधारि । माराहाये । तद्वृत्तौ ।

इति श्रीवृहत्परतरगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानीयपाठक श्रीजानविमलशिष्य श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराज पातशाह श्रीअकठवरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारक श्रीहीर-
 विजयनृशिरपट्टालंकार पातिशाहि श्रीअकठवरमभासंलब्धदुर्वादिजयवाढ भट्टारक श्रीविजयसेन
 सूरेश्वरपट्टवर्त्तचन्द्रमहस्यकरानुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्तमहातपाविरुद्धधारि श्रीविजयदेव-
 सूरेश्वरगुणवर्त्तनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि माराहाये श्रीविजयदेवसूरिस्तपोवर्त्तनो
 नाम पञ्चदशः सर्गः ॥२५॥

पोडशः सर्गः

अथास्ति पत्तनं नाम पत्तनं यत्र चाभवत् । विजयसिंहसूरीणामुपाध्यायपदं पुरा ॥१॥
 विजयदेवमूरीन्द्रमावसन्नं मुखेन तत् । श्रीमदहम्मदावादसंघ आह्वातुमागमत् ॥२॥
 आपृच्छय पात्तनं संघमागृह्याह्वय चादरात् । श्रीमदहम्मदावादसंघः सूरियुतोऽचलत् ॥३॥
 संघः सूरिं विधायातिगद्गाद्भुतमहोत्सवम् । श्रीमदहम्मदावादसदुपाश्रयमानयत् ॥४॥
 श्रीमदहम्मदावादद्रङ्गं मूरिरुपावसत् । साधूचितहितातिथ्यैर्वरीयान् वर इवोत्सवैः ॥५॥
 स्तम्भतीर्थदिथागच्छदतुच्छश्रीसमुच्छ्रितः । संभूय संघ आह्वातुं प्रणन्तुं च गणेश्वरम् ॥६॥
 मौक्तिकैः स्वर्णपुष्पैश्च संवर्ष्याञ्जलिभिः शुभैः । श्रीस्थंभतीर्थसङ्घस्तमभ्यवन्दत भक्तितः ॥७॥
 श्रीमदहम्मदावादद्रङ्गश्रीस्थंभतीर्थयोः । सङ्घौ ब्रूत इति स्पष्टं मिथो न वितर्थं वचः ॥८॥
 तद्यथा-आद्यः सङ्घ इति ब्रूते द्वितीयं सङ्घमागतम् । भट्टारको नवीनोऽयं चतुर्मासं निवत्स्यति ॥
 अवश्यं स्थापयिष्यामि न च स्थास्यति चेत्स्वयम् । चतुर्मासमसौ सूरिः पत्तनाद्यत्पुराह्वयं नयम् ॥
 द्वितीयः स्तंभतीर्थस्य संघो वक्तृति तं प्रति । भवान्मोक्षयति सन्तुष्य समेष्यति तदा गुरुः ॥
 अत्र त्वमानयः सूरिं श्रीसंघं किल पत्तनात् । शृङ्गाति प्रार्थ्यसद्वस्तु सङ्घः प्राघूर्णको हि ते ॥१२
 श्रुत्वेति प्रथमः सङ्घः कृत्वा तूर्णीं स्थितस्तदा । प्रोक्तं द्वितीयसंघेन विनयेनोचितं वचः ॥१३॥
 उभौ संघौ समागत्य प्रणत्य च तदेति तम् । अत्रतां स्वस्वविज्ञप्तिं स्वस्वचेतोहितावहाम् ॥
 आधुनिकं चतुर्मासमिहैव स्ववशा वस । विजयदेवसूरीन्द्र विजयदेवसौख्यभाक् ॥१५॥
 इति साक्षीव मूरीन्द्रः संघो प्रति तदावदत् । आसीनौ पुरतो भक्त्या सुवादिप्रतिवादिवत् ॥
 इतीति किं तदाह-विजयसेनमूरीन्द्रपादुकावन्दनां विना ।

विकृतीर्नाहरामीति पुरा शृङ्गामभिग्रहम् ॥१७॥

इत्युक्ते मूरिराजेन पुरस्तात्संघयोर्द्वयोः । पूर्वपक्षनिषेधोऽभूत् द्वितीयाङ्गीकृतिः स्वतः ॥१८॥
 श्रीसंघोऽहम्मदावादद्रङ्गवासी महाशयः । प्रसद्य स्तम्भतीर्थस्य संघं प्रत्यब्रवीदिति ॥१९॥
 अभिग्रहमिमं मूरिर्नाकिरिष्यद्यदा पुरा । नामोक्ष्यं च तदा सूरिं श्रीसंघस्थंभतीर्थके ॥२०॥
 स्वत एव हि मूरीन्द्रो विना विज्ञप्तिमावयोः । स्थंभतीर्थे चतुर्मासं पुण्यान्निरणयत्तराम् ॥२१॥
 अचलच्चलनौ मुञ्चन् कौसेयादिसिगम्बुजे । मुदिने जिनवत्सूरिः संघयुक् स्थंभतीर्थकम् ॥२२॥

२-उपान्वध्याङ्गवन् इति आङ्पूर्वस्य वसतेराधारस्य । तत्रेत्यस्य स्थाने उदिति कर्म ।

१८-पूर्वपक्षनिषेधः श्रीमदहम्मदावादनगरचतुर्मासावस्थानलक्षणपक्षनिषेधः । द्विती-

याङ्गीकृतिरिति श्रीस्तंभतीर्थचतुर्मासावस्थानलक्षणपक्षाङ्गीकारः । स्वतः आत्मतः ।

२२-कौसेयादिसिगम्बुजे कौसेयादिवत्कमलेषु । कौसेयादिसिगम्बुज इत्यत्र जान्या-

तपांस्येतादृशान्येवमनेकान्यकरोद्गुरुः । तद्विधौ पुनरद्यापि तस्याद्यो ढिवमोऽस्मि ॥२१॥
 अद्य यावद्गणाधीशोऽभ्यतपद्दुस्तपं तपः । एतादृशोऽस्त्यभिप्रायश्चिरायास्य च तन्कृतौ ॥२२॥
 जीर्णोद्धारजरतीर्थाऽजरचैत्यादिकं भवेत् । तपो लाभोपमं तर्हि तद्रूपेऽल्पं तपोऽस्तु चेत् ॥२३॥
 कस्यचिन्महतो मन्त्रिजयमल्लादिकस्य हि । विज्ञप्तिकरणादेव नान्यथा तत्तपोऽल्पता ॥ युग्मम् ।
 क्रियात्युग्रतया साक्षादवतीर्णो धनो मुनिः । सन्दिहन्तीति यं वीक्ष्य कथयो यं कलौ किल ॥
 आनन्दविमलसूरिर्द्वितीयोऽयमभूद्गणे । नैवमेषोऽधिकस्तस्मादित्यन्ये ब्रुवते बुधाः ॥२९॥
 तदाह—क्रियोद्धारः कृतस्तेन नैतादृशं कृतं तपः । महातपा इति ख्यातं नाम्नं च विदुर्दुभुवि ॥
 इति हेतुत्रयाधिक्यं शोभतेऽस्मिन्नहर्निशम् । यदत्रान्यगुणाधिक्यमस्ति वक्तुं न तत्तमः ॥३१॥
 —त्रिभिर्विदोषकम् ।

क्रियायास्तपसश्चास्य पारं वक्तुं कदापि हि । शक्नुवन्ति कवीन्द्रा नो बृहस्पतिसमा अपि ॥३२॥

इत्युत्तमं श्रीविजयादिदेवसूरिस्तपो दुस्तपमातनोत्तम् ।

श्रीवल्लभः पाठक एवमाख्यत् कर्तुं न शक्तोऽन्यजनो यदीदृक् ॥३३॥

इतिश्री श्रीवृहत्स्वरतरगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानीयपाठक श्रीजानविमलशिष्य श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराज पातशाह श्रीअकच्चरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धवारक श्रीहीर-
 विजयसूरीश्वरपट्टालंकार पातिशाहि श्रीअकच्चरसभासंलब्धदुर्वादिजयवाद् भट्टारक श्रीविजयसेन
 सूरीश्वरपट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्तमहातपाविरुद्धवारि श्रीविजयदेव-
 सूरीश्वरगुणवर्णनप्रवन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनान्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरिकृतनमोवर्गनो
 नाम पञ्चदशः सर्गः ॥१५॥

२४—असगतिदीप्यादानेषु भ्वादिरुभयपदी ।

२५—अस्य श्रीविजयदेवसूरेः । तत्कृतौ तपोविधाने । एतादृशोऽभिप्रायोऽस्ति ।

२७—चेत्तपोलाभोपमं जीर्णोद्धारजरतीर्थाऽजरचैत्यादिकं भवेत्तर्हि तद्रूपं कस्यचिन्म-
 हतो मन्त्रिजयमल्लादिकस्य विज्ञप्तिकरणादेव अल्पं तपोस्तु । अन्यथा तत्तपोऽल्पता तस्य श्री-
 विजयदेवसूरिस्तपोऽल्पता तपसोऽल्पत्वं नान्यथा नान्येन प्रकारेणेत्यर्थः ।

श्रीमद्भागवतः

१-उपान्वध्यात्मन इति आहपूर्वस्य वसतेराधारस्य । तत्रैतस्य स्थाने तदिति कर्म ।
 १८-पूर्वपक्षनिषेध. श्रीमदहमदावादनगरचतुर्मासावस्थानलक्षणपक्षनिषेधः । द्विती-
 याज्ञीकतिरिति श्रीस्तम्भतीर्थचतुर्मासावस्थान लक्षणपक्षाज्ञीकारः । स्वतः आत्मतः ।
 २२-कामेयादिसिगम्बुजे कौसेयादिवरुणकमलेषु । कौसेयादिसिगम्बुज इत्यत्र जात्या-
 इत्युक्ते मृगिगजेन पुरम्नानसंघयोर्द्वयोः । पूर्वपक्षनिषेधोऽभूत् द्वितीयाज्ञीकृतिः स्वतः ॥१८॥
 श्रीसंघोऽहमदावादद्रुणवामी महाशयः । प्रसद्य स्तम्भतीर्थस्य संघं प्रत्यववीदिति ॥१९॥
 अभिग्रहमिदं मृगिर्नाकरिष्यद्यदा पुरा । नामोक्ष्यं च तदा सूरिं श्रीसंघस्थंभतीर्थके ॥२०॥
 स्वत एव हि मृगीन्द्रं विना विज्ञप्तिमावयोः । स्थंभतीर्थं चतुर्मासं पुण्यान्निरणयत्तराम् ॥२१॥
 अचलचलनौ गुञ्जन कौसेयादिसिगम्बुजे । मुदिने जिनवत्सूरिः संघयुक् स्थंभतीर्थकम् ॥२२॥

पुरा ॥१॥
 आहातुमागमत् ॥२॥
 मुरियुतोऽचलत् ॥३॥
 गणेश्वरम् ॥६॥
 भक्तितः ॥७॥
 न वितथं वचः ॥८॥
 पचनाद्यत्पुराह्वयं नयम् ॥
 तदा गुरुः ॥
 न च प्रशस्यति चेन्नयम् । चतुर्माससौ सूरिः पचनाद्यत्पुराह्वयं नयम् ॥
 भवान्मोक्षयति सन्तुष्य समेष्यति तदा गुरुः ॥
 प्रापूर्णाको हि ते ॥२२
 विनयेनोचितं वचः ॥२३॥
 विना हितावहाम् ॥
 सुवादिप्रतिवादिवत् ॥

२-उपान्वध्यात्मन इति आहपूर्वस्य वसतेराधारस्य । तत्रैतस्य स्थाने तदिति कर्म ।
 १८-पूर्वपक्षनिषेध. श्रीमदहमदावादनगरचतुर्मासावस्थानलक्षणपक्षनिषेधः । द्विती-
 याज्ञीकतिरिति श्रीस्तम्भतीर्थचतुर्मासावस्थान लक्षणपक्षाज्ञीकारः । स्वतः आत्मतः ।
 २२-कामेयादिसिगम्बुजे कौसेयादिवरुणकमलेषु । कौसेयादिसिगम्बुज इत्यत्र जात्या-

प्रसाद्याहम्मदावादसंघमापृच्छय च ध्रुवम् । महान्तो हि न कस्यापि त्रिपादं कुर्वते क्विल ॥२३॥
श्रीमतः स्तंभतीर्थस्य संघः सन्तुष्टमानसः । स्मरिं वरमित्रादाय स्थंभतीर्थमुपागमत् ॥२४॥
आहोपुरुषिकां विभ्रदथाहंपूर्विकां पुनः । अहमहमिकां कुर्वन् इति संघोऽवदन्मियः ॥२५॥
इतीति किं तदाह—स्थंभतीर्थपुरावेगमहोत्सवमहो गुरोः ।

करिष्याम्येव मुख्योहं करिष्यति भवान् कथम् ॥२६॥

अस्मिन्नवसरे संघमुख्यः ख्यातः क्षितेस्तले । गोभते जिनदासोऽसौ रत्नामीपालसोदरः ॥२७॥
पादजाहं स आगृह्य संघमाख्यदिति स्फुटम् । पूःप्रवेशोत्सवं श्रीमत्करवै भवदानया ॥२८॥
तदा संघः समस्तोऽपि प्रसद्येति तमादिशत् । परित्यज्य मिथश्चित्तादाहोपुरुषिकादिकम् ॥२९॥
इतीति किं तदाह—विजयदेवसूरीन्द्रपूःप्रवेशमहोत्सवम् ।

जिनदास विधेहि त्वं संघादेशोऽस्ति ते स्फुटम् ॥३०॥

पूःप्रवेशोत्सवस्याथ सामग्रीमग्रिमामिमाम् । श्रावको जिनदासोऽसौ व्यधाद्बहुविधां शुभाम् ॥
तद्यथा—पूर्णकुंभानिवाभीष्टसर्वसिद्धिप्रसाधकान् । व्यथापयञ्च शुभाकारान् पूर्णकुंभान् स सत्वरम् ॥
स्वर्णरूपमयान् नञ्यान् दिव्यान् रत्नावलीयुतान् । अलङ्कृतानलङ्कारैः पूजितान् कुंकुमादिभिः ॥
उपर्युपरि कौशेयवासांसि दधतोऽङ्कृतान् । स्फुर्जन्नेजान् स राजच्छीराजमानानकारयत् ॥३४॥
दधती रुचिरं रूपमिन्द्राणीः काश्चिदङ्गनाः । धर्तुं मुर्द्धसु सत्पूर्णकुंभान् व्यरचयञ्च सः ॥३५॥
मौक्तिकस्वर्णसंहृद्यप्रालम्बनकशोभितान् । अपहर्तुं नातपं श्रेष्ठी चन्द्रोदयानकारयत् ॥३६॥
मुक्ताभिः संस्कृतैः शस्तैः स्वस्तिकैः सहितान् शिवैः । पूर्णकुंभान्वितेन्द्राणी मूर्ध्नामुपरि रक्षितुम् ॥
जिनदासोऽथ लोकानां सर्वेषां सुखकाम्यया । रथानःशिविकादीनि यानान्यानयायदृत्तम् ॥
तद्यथा—अदूप्याद्विव्यवैदुष्यात् पुप्यं पुप्यरथोच्चयम् । सच्छायं छत्रिकोपेतं कौशेयादिभिरावृतम् ॥
उपवेशाय केषांचित् शकटान् सौख्यदान सदा । बहुधा युयुधानानां सुपुंसां परमोत्सवे ॥४०॥

पेक्षया एकवचनं । सिक्शब्दो वस्त्रपर्यायः स्त्रीलिङ्गः । व्यञ्जनचवर्गाद्यान्तः । अंशुकं वस्त्रमम्बरं
सिचयो घसनं चीराच्छादौ सिक्चेलवाखसी इति हैमकोपः । अथवा मुखमल्लादिवारिजे इति
पाठान्तरं । मुखमल्ला इति लोकभाषाप्रसिद्धौ वस्त्रविशेषः । स आदिर्यस्य तत् मुखमल्लादि तदेव
वारिजं कमलं तस्मिन् मुखमल्लादिवारिजे । अत्रापि जात्यपेक्षया एकवचनं । मुखेनं मल्ला इव
मल्ला मुखमल्लाः । अन्यशासिनः प्रतिवादिनः ते आदिर्येषां ते मुखमल्लादयः त एव वारिजं कमलं
मौक्तिकगणो वा तस्मिन् ।

३४—नैर्नृभिरीज्यन्ते प्रेर्यन्ते इति नेजास्तान् । नो नरे व सनाथेऽपीति विश्वशंभुः ।

३५—स जिनदासः । दधतीः इन्द्राणीः काश्चिदङ्गनाः । इत्यत्र चतुर्षु द्वितीयावबहुवचनम् ।

३९—पुप्यरथः मूर्वन्यांनस्थाद्यमध्यः । सक्रीडार्थः पुप्यरथ इति हैमः ।

विचित्रैश्चित्रिताश्चित्रैर्जननेत्रकृतोत्सवाः । आनाययत्स संवेशः शिविकाः शिवकारिकाः ॥४१॥
-त्रिभिर्विशेषकम् ।

एवं विधाय सामग्रीं पूःभवेशोत्सवोचिताम् । जिनदासो धृतोल्लासो महाजनान् समाह्वयत् ॥
वाजिनो हस्तिनोऽनेकान् अलङ्कारैरलङ्कृतान् । समास्तीर्णपरिस्तोमान् श्रीमानानाययत्ततः ॥४३॥
वाद्यान्यनेकजातीनि समानान्य विशेषतः । छटाः सत्केसराम्बूनामकरोत्स महाजने ॥४४॥
भक्षेपं पटवासानां महाजनपटेष्वपि । अतिभक्तिमनाः स्वीयहस्ताभ्यां स व्यधात्तदा ॥४५॥
पूःभवेशोत्सवस्यैवं सामग्रीमग्रतोऽग्रिभाम् । कृत्वाभिमुखमानन्दादानेतुं सोऽब्रजद् गुरुम् ॥
गत्वा महाजनोपेतो जिनदासो हरिर्गुरुम् । अभिवन्द्य हृदानन्ध स्वर्णपुष्पैरवर्धयत् ॥४७॥
इन्द्राण्योऽपि हृदा प्रीताः पूर्णकुम्भान्विताः स्त्रियः । अभ्यवन्दल्लसन्मुक्ता पङ्क्त्या तं चाभ्यवर्धयन् ॥
सह लात्वाग्रतः कृत्वा स सूरिं परमन्तरा । प्रावेशयच्च धर्मोको यशो देशान्तरं स्वकम् ॥४९॥
(-‘कीर्तिं देशान्तरं स्वकाम्’-इति वा पाठः)

साध्वाचारात् प्रतिक्रम्य स ईर्यापथिकीं तदा । जिनेन्द्र इव भद्रद्रासनमध्यास तत्क्षणात् ॥५०॥
जिनदासः सुराधीश इवासत च तत्पुरः । श्रीसङ्घसहितो भक्त्या सुरप्रकरराजितः ॥५१॥
आसन्ताग्रत इन्द्राण्य इव देवीसमन्विताः । योपितो योपितां तत्या श्रियां तत्या च चञ्चुराः ॥
धर्मोपदेशं श्रीसूरिः शुभाशिपमिवेदशम् । उपादिशत्पसन्नात्मा ततः संघसमक्षकम् ॥५३॥
ईदृशं इति कीदृशं तदाह-जिनाः सिद्धास्तथाचार्या उपाध्यायाश्च साधवः ।
श्रियं च मङ्गलं कुर्युः पञ्चैते परमेष्ठिनः ॥५४॥

श्रुत्वेति जिनदासोऽथ समुत्थाय स्वपाणिना । श्रीमहाजनहस्तेषु न्यस्तवान् रूपकोत्करम् ॥५५॥
पूःभवेशोत्सवे सूरैरेवं श्रीजिनदासकः । त्रयोदशशतान्यत्र रूप्याण्यव्यययत्तराम् ॥५६॥
ततः संघेन संयुक्तः समहोत्सवपूर्वकम् । विजयसेनमूरीन्द्रपादकाञ्जमवन्दत ॥५७॥
उपाध्यायपदं श्रीमद्रत्नचन्द्राय सोऽददात् । पण्डितपदमन्येभ्यः साधुभ्यश्च तदोन्नवात् ॥५८॥
विकृत्यभिग्रहं पूर्णमपूर्णमिव सोऽकरोत् । विकृतीनां समरतानां न सदा भोजनाद् भ्रमम् ॥५९॥
जिनदासादिक-स्थम्भतीर्थसंघाग्रहाद्गुरुः । अध्यवसच्चतुर्मासं स्तम्भतीर्थपुरं गृह्णान् ॥६०॥
भव्यान् प्रावर्तयद् धर्मं सिद्धान्तोक्तचतुर्विधं । चतुर्दशानवघाथ विया अप्यापयन् मुनीन् ॥६१॥

४३-श्रीमान् जिनदासः ।

५६-व्यय वित्तसमुत्सर्गे सुरादिः परमैषधी । यद्यपि अत्ययत्तराभितरनेन विनम्रहृत्सर्गं

इत्यर्थो लब्धस्तत् कथं पुनरूप्याणीति । सत्य, करिवत्भवदुक्तिरोपात्तरोपः । अथवा विनम्रहृत्सर्गं
सामान्यधनपर्यायत्वात् रूप्याणीति रूप्यशब्दस्तामान्येन सर्वतानावपरां न हृदयपि इत्यर्थः
इति भाषापर्यायं प्रवीति, इत्यतो न पुनरतिदोषः ।

इत्थं श्रीविजयादिदेवसुगुरुः श्रीस्थम्भतीर्थे पुरे
 चातुर्मासकमद्भुतं समकरोत् सङ्घग्रहादुत्सवैः ।
 साम्राज्यं प्रतिपद्य सूरिपदजं जाग्रत्प्रतापोज्ज्वलम्
 श्रीश्रीवृहत्संहितापाठकप्रपठितं हर्षं प्रकर्षप्रदम् ॥६२॥

इति श्री श्रीवृहत्स्वरतरगच्छीय श्रीजिनराजसूरिसन्तानीय पाठकश्रीज्ञानविमलशिष्य
 श्रीवृहत्संहितायाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातशाह श्रीअकञ्चरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धधारक
 श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्टालङ्कारपातिशाहि श्रीअकञ्चरसभासंलग्नदुर्वादिजयवाद भट्टारक श्री-
 विजयसेनसूरीश्वरपट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीरप्रदत्त महातपाविरुद्धधारि
 श्रीविजयदेवसूरीश्वरगुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरी-
 श्रीस्थम्भतीर्थ-प्रथमचतुर्मासककरणवर्णनो नाम षोडशः सर्गः।

सप्तदशः सर्गः

अथात्रावसरे श्रीमन्मण्डपं सर्वसम्पदाय । पत्तनं मण्डपं नाम बाभात्युत्सवमण्डपम् ॥१॥
 पातिसाहि-जहांगीर-सिलैमसाहिरुत्तमः । हिन्दू-तुरूप-रूपपालनायकस्तत्र शोभते ॥२॥
 पातिसाहिसभासीना विद्वांसोऽन्ये जना अपि । दर्शनानां शुभां पण्णां धर्मवार्ती जगुर्मिथः ॥३॥
 तद्यथा-दर्शनेष्वेपु सर्वेषु जैनं दर्शनमुत्तमम् । दानं तपः क्रियाकूरा शीलं श्रेयश्च यत्र यत् ॥४॥
 तत्रापि साम्प्रतं भाति विजयदेवसद्गुरुः । कुर्वन्नुग्रं तपथोग्रं क्रियावत्पुङ्गवः क्रियाम् ॥५॥
 उग्रत्वं तपमः ध्रुत्वा क्रियायाश्च यतिव्रजे । पातिसाहिजहांगीरोऽन्यदेति प्रत्यपादयत् ॥६॥
 इतीति किं तदाह-भो चन्द्रः संवप ! क्वासि धर्माचार्यस्तवाधुना ।

विजयदेवमूरीन्द्रो नाऽमिलत्स कथं च नः ॥७॥

तदा चन्द्ररिति प्राह पातिसाहिं कृताञ्जलिः । अस्ति सम्प्रति मूरीन्द्रः स्थम्भतीर्थे गुरुर्मम ॥८॥
 पातिसाहिरिति श्रुत्वा प्राह चन्द्रं प्रतीति च । विजयदेवमूरीन्द्रं समाह्वय ममाज्ञया ॥९॥
 फुरमाणं तदालेख्य मूरैराह्वानमूचकम् । चन्द्रसंघपतेर्हस्ते पातिसाहिरदान्मुदा ॥१०॥
 अवदद्दनाचेत्थं मदीयमहर्दी वरम् । मुञ्च मूरीश्वराह्वानहेतवे मुखहेतवे ॥११॥ युग्मम् ॥
 ततश्चन्द्रः समाह्वय तदा सदहर्दी द्रुतम् । स्फुरन्मानं स्वहस्तेन तद्वस्ते च समार्पयत् ॥१२॥
 अचालीदहर्दीः शीघ्रं ततः सन्तुष्टमानसः । स्थम्भतीर्थपुरं प्राप्नोत् समाप्नोत् स्वेहितानि च ॥
 प्रणम्य शिरसा मूरिं स्फुरन्मानं समार्पयत् । वाचं वाचं गुरुः सङ्घः श्रावं श्रावं त्वमोदत ॥१४॥
 भीतिदानं तदा प्रादाज्जीवितार्हमनेकधा । संघः श्रीस्थम्भतीर्थस्य तृष्टः किं किं ददाति न ॥१५॥
 विहारो नोचितः साधोश्चतुर्मासे कदापि हि । तथापि कारणे कार्यं उक्तिरस्त्यार्हतीति च ॥
 (-जैनीत्युक्तिश्च वर्तते-इति वा पाठः) ॥१६॥

शास्त्रार्थमवधार्येति निवेद्य च महाजनान् । महालाभं च विज्ञाय श्रीमूरिरचलत्ततः ॥१७॥
 अर्जयन्मन्त्रानि श्रेयः प्रापयंश्चापरान् जनान् । व्यापारीव मुखस्त्वोघलाभं ग्रामादिकं प्रति ॥१८॥
 मण्डपं नगरं मूरिः प्राप्नोद्दिव्यमहोत्सवैः । आश्विनस्यावदातस्य दिवसे हि त्रयोदशे ॥१९॥
 ततश्चन्द्रः प्रसन्नात्मा पातिसाहिं न्यवेदयत् । आगतो भवदाहृतो विजयदेवमूरिराद् ॥२०॥

१४-तुरत्र पुनरर्थे । तेन गुरुः श्रीविजयदेवमूरिः वाचं वाचममोदत । तु पुनः सद्-
 श्रीस्थम्भतीर्थश्रावकगणः श्रावं श्रावं श्रुत्वा श्रुत्वा अमोदत । वाचं वाचं श्रावं श्रावमित्युभयत्र
 आभीक्ष्णे णमुल् चेति णमुल्, नित्यवीप्सायां द्विरुक्तिश्च ।

१७-ततः श्रीस्थम्भतीर्थान् ।

पातिसाहिरिति श्रुत्वा स्वमतुग्यन्स्वचेतमि । अस्ति स्वस्ति गुरोः कार्यं प्राक्षीदिति च नं प्र
 चन्दूश्चन्दसमं सौम्यात् इहाद्वय तमानय । पादौ गोष्टीं च धर्मस्य नमानि न विदधानि च ।
 आश्विनस्यावदातस्य चतुर्दशदिने शुभे । मध्याह्ने तसञ्जीखानास्थाने मूरिवरोऽव्रजत् ॥२३॥
 पातिसाहिस्तदोत्थायाभ्यागत्य च पदत्रयम् । अभ्यवन्दत पादाब्जं श्रीमूरः पुण्ययोगतः ॥२४॥
 तपस्तेजस्विनं मूरिं द्रष्टेति व्यस्मयत्तराम् । अहो धन्योऽयमीदृक्षः साक्षाद्देव तपस्तनुः ॥२५॥
 कथमीदृक्षकायोऽयं ज्योतीरूपं दधत्सदा । कथमीदृग् तपः कृत्वा धर्ता पुष्टितनौ तनुः ॥२६॥
 स्वागतादिकसद्वार्तां समपृच्छत्पुनः पुनः । सद्धान्धव इव स्नेहात्पातिसाहिर्जगद्गुरुः ॥२७॥
 धर्मगोष्टीं वरिष्ठात्मा गरिष्ठेन गुणैः सदा । श्रीमूरिणा सह श्रीमान् पातिसाहिव्यथाद् रहः ॥
 रात्र्याहारपरित्यागं साध्वाहारविधिं पुनः । अपृच्छच्चापरं साधु साध्वाचारं स सदगुरुम् ॥२८॥
 रात्र्याहारपरित्यागविधानसुफलाफलम् । अवदच् छ्रीगुरुः सर्वमन्यदपि च नं प्रति ॥२९॥
 कृत्वैवं धर्मसद्गोष्टीं पातिसाहिरमोदत । श्रेयानेतस्य धर्मोऽयमवादीदिति चाद्भुतम् ॥३०॥
 इतीति किं तदाह-तपाविरुद इत्यस्ति भवतां प्राकृतनस्सदा ।

सदातस्त्वं मदुक्तोऽसि जहांगीरमहातपाः ॥३१॥

विजयदेवसूरीन्द्रमन्वन्धे सूरयो भुवि । तपस्विनोऽपि विद्वांसः क्रियावन्तश्च सर्वदा ॥३३॥
 उत्सूत्रभाषिणो ये च तदीयाः प्रतिवादिनः । पातिशाहिः समस्तांस्तान् सर्वथा हि निराक
 महातपा इति ख्यातः शब्दः सिद्ध उणादिषु । सार्थकस्त्वद्य विख्यातस्त्वय्येवान्यत्र नैव
 पातिसाहिरिति प्रेम्णा निवेद्य विरुदं मुखात् । चन्दूसंघपतिं प्राह कुर्वित्यस्य
 तद्यथा-सन्ति सर्वाणि वाद्यानि गृहीत्वा तानि भेऽधुना ।

चादयन् स्थानतोऽस्मात्तं नायय

निवेद्य करवाणीति सद्यश्चन्दूरुदारधीः । पातिसाहिं प्रसादार्लोचनं लोच
 पातिसाहेः समस्तानिसंगृह्यातोद्य सञ्चयम् । महाजनान् समाकार्य व
 पुरस्तात्सद्गवाक्षस्य पातिसाहेर्दृढाग्रहात् । सम्भूयानेक लोके जे
 विजयदेवसूरीन्द्रमण्डपोपाश्रयं मुदा । आनयन्नयतो नित्यं जितविद्वेषिदुर्जनम् ॥
 -चतुर्भिः

२१-तं प्रति श्रीचन्द्रं प्रति । २२-रेफहीनश्चन्दशब्दश्चन्द्रपर्यायः ७७ ल६

३०-रात्र्याहारपरित्यागस्य सुफलं शोभनं लाभं स्वर्गादि, रात्र्याहारा
 फलविरोधिनं लाभं पापं नरकगत्यादि । न फलं अफलं विरोधेऽत्र नञ् ।

३३-अन्ये सूरयो भुवि विजयदेवसूरीन्द्रमनु हीना इत्यर्थः । एवं त
 हीनाः, विद्वांसो हीनाः, क्रियावन्तश्च हीनाः । हीने इति हीने द्योत्ये अनु इत्यस्य
 यसञ्ज्ञत्वात् विजयदेवसूरीन्द्रमिति द्वितीया ।

पत्न्युक्तं वच ईदं श्रुत्वा सा मुमुदे हृदि । गम स्वामिन् मुतो भानी वंशीति प्रागचिन्तयम् ॥
 पत्न्या स्वार्थं शुभान भोगान देवतागपल्लयेव किम् । शुभाना प्राधरद्गर्भं सा ततस्ततचित्तमुत् ॥
 एतदेतन् मुत्येतापि निरावाधतया तथा । तरयाः कुक्षौ सरस्यां सन् गर्भः पञ्च इवैधत ॥१६॥
 धर्मकर्माणि कुर्वन्ती प्रयन्ती च द्रोहदान् । गर्भयोग्यानि भोज्यानि शुभाना चाप्यवर्तत ॥
 पल्लुस्त्रिगच्छमे वर्षे षोडशस्य शतस्य हि । पाँपे मासे सिते पक्षे त्रयोदश्यां दिने रवी ॥१८॥
 नक्षत्रे रौहिणीनाम्नि सम्यग्योगमन्विते । सर्वास्वाशागु सौम्यागु निष्पन्नान्नावनीषु च ॥
 सिधरे वरे ह्ये लम्ने शोभमाने शुभग्रहैः । उच्चस्थानस्थितैः सर्वैः स्वस्वस्वामिभिरीक्षिते ॥२०॥
 परिपूर्णं तथा स्वार्थं नवमासावर्थां शुभे । पुत्रं प्राप्तुं सा पूतजाग्रज्ज्योतिस्तनूदयम् ॥२१॥
 निरातदा निरातदं निःशोका शोकवर्जितम् । सुभगा सुभगं सौम्या सौम्याकारं सुखाकरम् ॥
 —पद्भिः कुलकम् ।

स मदोचितवालाख्यगोत्रोदयकरोऽनुरत् । जगज्ज्योतिष्करोऽगारान्तःस्थः स्वस्थोऽर्थमेव हि ॥
 अगायन् जन्मयोग्यानि गीतानि च सुयोपितः । वाद्यान्यऽवालयश्च श्रेष्ठी विविधानि दिवानिशम् ॥
 ततः प्रातः स्थिरश्रेष्ठी समाहूय महाजनान् । तेभ्योऽदान्नालिकेराणि सुतजन्म प्रियं यतः ॥२५॥
 अभुञ्जयजयाकारः सारः श्रेष्ठिस्थिरालये । आत्मसम्बन्धिनश्चान्ये लोका उदसर्वस्तदा ॥ २६

१५—भोगान् शब्दादीन् शुभाना अनुभवन्ती । शुभाना इत्यत्र 'ताच्छील्यवयोव-
 चनशक्तिषु चानश्' इत्यानश् ताच्छील्यार्थः ।

१६—पञ्चशब्दः कमलवाची पुंनपुंसकलिङ्गत्वात् पुल्लिङ्गो व्याख्येयः ।

१७—दोहशब्दः पुंनपुंसकः ।

२३—स बालोऽनुरत् अशोभत । कथंभूतो बालः ? सदा उचितवालाख्यगोत्रो-
 दयकरः । कथंभूतः स बालः ? अगारान्तःस्थः सन् गृहमध्यस्थितः सन् जगज्ज्योतिष्करः । क
 इव ? उत्प्रेक्ष्यते; हि निश्चयेन स्वस्थः आकाशस्थितः अर्थमेव सूर्य इव । कथंभूतः सूर्यः ? सदा
 उचितवालाख्यगोत्रोदयकरः—उचिता योग्या बालः प्रथमतस्तत्कालोद्गतत्वात् बालक इत्याख्या
 नाम यस्य स उचितवालाख्यः तत्कालोद्गतः सूर्यो बाल एवोच्यते । गोत्रे अर्थाद् उदयाचले ।
 उदयं उद्गमनं करोतीति गोत्रोदयकरः । उचितवालाख्यश्चासौ गोत्रोदयकरश्चेति कर्मधारये उचि-
 तवालाख्यगोत्रोदयकरः । पुनः कथंभूतः अर्थमा ? जगज्ज्योतिष्करः ।

२५—तेषां सन्नालिकेराणि, ददौ यद्वल्लभः सुतः—इति पाठान्तरम् ।

२६—सुं प्रसवैश्वर्ययोः, गतावप्येके; भ्वादिः परस्मैपदी इत्यस्य अनद्यतनी प्रथमपुरुषबहु-
 वचनं उदसवन् उत्सवान् चक्रुरित्यर्थः । तद्दर्शयति—

१५-२-६-१ सुविवेक आचरयित्वाः द्विष्टः खडा इति आपासिद्धिस्तत्र परम श्रीविजय-
 धर्मैः प्रभावते अद्वैतः वाचस्पयः प्रभावकारः स्युः । इति सुविवेकस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः
 वाचस्पयै रसुभयै द्वैतकैः । वः वः । यः सुविवेकः सदाः सदाः सुविवेकस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः
 स्युः । यः सुविवेकः सदाः सदाः सुविवेकस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः । यः सुविवेकः सदाः सदाः
 सुविवेकस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः । यः सुविवेकः सदाः सदाः सुविवेकस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः
 स्युः । यः सुविवेकः सदाः सदाः सुविवेकस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः । यः सुविवेकः सदाः सदाः

अथानुक्तिरुपलक्षणानां नाम अष्टादशः सर्गः ॥ १७ ॥

द्वैतश्री श्रीवृत्तवत्परमार्थतत्त्वज्ञानस्य श्रीविजयस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः
 वाचस्पयै रसुभयै द्वैतकैः । वः वः । यः सुविवेकः सदाः सदाः सुविवेकस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः
 स्युः । यः सुविवेकः सदाः सदाः सुविवेकस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः । यः सुविवेकः सदाः सदाः

आठव्यां सूक्तिं च यत्तत्तत्कः श्रीविवेकः प्रभावते ॥ १० ॥

इत्येवमस्य द्वैतस्य श्रीविजयस्य धर्मैः प्रभावते अद्वैतः

निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया

॥ १७ ॥

प्रत्यक्षतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया

॥ १७ ॥

प्रत्यक्षतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया

॥ १७ ॥

प्रत्यक्षतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया

॥ १७ ॥

प्रत्यक्षतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया

॥ १७ ॥

प्रत्यक्षतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया

॥ १७ ॥

प्रत्यक्षतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया निरुपपन्नानां यः कर्तव्यतया

॥ १७ ॥

३१-अतः सादृश्यं कर्तुं नृणां प्रमाणः श्रीवैश्वानर इति शब्दः । एतद्दर्शनं तस्मात्प्रमाणं । अत्र न प्रमाणं । अत्र न प्रमाणं । अत्र न प्रमाणं ।

प्रमाणं न प्रमाणं न प्रमाणं न प्रमाणं ।

३०-अ सद्धुः श्रीवैश्वानरस्यैः सादृश्यत्वं प्राप्स्यति । अतः प्रमाणं न प्रमाणं । अतः प्रमाणं न प्रमाणं । अतः प्रमाणं न प्रमाणं ।

अत्र प्रमाणं तस्मात्प्रमाणं तस्मात्प्रमाणं ।

२९-अ श्रीवैश्वानरस्यैः । एतद्दर्शनं तस्मात्प्रमाणं । अतः प्रमाणं न प्रमाणं । अतः प्रमाणं न प्रमाणं । अतः प्रमाणं न प्रमाणं ।

श्रीवैश्वानरस्यैः । अतः प्रमाणं न प्रमाणं ।

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ अर्जुनस्य कृष्ण उवाच ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ अर्जुनस्य कृष्ण उवाच ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ अर्जुनस्य कृष्ण उवाच ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ अर्जुनस्य कृष्ण उवाच ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ अर्जुनस्य कृष्ण उवाच ॥

वदं पुं नागपुं श्रीगुर्विह्वरुधुम् । ज्वरह्वरकहस्तन ज्वरान्तवगता द्रवम् ॥६८॥
ख्याति तेन धार्मीणां पत्यान्पत्यनादराद् द्रवम् । प्रीतिता वदतो ज्ञेयाः सुंरैरकारणम् च ॥६९॥
पत्यापि यदि तस्यासु सुंरः सिकताशेषः । मरुं दृक्कालकर्मपरुष्टे पपुं प्रयाति नः ॥७०॥
अतो मरुत्पुं द्रवो यन्महिम्ना महोषसा । अष्टाब्दवैश्वि यद्युष्टो द्रवो द्रुमिषकाद्रुपः ॥७१॥
श्रीमदंघ्रिदंघ्रेश्रीकण्ठपुत्रपुत्रिन । श्रीगान्धर्वसहस्रैश्च श्रीराणाकन चिन्तनम् ॥७२॥
इतो मरुत्पुं मरुत्पुं सदा स्वस्वयन्निवन्तम् । श्रीमन्मैत्रेयस्वामिनोकाण्डं स्वकण्ठेषुः ॥७३॥

—सप्तमः कृत्तम्
सपादंघ्रेश्वरी च श्रीमन्नागपुत्राङ्घ्रि । इत्यादिदंघ्रेश्वरी व्यहोषाद् द्रुपवदुष्टः ॥७२॥
मरुत्पुं महती को द्वै वयाणिकापुं । श्रीमन्नागपुत्राङ्घ्रेश्वरी च श्रीगान्धर्वसहस्रैश्च ॥७३॥

श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ अर्जुनस्य कृष्ण उवाच ॥

वर्द्धापकं गृहीत्वाशु योषितो यान्तु तद्गृहम् । सद्गीतानि च गायन्तु स्थिराङ्गजनिर्यतः ॥ २७ ॥
 ततोऽहि पञ्चमेऽर्कस्य दर्शनं शशिनो निशि । कारयामासतुस्तस्य पितरौ परमोत्सवात् ॥ २८ ॥
 एवं जन्मोत्सवं दिव्ये जायमाने दिवानिशम् । आजगाम श्रियां धाम दशमं मुदिनं दिनम् ॥
 सगोत्रानादरात्तत्र निमन्त्र्य च महाजान् । भक्तितो भोजयामास मृष्टान्नं लप्सिकादिकम् ॥
 तेषामिभ्यः ससभ्यानां नालिकैराण्यदात्ततः । चिरं जीव्यादयं बालो ददुरित्याशिषं च ते ॥ ३१ ॥
 वसत्यस्मिन् सदा लक्ष्मीर्वलवांश्च कुमारवत् । इति वासकुमारोऽयं पिता नामावदत्तदा ॥ ३२ ॥
 दिव्यदेवाङ्गनं चाय जलयात्रां महोत्सवात् । पुत्रस्याङ्गुलतां रूपं पितरौ प्रीतचेतसौ ॥ ३३ ॥
 एवं जन्मोत्सवं तस्य कृत्वा तुतुपतुस्तराम् । पितरौ च तथैवान्ये तुतुपुर्नागरा नराः ॥ ३४ ॥
 अथ शान्तकुमारोऽन्माववर्षत दिने दिने । कलारूपप्रतापाद्यैर्द्वितीयाचन्द्रमा इव ॥ ३५ ॥
 श्रीमान् प्रमादनीयश्च सुरम्यो दर्शनीयकः । प्रतिरूपो ऽभिरूपश्च कलाकलितपुद्गलः ॥ ३६ ॥
 —युग्मम् ॥

धाम्नीभिः पञ्चभिः गन्धकः पाल्यमानो दिवानिशम् । स प्रापत्सप्तमं वर्षं पठनार्हं सदा शिशोः ॥
 शुभे क्षणे मितो पते यवारे वरे तिर्यो । सुमुहूर्ते शुभे लग्ने सुयोगे मुदिने दिने ॥ ३८ ॥
 हृन्वा महोत्सवं दिव्यं गजाश्वादि विराजितम् । नानाप्रकारवाद्यानां शब्दसन्दोहमुन्दरम् ॥
 कान्तासन्तनिर्मणीतगीताद्भूतविधायकम् । गीयमानयशःकीर्तिं त्रिभुवैर्मागधादिभिः ॥ ४० ॥
 त्रिदश्यापञ्चम्यामे पिताऽध्यापयति स्म तम् । विद्याः सोऽधीतवान् सर्वाः पूर्वाधीत इवैव यत् ॥
 —चतुर्भिः कलापकम् ।

अशीतसर्वैर्द्विदं तं त्रितोत्रय दिनयान्वितम् । पितरौ नममोदेतां तस्मिन्नास्मिन्गतांतराम् ॥ ४२ ॥

२७—तु द्विदशब्दः शोभनपर्यायः ।

३१—नेत्रं दिव्यं च सन्प्रदानाभावात् चतुर्थी ।

३३—अशान्तपुत्रवदिति अशुभतां रूपम् ।

३६—कलाकलितः पञ्चमः इत्यन्तः सतः प्रसन्नताकारो । सुमुहूर्तः सुमुहूर्तः समर्पणः ।
 शुभे क्षणे मितो पते यवारे वरे तिर्यो । इति रूपः पश्यन्तो लोकाः प्रयत्नं प्रयत्नं
 इति त्रितोत्रयं सन्प्रदानं । अत्र पत्रं अस्मिन्नेति सतोऽत्र । अत्र पत्रं कलाकलितपुद्गलः कलाकलित-
 शब्दः । अत्रोत्सवं इत्यन्तः इति त्रितोत्रयं सन्प्रदानं । अत्रोत्सवं इत्यन्तः इति त्रितोत्रयं ।
 अत्रोत्सवं इत्यन्तः इति त्रितोत्रयं सन्प्रदानं । अत्रोत्सवं इत्यन्तः इति त्रितोत्रयं ।

श्रिः सपरिवारोऽपि हृष्टस्तल्लेखवाचनात् । कस्य न स्यान्मदोऽमन्दो हीन्दूच्छत्रपनेर्हवे ॥६९॥
 श्रीराणाकारणं तस्य गुरोः श्रुत्वा तदा मुदा । सर्वस्वश्चमच्चक्रे चक्रोत्तरराजयः ॥७०॥
 तदानीं मेदिनीद्रङ्गवासी सह्योऽनघो घनः । श्रीमन्नागोरनगरे गुरुं नन्तुमुपागमत् ॥७१॥
 सौवर्णं सौवर्कैः पुष्पैः शक्तिभक्त्यनुसारतः । पूज्यः पद्मधरेणामा श्रावकैः पूजितन्वतः ॥७२॥
 भेट्तीयस्य संयस्याग्रहतश्चलितस्ततः । श्रीनागोरीयसंधेन संयुतः संयनाधिपः ॥७३॥
 सपादलक्षदेशीयजन्तुजातं मवोधयन् । क्रमेण फलवर्द्धीशं श्रीपार्श्वप्रगुमानमत् ॥७४॥
 गुरुः श्रीपार्श्वतीर्थेशमेकमेव तदाऽनमत् । जङ्गमं तीर्थमायान्तं तं जना बहवोऽनमन् ॥७५॥
 कुशलत्सागरा विज्ञा गुरुभिर्वाचकाः कृताः । यतो महीयमि पदे ते महाफलदाः ॥७६॥
 अत्रान्तरे गूर्जरत्रासत्कः संघो महर्द्धिकः । समागाच्छर्करापात व्याभृद्गुणमध्यगः ॥७७॥
 तेन संघेन सर्वेण शर्वेणेवोरुभूतिना । पूजितास्तत्र तीर्थेशाः श्रीप्रज्याचार्यमेवताः ॥७८॥
 अथ नागपुरीसंघे गुरुं नत्वा गृहं गते । गुरवो गुरुसंघादद्याः प्रापुः भीमैरुपाध्वनीय ॥७९॥
 जपमल्लाख्यमन्त्रीशस्तत्रागाद् गुरुसंगुलः । कुर्वन्महोत्सवाद्द्वैतमीक्षन्वाशिनान्निर्गतो ॥८०॥

६९-पूर्वार्धे सुवोषं हीन्दूच्छत्रपतेः श्रीराणाजीकाय ही आचारणं तस्य गुरोः श्रुत्वा तदा मुदा । कस्य न स्यान्मदोऽमन्दो हीन्दूच्छत्रपनेर्हवे ।

७०-ब्रह्मात् इतरो चक्रोत्तरः सरल इति यावत् । अतिप्रयेन पदेतमि वनेषु । अतिप्रयेन पदेतमि वनेषु । अतिप्रयेन पदेतमि वनेषु । अतिप्रयेन पदेतमि वनेषु ।

७२-पूज्यः श्रीभट्टारपः । पद्मधरेण । श्रीविजयसूरिः पूजिताः समागताः । श्रीप्रज्याचार्यः । श्रीप्रज्याचार्यः । श्रीप्रज्याचार्यः । श्रीप्रज्याचार्यः ।

७३-संयताना आपूनामपिपो गुरुरित्यर्थः । संयताना आपूनामपिपो गुरुरित्यर्थः । संयताना आपूनामपिपो गुरुरित्यर्थः । संयताना आपूनामपिपो गुरुरित्यर्थः ।

७५-द्वितीयपदे-णम् प्रतीभावे रत्नत्व भातोः । अत्रान्तरे गूर्जरत्रासत्कः संघो महर्द्धिकः । अत्रान्तरे गूर्जरत्रासत्कः संघो महर्द्धिकः । अत्रान्तरे गूर्जरत्रासत्कः संघो महर्द्धिकः ।

७६-पश्चिमार्धे-यद्ये तोरते गुरुः सूर्यः । अत्रान्तरे गूर्जरत्रासत्कः संघो महर्द्धिकः । अत्रान्तरे गूर्जरत्रासत्कः संघो महर्द्धिकः । अत्रान्तरे गूर्जरत्रासत्कः संघो महर्द्धिकः ।

७८-जप मन्त्रीः पदे-शब्देण शपरेणेन । जप मन्त्रीः पदे-शब्देण शपरेणेन । जप मन्त्रीः पदे-शब्देण शपरेणेन । जप मन्त्रीः पदे-शब्देण शपरेणेन ।

७९-गुरोः श्रुत्वा तदा मुदा । कस्य न स्यान्मदोऽमन्दो हीन्दूच्छत्रपनेर्हवे । कस्य न स्यान्मदोऽमन्दो हीन्दूच्छत्रपनेर्हवे । कस्य न स्यान्मदोऽमन्दो हीन्दूच्छत्रपनेर्हवे ।

आग्रहाज् जयमल्लस्य मेडतीयजनस्य च । कियत्कालं स्थितस्तत्र संघः सांऽगात्रथागतम् ॥८१॥
 श्रुत्वा गुरुणामाह्वानं मेदपाटनरेशितुः । मन्त्रीशो जयमल्लस्तु दोदूयां भृशमाप्तवान् ॥८२॥
 बहुशो जयमल्लेन विज्ञप्तोऽपि गुरुर्यदा । नैव तस्थो तदा मन्त्री राजकार्यं ययौ क्वचित् ॥
 गुरवस्तु मिषं प्राप्य तदैवाशु प्रतस्थिरे । श्रीवाडीपार्श्वयात्रार्थं वाटिकान्तरुपागताः ॥८४॥
 तदा गुरुन्नन्तुमेता धर्मचन्द्राभिधा वुधाः । कारुण्यपूरितैः पूज्यैस्ते तदा वाचकीकृताः ॥८५॥
 ततः श्रीमेडताद्रङ्गाद्राणाजीकस्य भाग्यतः । प्रति मेवाडदेशं ते चलिताः कलिता जनैः ॥८६॥
 क्रमेण गोढवाडान्तर्ग्रामे ग्रामे पुरे पुरे । आगृह्यमाणा बहुभिः संघैस्सुकृतकृद्व्ययैः ॥८७॥
 नैव तस्युः क्वचित्किन्तु तीर्थयात्रां प्रचक्रिरे । नडूलनगरे विन्ध्यपुरे श्रीवरकाणके ॥८८॥
 श्रीमन्नारदपुर्यां च जीवितस्वामिनेमिनः । सादडीस्थानके राणपुरं च प्रथमप्रभोः ॥८९॥
 इत्यादिनर्त्तीर्थयात्रां कृत्वा सत्संघसंयुतः । गुरुर्घाणपुरे प्रापत्तद्वार्तामेदपाटके ॥९०॥ युगम् ।
 ततो मेवाटदेशेन्द्रमान्यो शालाकुलोद्भवः । राणः कल्याणजी नाम प्राग्देवकुलपाटकात् ॥९१॥
 याणेरगव्यपुरं यावन् गुरोस्संमुखमागमत् । घनाश्वमुभटश्रेणिरोचिष्णुर्गुरुमानमत् ॥९२॥
 दृष्ट्वा तद्भक्तियुक्तिं च श्रुत्वा वाक्यकलामपि । समग्रगोढवाडीयो लोकोप्यार्थ्यभागभूत् ॥
 मन्वंक्षारं गुर्गोर्त्वा तत्र पादावधारणे । द्राग देलवाडकेऽभ्येत्य जने गुर्वागमं जगौ ॥९४॥
 अथ श्रीमृगिगोढमेदपाटोर्ध्वभूमिकम् । पमणोरपुरस्थायी संघोऽप्यभ्यागमद्गुरोः ॥९५॥
 पमणोरपुरं मृगेगमान्पूर्वमेव हि । प्रतिष्ठाविधिगामग्रीं सर्वां सङ्घोऽप्यकारयत् ॥९६॥
 जन्मयात्रां गजेन्द्राश्वध्वजाद्याटम्बराद् व्यधान् । तेनैवाटम्बरेणोच्चैश्चक्रे गुर्वागमोत्सवः ॥९७॥
 तत्रन्दाः श्रावकाः श्रेमा-गद्वा-जेमाभिधानकाः । त्रयस्मद्गोदराथकु प्राक्प्रतिष्ठामहोत्सवम् ॥९८॥

८१-पदत्रयं तु सुगमं । स गृहर्तृदेशीयः सङ्घो बहुविज्ञमि कृत्वा पृथ्याचार्याश्रया च
 वृत्तान्तं राटनगरादिस्थानं अगतं गत इति ।

८२-मेदपाटनरेशितुः श्रीराणाजीकस्य आह्वानं श्रुत्वा गुरुन्त गुरुदेशे एव गदितुकाधो
 जयमल्लमन्त्री इति दोदूयाप्तमिति ।

८६-श्रेण्यव नः अण्डयम् । तत्र तु संघोके जनैः श्रेणैः इति अदाजीविनादिभिः कलिता
 इति । अथवा एताः एते इत्यस्य अनेनैव तावदेवम् इति वा शां न तु केनाप्यज्ञाता इति ।

८७-तदा गुरोस्संमुखमागमत् । गुरुः सङ्घं यावत् देविता मिति अतुर्गोर्त्वा
 इति । गुरुः सङ्घं यावत् देविता मिति अतुर्गोर्त्वा इति ।

९०-युगम् । युगं तत्रैव राटनगरं । इत्यस्य अनेनैव तावदेवम् इति वा शां न तु केनाप्यज्ञाता इति ।

स्वच्छस्फटिकरत्नादिप्रतिमानां शुभे दिने । कृत्वा प्रतिष्ठासुकृष्टां ततस्त्रिविरोऽचलत् ॥१९॥
 गत्वा कल्याणजीराज्यास्पदे द्राग् देलवाडके । मन्त्रिमुख्येन मांडाख्यश्राद्धेन विहितोत्सवम् ॥
 श्रीशालिशैलविम्बानां प्रतिष्ठां सूरिराद् व्यधात् । तस्मिन्महोत्सवे मेघो वर्षे स्पर्धयेव किम् ॥
 तत्र गत्वानेकचैत्यानां वन्दनं च विलोकनम् । उपदेशप्रदानेन जीर्णोद्धारश्च निर्ममे ॥१०२॥
 अयोदयपुरीयोऽपि संघस्तत्रैत्य सत्वरम् । विधाय विविधां भक्तिं विजतिं च पुरो गुरोः ॥१०३॥
 विशिष्टशकुनान्वीक्ष्य श्रीपूज्याचार्यवर्ययोः । चतुर्मासकसम्बन्धि वचः प्राप्य पुरं ययौ ॥१०४॥
 गुरुनागहृदे नत्वा श्रीपार्श्वे नवखण्डकम् । अद्भुदं शान्तिनार्थं च श्रीआघाटमुपागमत् ॥१०५॥
 तपेति विरुद्रप्रसिस्थानेऽत्राघाटपत्तने । सर्वोदयपुरीयोऽपि सह्योऽगाद्भित्तुं गुरुम् ॥१०६॥
 अथापादादिमेघे सुराचार्यस्य वारके । पवित्रे पुण्यत्रक्षे च शुभेषु जकुनादिषु ॥१०७॥
 आगच्छतो गुरुन् ज्ञात्वा श्रीजगत्सिंहराणकः । संघायादात् सम्पदं स्यां यमग्रां मिनं ग्रादिनाम् ॥
 अथ सज्जीकृतोत्तुंगतोरणश्रेणिवन्धुरम् । राणाजीदत्तपूर्वोक्तनामग्रीप्रीणितप्रजम् ॥१०८॥
 शृङ्गारिताशेषजनस्त्रीगीतोद्दाममङ्गलम् । पुरं प्रविश्य गुरुः प्रतिश्रयमुपाश्रयत् ॥१०९॥
 अथ तत्रोत्सवाद्गते चतुर्मासं गुरुर्व्यधात् । श्रीमदाचार्यधुर्यगत् श्रीआघाटपुरं पुनः ॥११०॥
 आघाटे वीरचैत्यस्य जीर्णोद्धारो व्यधाय च । संघेन श्रीमदाचार्यदास्यप्रीणितेन ॥१११॥

१०१-श्लोकसप्तकं कण्ठ्यं । परं सप्तमश्लोकात्-तरिमन्महोत्सवे कथा कथीते । अत्र

लोको गुर्वागमात् प्रतिस्सन् विचैर्वर्ष । तथैव तत्स्पर्धया मेघोऽपि तुपात्तपरं विदितं । तत्र
 यथा सर्वापि पृथ्वी जलमयी जातेति । अनेन तदानीं गुरुमाहात्म्यादेव तत्रोत्सवोऽपि
 मेघागमनं चासूचिः ।

१०२-तत्र तरिमम् देवकुलपाटके अनेकचैत्यानां शपूपागमिनिर्वाहः । तत्र

तपागच्छेन्द्रग्रीनोमसुन्दरसूरिवारके जातानां मेपादिसु श्रीपिण्डोत्सवेषु । तत्र
 गन्धार्थैः पण्डितवर्गीर्तिविजयैः श्रीराणाजी श्रीकल्याणजी । तत्र विदितं तत्र
 सादपातननिवारण-वाक्यारोहितानेकनागर-व्यवहारि-वारण-मार्ग-प्रकार-
 नयनाशुचमेन जीर्णोद्धारविषयीवारितानां पुनः सज्जीकृतगणितानां विदितं
 पतितानां चैत्यानां च विलोकनं पुनरुपदेशारेण जीर्णोद्धारः च विदितं ।
 नामकप्रामादुर्य मीकहाणजीवे नोद्धारकरः । अत्र विदितं तत्र
 प्रतिपन्नमिति ।

१०८-सप्तशिंशुरादिषु मन्त्रादिषु अत्र विदितं तत्र

नगरशृङ्गारणादिषुः । शेषमन्त्रादिषु कथयति ।

दर्शनादेव पूज्यानामाचार्याणां गिरापि च । मिथ्यात्विनोऽपि विमात्राग्नत्रागन् प्राप्नोथयः॥
 तस्मिन् वर्षे वर्षाब्दोऽष्टपृष्ठोऽद्भुतावहः । यं दृष्ट्वा मानवाः प्राहुः प्रतुर्गर्गिष्कमागतः ॥११४॥
 श्रीजगत्सिहराणोऽपि चमत्कारात्तोऽवद्न् । मन्थं मुगालिओ मर्दः ममागादत्र मद्गुरुः ॥
 ततः प्रभृति सर्वत्र सुकालभवनाद् भुवि । अगो मुगालिओ मर्द उति ग्यानिग्भृद् गुरोः ॥
 कदा स वासरो यत्र भावी मे गुरुसङ्गमः । इति ध्यायन् राजकार्येच्यग्रन्वानृपतिः म्यितः ॥
 अथ पारणके जाते चतुर्मास्या मुनीश्वरः । मेवाडदेशे व्यहरत्तीर्थयात्रार्थमुद्यतः ॥११८॥
 गुरुः श्रीकरहेडादितीर्थयात्रां विधाय च । चित्रकूटमहादुर्गं दृग्वायवलाक्य च ॥११९॥
 खमणोरपुरं प्राप्य प्रतिष्ठां चरमप्रभोः । मोहीग्रामीयमंत्रेण कारितामकरोत्ततः ॥१२०॥
 ग्रामे गोशुंदके गत्वा नत्वा श्रीनवपल्लवम् । नाहीनान्नि मन्त्रिवेशे तथाप्याघाटपत्तने ॥१२१॥
 एकैकां क्रमतश्चक्रे प्रतिष्ठां शिष्टहृद्गुरुः । एवं देशे मेदपाटे प्रतिष्ठापञ्चकं कृतम् ॥१२३॥
 अथ गूर्जरदेशेषु ज्ञात्वा चिचलिपून् गुरुन् । प्रागप्युत्कण्ठितो दृष्टुं श्रीजगन्सिहराणकः ॥१२४॥
 पीछीलाख्यसरोमध्ये महोद्यानान्तरालगम् । दलवाडलके सौधे प्राच्यराणककारिते ॥१२५॥
 आश्चर्यकारके नाकिविमानमदहारके । नानामहोम्बरासुरयोद्धतभट्टयुतोऽभ्यगात् ॥१२६॥
 दर्शनादेव स्ररीन्दोर्नत्वावर्तादिपूर्वकम् । कृताञ्जलिपुटस्तस्थौ मुविनीतस्सुशिष्यवत् ॥१२७॥

११३—श्लोकचतुष्कं कण्ठ्यं । अन्तिमे श्लोके तत्रेत्युदयपुरं विप्रभट्टराजपुत्रादयोऽनेके
 मिथ्यात्विनोऽपि प्राप्तवोधयोऽङ्गीकृतशुद्धधर्मा आसन् जाताः । किं बहुना ? केचित्पडावश्यक-
 भक्तामरादिपाठिनो जाताः ।

११९—अत्र पञ्चमे श्लोके स मुनीश्वरः श्रीविजयसिंहसूरिसंयुतोऽनेकलोककृतां विजति-
 मवधार्य तदुपकारायानेकतीर्थानां श्रीकरहेडकपार्श्वनाथादीनां यात्रां विधानाय च मोहीग्रामवासि-
 सङ्घकारितप्रतिष्ठाकरणाय च श्रीराणाजीकेन घनतरं सङ्घद्वारा विज्ञप्तोऽपि श्रीराणाजीकेन सह
 मिलने मम महालाभो भावीति पुनरत्र पादावधारणीयमेविति सङ्घविजतिं प्रतिपद्य च दृग्-
 सहस्रमेवाडदेशे व्यहरदिति ।

१२६—श्लोकत्रिकं कण्ठ्यं । परं प्राच्यः प्राचीनो यो राणकः अर्वाच्छ्रीउदयसिंहख्यः
 श्रीउदयपुरनिवासकः पुनरुदयसागरसरोवरकारकश्च तेन कारिते ।

१२७—सौधे पुनः किं० नाकिनां देवानां विमानस्य मदहारके अत एवाश्चर्यकारके दलवा-
 दलनान्नि महलविशेषे । राणकः किं० नानाजातीया ये उम्बरा वागियाख्याः पितृव्यश्रजिपाजी
 श्रीकृष्णदासजश्रिसवलासिंघजीश्रीसुजाणासिंघजीश्रीमानासिंघजीश्रीभीमजीश्रीइन्द्रभाणजीमुख्याः ।
 पुनः उद्भटा ये भट्टा व्याकरणादिपाठिनो भट्टवासुदेवहरिपाठकप्रमुखास्तैर्युक्तः श्रीजगत्सिहराणकः
 श्रीगुरुन् शतावधानाऽष्टावधानादिसाधकानेकच्छेकच्छात्रपरिवृतान् द्रष्टुं अभ्यागादागत इति ।

[अर्कः]

गुरुरपि किं कृतवानित्याह—
 नैभीरध्वनिना तस्मै धर्मलाभं गुरुर्ददाति । नम्राय मेढपादानामधीशाय हसन्मुखः ॥१२८॥
 ततो गुरोरेव मुखे न्यग्ननेत्रो नरेश्वरः । अत्र मे सफलं जन्म जातमित्यूचिवान्मुदा ॥१२९॥
 गुरुणा दीयमानायां देजनायामधानरे । प्राचे पृथ्वीपतिः स्वामिन् विवर्षिं मेऽवधारय ॥१३०॥
 आयुर्धनतरं केन कर्मणा प्राप्यते प्रभो । सम्यग् विज्ञाय शास्त्रेभ्यस्तस्योपायं समादिश ॥१३१॥
 अथोवाच गुरु राजन् सावधानमनाः शृणु । पूर्वं श्रीभीमभूपालो जातोऽणहिलपत्तने ॥१३२॥
 दीर्यायुषोऽन्यदा श्रुत्वा सोऽथ मालवभूपतीन् । धारायां भोजराजस्य पार्श्वे प्रैपीत्स्वमन्त्रिणम् ॥
 गत्वा नत्वा च तेऽप्यूचुः पृष्टं भीमेन वोऽस्त्यदः । कथं दीर्घायुषो यूयं वयं त्वल्पायुषः कथम् ॥
 येनोपायेन दीर्यायुर्भवेद्भीमस्तमादिजत् । तिष्ठन्तु भो कियत्कालं सुखं भोजोऽध्यदोऽवदत् ॥
 वृषभेकमयोद्दिश्य भोजः प्रोचे च मन्त्रिणम् । जातेऽस्मिन् सर्वथाऽपत्रे तवोपायो वदिष्यते ॥
 पत्राण्यस्य पतन्तु द्रगिति दधौ स मन्त्रिराह । तच्चिन्तयैव वृक्षोऽभूत् निष्पन्नः पूर्वतो द्रुतम् ॥
 अथोपाये च तत्पृष्टे स्पष्टं भोजोऽध्यवक् पुनः । सर्वथा फलिते वृक्षेऽस्मिन्नुपायोऽथ वक्ष्यते ॥
 सत्फलः फलदः शीघ्रं स्वादेवं चिन्तितोऽमुना । पुरा नैवाभवद् यादृक् तादृक् स फलितः क्षणात् ॥
 हमन्नयो भोजनृपः प्राह तं भीमधीसरत्नम् । तव ध्यानाद्यथा वृक्षो जातोऽपत्रश्च पत्रयुक् ॥
 तथा प्रजानां दुर्ध्यानादल्पायुः स्यादिलापतिः । प्रजानां च शुभध्यानादनल्पायुः पुनर्भवेत् ॥१४२॥
 दीर्यस्य जीवितस्येति श्रुत्वोपायमिमं स्फुटम् । यथादृष्टं जगौ गत्वा पत्तने भीमभूपतेः ॥१४३॥
 ततः प्रभृति भीमोऽपि प्रजानां परिपालनात् । चिरं राज्यं च भुङ्क्ते स्म लोकानां हितचिन्तनात् ॥
 तथा त्वमपि भूपाल लोकपालोऽसि पञ्चमः । चिरायुर्भवं लोकानामन्योऽन्यहितचिन्तनात् ॥
 श्रीजगत्सिंहजीराणः श्रुत्वेति गुरुदेशनाम् । साधु साधु वदन्नुच्चैः स्वं शिरो धूनयन्मुहुः ॥
 गुरो त्वद्दर्शनादेव नूनं भावी जयो मम । गुरुर्वृत्ते पुना राजन् यतो धर्मस्ततो जयः ॥१४६॥
 अथ राणकः प्राह—
 स धर्मः कीदृशः स्वामिन् यतो नित्यं जयो भवेत् । गुरुर्जगौ शृणुर्वीश स तु जीवदयामयः ॥
 अथ श्रीराणकः स्माह रञ्जितो गुरुवाक्यतः । यद्युष्माकमभीष्टं तद् ब्रूत सर्वं करोम्यहम् ॥१४८॥
 ततो गुरुर्जगौ राजन् जालपातान्निषेधय । पीलोलाल्ये तटाके च तथा तृदयसागरं ॥१४९॥
 जन्मनो मासि भाद्राख्ये जीवहिंसां निवारय । जन्ममासं यतः शाहिन्दिल्लीनाथोऽप्यपालयत् ॥
 राज्याभिषेकवारेऽपि गुरो हिंसां निवारय । मचिन्दनामके दुर्गजीर्णोद्धारं च कारय ॥१५१॥
 गुरुक्तांश्चतुरो जल्पानेतान् स प्रत्यपद्यत् । तद्वैवारोपयद् घाटं जालक्षेपनिषेधकम् ॥१५२॥
 लात्वेति नियमान्नत्वा गुरुं द्राग् मेढपाटराट् । ययौ स्वं सौधमात्मीयपरिवारविराजितः ॥१५३॥
 अथो गुरुर्जुर्जरत्रां प्रति प्रस्थातुमुत्सुकः । संघेन रक्ष्यमाणोऽपि ममीनाश्रममागमत् ॥१५४॥

प्रणस्य पार्श्वविश्वेशं तत्र तस्य प्रभोः पुरः । गुणविजयविज्ञानामुपाध्यायपदं ददौ ॥१५५॥
 ततश्च योगिनीपुर्यां तीर्थयात्रां व्यधाद् गुरुः । कोटडीग्रामचैत्यानि पञ्च पूज्यान्यकारयन् ॥
 ततः श्रीऋषभं नार्थं नत्वा वागडसन्धिगम् । गुरुः क्रमादिलादुर्गं प्राप्तवान् जन्मभूमिकाप ॥
 गुरुराकारयां चक्रे पुत्रप्रेषणपूर्वकम् । रत्ननाम्ना महंभ्येनाहम्मडावाद्वासिना ॥१५६॥
 श्रीशङ्खअययात्रायै संघः संमेलितो महान् । रत्नेन वनयत्नेन गुरुश्चाग्रिसरीकृतः ॥१५७॥
 ततस्तत्र महातीर्थे यात्रां कृत्वा महोत्सवैः । गुरुभ्यां सह संघोऽसौ क्षेमेणागान्निजं पुरम् ॥
 तत्र कृत्वा चतुर्मासं सोल्लासं तस्य पारणे । स्तंभतीर्थे महातीर्थे ननाम गुरुपादुकाप ॥१५८॥

इदानीं तपागच्छीयश्राद्धादिमुखाद्यथा मया श्रुतं तथा देवसान्निध्यं श्रीविजयदेवमूर्खवर्णयते-
 अथास्य देवसान्निध्यमहं वक्ष्ये यथा श्रुतम् । स्तंभतीर्थेऽभवद्देवचन्द्रो नाम्ना महान् गृही ॥
 स तु श्रीविजयदेवमूर्खिं शुद्धपरम्परम् । जानंस्तदुक्तमेवायं कुरुते धर्ममार्हतम् ॥१५९॥
 तस्य भार्ये उभे जाते सुशीले अपि सन्ततम् । ते तूपाधिमतं नैव त्यजतो वारिते अपि ॥१६०॥
 कालान्तरेण ते देवीभूतेनाप्यथ तेन हि । परंपरागतं धर्मं कुर्वार्तामिति भाषिते ॥१६१॥
 इति प्रोक्तेऽपि ते नैव त्यजतस्तन्मतं यदा । तदा तस्यैव श्राद्धस्य प्रेत्यवासरकर्मणि ॥१६२॥
 उपाधिमतरक्तेषु निविष्टेषु जनेष्वथ । दृषद्दृष्टिस्तथा चक्रे नेशुस्सर्वेऽपि ते यथा ॥ युग्मम् ।
 प्रदोषे प्रकटीभूतं प्रीचतुस्ते स्त्रियौ च तम् । त्वं कोऽसि कस्माच्चागत्य नित्यं भाषयसीह नौ ॥

१५५-एते सुगमाः । परं गुणाविजयाख्या ये विज्ञाः पण्डिताः पूर्वं सादडीग्रामे
 लुम्पाकैर्विभ्रहे क्रियमाणे श्रीकर्णारणकमिलनेन तपाः सत्या लुङ्गाञ्चासत्या इतिस्फुरन्मानकारापण-
 पूर्वकं श्रीगुरुप्रभावाज्जिनशासनस्थापकास्तेषां श्रीसमीनाख्यपार्श्वनाथप्रतिमायाः पुरो गुरुर्वाचकं
 पदं ददौ दत्तवानिति ।

१६०-एते सुगमाः । परं तत्र महातीर्थे शत्रुञ्जये यात्रां कृत्वेति श्रीऋषभदेवादीन्नत्वेति
 गुरुभ्यां श्रीपूज्याचार्याभ्यां सह स रत्नश्रावकसङ्घः कुशलेन तिजं पुरं राजनगरं आगात्प्राप्त इति ।

१६१-सुबोवोऽयं । गुरोः श्रीविजयसेनसुरैर्निर्वाणस्थानवर्तिन्मूषे पादुका ननामेति
 न्तवानिति जेषः ।

१६२-युग्मम् । नगरं तस्य देवचन्द्रस्य श्राद्धस्य द्वे अपि भार्ये नैवन् १६७३ तयोत्पन्नं
 द्रव्यलिङ्गिना द्रव्यप्रदणपूर्वकं स्थापिताचार्यकं पञ्चैरुपाध्यायैः कर्षितत्वाद्दुपाधिनामकं मतं धनि-
 केन वारिते अपि ते न त्यजत इति ।

१६६-अथ किं जानमित्याह-जालान्तरेणेति सुगमं । परम्परागतं धर्मं श्रीविजयदेव-
 मूर्खिक्रियमाणं कुर्वता, उपाधिमतं तु त्यज्यतामिति ।

सोऽप्यूचे युवयोर्भर्ताहं देवो देवचन्द्रकः । भवत्योः प्रतिबोधाय दृषद्दृष्टिर्मया कृता ॥१६९॥
 अहं श्रीविजयदेवसूरिसान्निध्यमन्वहम् । कुर्वाणोऽस्मि सुरैः सप्तदशभिश्चापरैः सह ॥१७०॥
 इत्युक्ते तेन ते जाते सद्यः सद्धर्मनिश्रिते । मुक्तवोपाधिमतं को हि सत्याज्ये तैलमीहते ॥१७१॥
 इत्येकं देवसान्निध्यं द्वितीयं शृणुताधुना । श्रीमण्डपाचलं दुर्गं चलति प्रति महुरो ॥१७२॥
 मार्गे सेहरपीग्रामस्वामिपुत्रः कमाभिधः । परमारः स भूक्तार्त इत्यभूत्परमाग्नः ॥१७३॥
 मारयन् स बहुल्लोकान् पित्रा निगडितस्ततः । तस्मिन्नवसरे तत्र सूरिमिहम्ममागतः ॥१७४॥
 भटान्तमागतं मत्वा वासक्षेपोऽस्य कारितः । सज्जोभूत्तक्षणात्माऽपि जानं नचित्रमृन्मताम् ॥
 द्वितीयं देवसान्निध्यं प्रोच्यतेऽथ तृतीयकम् । श्रीराजनगरस्थायी कोऽप्यग्नि यणिजः सन् ॥
 सप्तवर्षाणि यावत् स ग्रहिलोऽभूद्भाग्यतः । तत्रागाद्याष्टमे वर्षे तद्भाग्यान्मद्राजम् ॥१७७॥
 पित्रादिभिरनदाऽकारि फरन्यासोऽस्य मस्तके । तत्कालं सोऽपि मज्जोऽभूत्सर्वो ज्ञानमन्त्रः ।
 चतुर्थं देवसान्निध्यमथो शृणुत सज्जनाः । सेडताद्रद्राग्नव्यः श्राद्धः स्वामिनराजरी ॥१७८॥
 नवमासावधिस्थानाभिधो दुष्कर्मयोगतः । गृहीतः क्षेत्रपालेन भूमि दाम्यात्तोऽभूत् ॥१७९॥
 तत्रागाद्वन्द्या भाग्याद्विजयदेवसूरिराद् । वामक्षेपेण तत्राथ क्षेत्रपालः प्रणतवान् ॥१८०॥
 नीरोगता तदीयेऽङ्गे भूतले च चमनकृतिः । वार्ता च सकले संतो गापानो नदिना सन् ॥१८१॥
 अथातः प्रोच्यते देवसान्निध्यं पञ्चमं प्रभोः । अरिन् गुर्जरदेजानः पेरुनादादिभिः सप्त ॥१८२॥
 तत्रामीदधिपः क्रूरः स्वभावादेव दुष्टहृत् । न्युद्वृष्टातिर्विजयेण द्वेषितोऽस्य नदिना ॥१८३॥
 यणिग्भिः प्रत्यनीकैश्च द्रव्यालोभेन लोभितः । सर्वोप निर्दिशेयं तं पश्यन् सप्तवर्षीयम् ॥१८४॥
 गोपुरान्तर्बदिकायां विसृज्य सपरिच्छदम् । रक्षायं मात्रपाण्डित्येन सप्तवर्षीयम् ॥१८५॥
 अथ सार्यं गुरुरतत्र चिन्तयामास चेतसि । इह तः सार्यं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१८६॥
 ध्यात्येति तत्र वमान्तर्बदिकस्य तयोस्तले । स्यात्तत्र सपरिच्छासे पर्वतान्तरम् ॥१८७॥

अथ तत्र यज्जानं तदा—

प्रणोन्वीपार्श्वेहान्तर्बदिकारिधरेऽन्तर्गत् । एतं सार्यं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१८८॥
 तथा पतन्त्या तत्रारः सप्ता ये सप्तवर्षीयः । त सार्यं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१८९॥
 शरं कुजान्तिनें सार्या सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९०॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९१॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९२॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९३॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९४॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९५॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९६॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९७॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९८॥
 सार्यं तत्रं सप्तवर्षीयं तं पश्यन् ॥१९९॥

चमत्कृतेन तेनाथ यवनेन नतस्ततः । सत्कृतः क्षामितस्मृतिर्ययौ च स्थानमीभ्यतम् ॥१९२॥
 श्रागुरोर्द्वसान्निध्यं स्पष्टं पष्टमथो ब्रुवे । अष्टौ वर्षाण्यत्रिच्छिन्नं मुषिधमभवन्मरौ ॥१९३॥
 मरुस्थल्यां हि दुष्कालः शाश्वतः श्रूयते जनैः । अष्टवर्षावधि स्पष्टं नैव दृष्टः य केनचित् ॥१९४॥
 महाजनमुखादेतच्छ्रुतं यन्निर्जले स्थले । गुरौ विहरति ज्येष्ठे मासिऽवर्षद् वनो वनः ॥१९५॥
 अन्यदा स्तंभतीर्थेऽगाद् वत्सरैर्भूरिभिर्गुरुः । तदास्य दर्शनादेव वोधिं प्राप्सुमेधमः ॥१९६॥
 यतः—सागरीयं मतं त्यक्त्वा मेघाद्याः श्राद्धमुख्यकाः । वोधिं प्राप्ता गुरोरेव वासश्रेपमकारयन् ॥

अथास्य काव्यस्योपसंहारमाचरन्नाह—

इत्यादिभिर्घनतरैरवदातष्टन्दैश्चेतश्चमत्कृतिकरैश्चतुरोत्कराणाम् ।

प्राचीनसूरितुलनां कलयन् कलौ किं श्रीगौतमः पुनरयं गुरुरेव जीयात् ॥१९८॥

किं चान्यगच्छीयतया मया यत् संमृत्रितं शास्त्रविरुद्धमत्र ।

तत्सत्यमेवाथ बुधैर्विधेयं काव्योत्तमाच्छ्रीविजयादिवंशात् ॥१९९॥

अथैतत्काव्यकरणे पराशङ्कामाविष्कृत्य निराकुर्वन्नाह—

यदन्यगच्छप्रभवः कविः किं मुत्त्वा स्वसूरिं तपगच्छसूरेः ।

कथं चरित्रं कुरुते पवित्रं शंकेयमार्यैर्न कदापि कार्या ॥२००॥

आत्मार्थसिद्धिः किल कस्य नेष्टा, सा तु स्तुतेरेव महात्मनां स्यात् ।

आभाणकोऽपि प्रथितोऽस्ति लोके, गंगा हि कस्यापि न पैतृकीयम् ॥२०१॥

१९५—सुगमोऽयं । नवरं निर्जल इत्यपेयक्षारकूपैक्यसद्भावात् मिष्टनीराऽसद्भावान्,
 अजले स्थले ओकेशादिस्थले गुरौ श्रीविजयदेवसूरौ विहरति सति अग्रतो ग्रामे ग्रामे वनोऽतिगायी
 वनो मेघोऽवर्षत् वृष्टः । येन यत्र प्रातर्गुरुः समागात्तत्र सरांसि भृतानि दृष्टानि इति योधपुरस्येन
 मया महाजनमुखात् श्रुतमिति सत्यमेवेति ।

१९७—अर्थः सुगमः । परं सागरीयं मतमित्येव । तदुत्पत्तिर्यथा तपागच्छीयैरेवोपाध्याय-
 श्रीधर्मसागरैर्गच्छनायकाज्ञां विनैवात्मीयप्ररूपणात्मकश्छन्नमेव सर्वज्ञशक्तं ग्रन्थः कृतः । परम-
 नर्थमूलत्वं ज्ञात्वा रक्ष्येव तत्पुस्तकानि पञ्चपाणि विधाप्य ते तु स्वर्गताः । कालक्रमेण १६७९ वर्षे
 स ग्रन्थः प्रकटीभूतस्ततोऽस्य केनाप्यशोधितत्वान्निर्नामकत्वाच्चौररूपत्वान् समस्तगीतार्थमाश्रिकं
 भट्टारकश्रीविजयसेनसूरिभिः सोऽप्रमाणीकृतस्ततः सागरशास्त्रीया ये गच्छनायकाज्ञां विनैव तं
 बलात्कारेण प्रमाणीकृतवन्तस्तेऽपि भट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः स्वगणाह्वहिः कृतास्ततस्तैः
 सागरशास्त्रार्थैर्वेपथैरेव्यलिङ्गिद्वारा स्थापिताचार्यकैः १६८७ वर्षे यन्मतं कर्षितं तत्सागरीयं
 मतं त्यक्त्वा सा० मेघाद्या बहवः श्रावकाः श्रीविजयदेवसूरैर्दर्शनादेववोधिं प्राप्य तस्यैव शुद्ध-
 बुद्ध्या वासश्रेपमकारयन्निति ।

तरमानमया देवलमर्थमिच्छन् जिह्वापवित्रीकरणाय यद्वा ।

एति स्तुतः श्रीविजयादिदेवः सुरिन्ममं श्रीविजयादिसिंहैः ॥२०२॥

आचन्द्रम्यं तपगच्छधुर्यो हृतो परेणापि परिच्छदेन ।

जीर्वाचिरं स्तान्मम भौम्यलदम्यं श्रीवल्लभः पाठक इत्यपाठीत् ॥२०३॥

इति श्री ब्रह्मदेवसन्ताने श्रीभोजनराजमूरिसन्तानीय पाठक श्रीक्षान्तिमलशिष्य श्री-
ब्रह्मोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातिशाह श्रीअकचरप्रदत्तजगद्गुरुविरुद्धारक श्री-
हीरविजयमूर्तीश्वरपट्टालहार पातिशाहि श्रीअकचरमभासंलब्धदुर्वादि जयवाद भट्टारक श्रीविज-
यदेवसूरीश्वर पट्टपूर्वावल्लभसन्तानुदारिपातिशाहि श्रीजिह्वांगारप्रदत्तमहातपाविरुद्धारि श्री-
विजयदेवसूरीश्वरगुणवर्जितप्रवर्धने श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरि सर्व-
देशविहारताम्रिधादिदर्शनो नामैकोनविंशः मर्गः । तद्वममाप्तौ च समाप्तं श्रीश्रीश्रीविजयदेवमाहा-
त्म्यनामकं पाठ्य पत्रं वर्तमानं चिरं जियान् ।

लितितोऽयं प्रथमः पण्डितश्रीपद्मेश्वरमोमगणि-शिष्यमुनिसोमगणिना । सं० १७०९
वर्षे चैत्रमासे कृष्णपक्षे एकादशी तिथौ बुधौ लिखितं । श्रीराजनगरे तपागच्छाधिराज-
म० श्रीविजयदेवसूरीश्वरविजयराज्ये ।

नन्यो नन्योऽभवत्नेहः पुत्रं पित्रोः क्षणे क्षणे । पितृपुत्रदशां वक्तुं न शक्नोत्कोऽपि पण्डितः ॥
 अग्रभाणे तधाभाणे पुत्रमेभमरोवरं । पितरीं रसिकावास्तां हंसाविव निरन्तरम् ॥ ४४ ॥
 श्रीमद्रामकुमारस्य दर्शने जनचेतनाम् । इच्छा न घटतेऽक्षीच्छा लभते च श्रमं न हि ॥ ४५ ॥
 दिव्यं धामकुमारारण्यपद्मं लोका त्यलोकयन । वरं रूपरसं चैव प्रापिवन् भ्रमरा इव ॥ ४६ ॥

एते वासकुमारजन्मन इमं रम्योत्सवं सोत्सवाः,
 श्रुत्या धर्मविधायिनो भविजना धर्मं कुरुध्वं रतिषु ।
 श्रीमद्रामकुमार उत्तमकुले पुण्याद् यथा चोत्तमाद्,
 दिव्याः सम्पद् आपदापदयुता यूयं यथा प्राप्नुत ॥

एति श्री बृहत्सरस्वराजनीय श्रीजिनराजमूर्ति सन्तानीय पाठक श्रीज्ञानविमलशिष्य
 श्रीवद्विभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातशाह श्रीअकञ्चर प्रदत्तजगद्गुरु-विरुद-
 धारणः श्रीहीरविजयमृरीश्वर पट्टालङ्कार पातिशाहि श्रीअकञ्चरसभासंलब्ध दुर्वादिजयवाद
 भट्टारक श्रीविजयसेनसूरीश्वर पट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारि पातिशाहि श्रीजिहांगीर प्रदत्त-
 महातपाविरुदधारि श्रीविजयदेवसूरीश्वर गुणवर्णन प्रबन्धे श्रीविजयदेवमाहात्म्य नाम्नि महा-
 काव्ये श्रीविजयदेवमूर्ति जन्मोत्सववर्णनो नाम प्रथमः सर्गः ॥ १ ॥

४३-पितृपुत्रदशां पिता च पुत्रश्च पितृपुत्रौ तयोर्दशां व्यवस्थां पितृपुत्रदशं ।
 तत्र पितृदशां नवनयोत्सवकरणभव्यभव्यबहुमूल्यवस्त्रसुवर्णालङ्कारादिवितरणप्रकारं पितृद-
 शाम् । पुत्रदशां विविधचाणक्यादिराजनीतिशास्त्राध्ययनविनयशौचादिभ्योऽङ्गीकार-
 चातुर्यादिलक्षणामवस्थाम् । कोऽपि पण्डितो वक्तुं न शक्नोत् न समर्थोऽङ्कः ।

४४-हंसाविति हंसश्च हंसी च इति द्वन्द्वे पुमान् स्त्रिया इत्यनेन हंसो हंसाः इति
 हंसौ इति सिद्धिः । यथा ब्राह्मणश्च ब्राह्मणी च ब्राह्मणौ तथा हंसावितिः ।

४५-घटचेष्टायां चेष्टा ईहा भ्वाद्यौ घटादिः, घटादिनाम्नेर्ह्यङ्गोर्घञोर्घञौ इति
 धातुरत्र हीनार्थो हेयो न ईहार्थः । ततोऽयमर्थः-न घटते वर्धते इति ।

४७-आपदिति भ्रातृ व्याप्तौ लिट्वाद्भूप्रत्यये प्रयत्नपूर्वकं कर्त्तव्यं

II Յանուարիս III Արքեպիսկոպի ԲԵՆԵՎԵՆՈՒՆ ԿԵՐԵՎԵՆԼԻ-ԱՆ ԹԵՅԼԻՆ ԵՅԻ

II ՀԱՆՔՆԵՐՈՒ ՕԽՔԵԿԱԿԱՆՔԻՆՆԵՆ

I ԿՐԵՏՊՈՒԿԵՆԻԿ ԵՍՈՒՆ ԻՆԿՐԵՄԵՆՏԻՆՈՒՆԵՐ

I ԻՆՏԵՆՔ ԹԱՐԻՉԻՔԻՆ ԻՐ ԻՄԱՆ ԵՅԻ II ՀԱՆ ԳԻՆԻՆ ԵՅԻՆՅՆԻՆ
ԵՍԻՏԱՑ ԵՎԵՅԻ ՉԻ, ԵՎ ԵՎՍՍ ԻՆՏԵՆ ՉԵՍՊԵՅԻՆ ԱՅԿՆՈՒՄԻՆԵՎԵՆ-ՆԻՆՅԱՆԵՅՍԻՆ

II ՀԱՆ ԶԻ Կ ԵՅԻ ԵՅԻՆՅԱՆ ԳՆԵՏՎՅՈՒՆ ԻՆՅԻՆՅԱՆ

I ԶԻՆԵՆՆԵՆԻՆ ԶԻՆԵՆՅԱՆԻՆՆԵՆՆԵՆՅԱՆ

-ԵՎ ԵՎԵՆ ԵՎԵՅԻՆՅԱՆՅԱՆՅԱՆ ԵՎ ԵՎ ԶԻՆՆԻՆ ԵՍԻՏԻՆ ԵՎԵՆՅԱՆ

ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՎԵՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ

-ԵՎ ԵՎԵՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ

ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ ԵՅԻՆՅԱՆ

वयं स्वामीधुवादिना १० देवर्षेण देवायुष इति भाष्ये सं १ ३७३ सर्वादिना-
 पृथिव्यवर्षवयं यथा प्रोक्तमपि तस्मै न स्वतन्त्रद्वेषात् सर्वप्रशस्तैर्मन्वराणां माना-
 न्यां तैर् देवेन तत्र पण्यण्डितेभ्यः कदा यथा युक्ति र्यस्तथा सर्वेषु नष्टेषु तं देवं महर्षिभूतं
 तं प्रोच्यते किं कौटिलि कथं यथा माययति ? इति प्रोक्ते सोऽप्येव-अहं भवतां देवर्षी-
 देवर्षीर्देवः सप्तमिर्देवः सह श्रीविजयदेवसूरीणां सांनिध्यं कर्तव्योऽस्मादि तैर् न भवतीत्या-
 मपि स एव गुरुर्गोत्रार्थो येन सङ्घं न भवतीति प्रोक्ते तै अपि श्रुत्युक्तं तत्र इत्येकं
 देवसाहित्यम् ? । तथाऽन्यैव हीत्या चोक्तयवदिदेवर्षीणां १० सामान्यानां तं कुर्वन्
 प्राक्पराङ्मुखमपि देवर्षीभ्यः प्रविशेद्य च श्रीविजयदेवसूरीमकं कृतवानिति द्वितीयम् २ । तथा
 श्रीविजयदेवसूरीषु महत्प्रयत्नं प्रतिपद्यते इतिवत्सु देवर्षीनामप्यसत्सांनिध्यः कस्यचिः परमात् । स च
 पूर्वं भूतार्थैवेन लोकान् मारयन् पिशा निगाडितवदा गुरुवामशेषीभ्यः सजाभूत इति महर्षी-
 यकलावामिति तृतीयम् ३ । तथा राजानरावर्षी वलोक्युतः सप्त वर्षाणि यावत् श्रितोऽ-
 भूत् सर्वप्रादिभिः श्रीविजयदेवसूरीकरुषः कारितवत्कालमेव सजां तावन्निति महर्षेभ्यः-
 मिति चतुर्थम् ४ । तथा भूतवावर्षी यामसरागोत्रियः सा यावात्तयां नवमासात् यावत्क्षेत्रयत्-
 गृहीतोऽप्यदा श्रीविजयदेवसूरीवामशेषीभ्यः सजाऽजानि, इति सर्वलोकप्रविष्टमिति पञ्चमम् ५ ।
 तथा महर्षे गुरुर्देवो इतिभ्यो महति सत्यापु श्रुत्युक्तु सप्तानेषु महते सुभिषो जावामिजादि
 श्रीविजयदेवसूरीणां देवसाहित्यं वदन्ती इत्यमिति ॥

АЭЭ-ЭЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
БЭЭ-БЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ГЭЭ-ГЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ДЕЭ-ДЕЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЖЭЭ-ЖЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЗЭЭ-ЗЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ИЭЭ-ИЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
КЭЭ-КЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЛЭЭ-ЛЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
МЭЭ-МЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
НЭЭ-НЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ОЭЭ-ОЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ПЭЭ-ПЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
РЭЭ-РЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
СЭЭ-СЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ТЭЭ-ТЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
УЭЭ-УЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ФЭЭ-ФЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ХЭЭ-ХЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЦЭЭ-ЦЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЧЭЭ-ЧЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ШЭЭ-ШЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЪЭЭ-ЪЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЫЭЭ-ЫЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЭЭЭ-ЭЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЮЭЭ-ЮЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10
ЯЭЭ-ЯЭЭ	...	...	...	...	...	...	1933	10.10.33	10

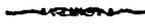

धर्मात्परि नरो राक्ष उच्चैर् विरसि सधर । धर्मात्पर्य मधैर्मा धीर्बलहीनः पुः ॥
 संधयने मदी-मवा इतिवत्य महेद्यः । धर्मात्पात्रा वापने लज्जोहािणी नरो ॥ १५
 धर्मोवालि मयसि सैकंश्च सुखावहंन । नो मदिन्तस्मात्परया जपने खेदवलिताः ॥ १६
 देवान्तरं अमन्तोऽपि न जपने धनाशक्य । पुत्रपाः पूज्यं मुरि कृतेनः पापलः सदा ॥ १७
 धर्मिषु मरुष्य वापते रोगावताः । धर्मात्विषुं सदा इःखी नरके शोककथुवः ॥ १८ ॥
 धर्मिषुं षुष नीत्या इवा कर्माकं तथा । अपवानीवायोलि मानवा निरुपदेयः ॥ १९ ॥
 इति वैरसि निश्चय धर्माधुमकलक्ष्यम । धर्मिण्डव्यायुषं पापं कृषुं धुषुं शुभं सदा ॥ २० ॥
 दानं शीलं तपश्चैव धारणा च धर्मादी । सुख्या धर्मुष्य चत्वारः मकारारोहीकृन्मताः ॥ २१ ॥
 कृपतिवान् विरोधुष विरोधप्रदायकान । यथा ज्ञेय्य सस्मर्णधर्मानन्दसंपदः ॥ २२ ॥
 दानं ददेष मानन्तो वदुधर्माप्य आदरौ । पालयेथ सदा शीलं सुशीलो लीजयतिवः ॥
 उपहेति कृतं पापं कृतींश्च लुपति । ददति संपदः सर्वा विदेषां तत्राप्तस्य ॥ २४ ॥
 कुर्वन्विदेष धर्मिममहेत्यलक्षिण । यथायेयमिषं यन्म नरो इति च वैरसि ॥ २५ ॥

विचिन्त्येत्पातनानिश्च तदा वासकृमरकः । नारयण्यव कन्याया विवाहं विपुं न पद ॥ २६ ॥
 वैरपुत्रैर्मावाकाकादौ धर्मान्जयम । त्रिकीर्णः पूर्वो दानपूर्वकं उपधात ॥ २७ ॥
 अथ पुत्रं पिता माह-पुत्रस्त्वन्मीतिहेतव । विधेहि सन्तोर्बुद्धयै कन्याव्रीवाहसुस्तसव ॥ २८ ॥
 सन्तसिः परमा धर्मो युहेत्यनां विरोधः । यत्समा कथिता पूर्वः पूर्वधां पवतसाम ॥ २९ ॥
 यत्रोविशतिरुंनः परिणीतपरिषुषः । संजालानेकपुत्राश्च याने मायुः विवाशिय ॥ ३० ॥
 धर्ममाननिनः पूर्वं विवहतरतां निशि । मागदीशिवसन्निजयः विप्यसन्निहेतव ॥ ३१ ॥
 एवं त्यमपि गुणामव परिणीय परविषय । युद्धेय भोगीन नृणां योयान् ततोऽपि नं परिपयोः ॥

२३-२६ इति दाने आदिरेताननेपदी निधीनमन्वोति लिङ्गि उच्यतेपुत्रकृपचयनम् ।
 २७-२९ इति दाने अर्थादौ सुखित्यादिं कथयती तव आत्मने पदे लिङ्गि उच्यतेपुत्रक-

२७-२९-तदा तदाही धर्मोवाजक विकीर्णः पूर्वो दानपूर्वकं उपधात इत्यन्वयः ।
 स एव वासकृमर एव नरकजटः, धर्मो एव वाण्डव नदीन धर्मोवाजक विकीर्णः पूर्ववः यथावः
 दानपूर्वकं दानमव पूर्वकः-गीत १ अथ २ वाद्यानां ३ यथाहा ३ यथाहा ३ यथापूर्वकं
 उपधात अकारो । कथंभवः स नरकः-धैर्यापुत्रकं वैरायधेव रती नोत्तमानं वैरायपुत्रकं
 वापनः यथावत । यथा नदी नोत्तयानं जटवा नदीन विकीर्णः यथावः गीत १ अथ २
 वापानि ३ शीलो वापनो वथा वासकृमरौऽपि वैरायपुत्रकं यथा धर्मो विकीर्णः दानमानवि

इति श्री बृहत्सखरवराहोत्थ श्रीविनायकस्य श्रीविनायकस्य सन्तानाय पाठक श्रीविनायकस्य
 श्रीवसिष्ठोपाख्यादिविचित्र श्रीमत्पद्मनाभ्यादिपरब्रह्मविद्यास्य श्रीवसिष्ठोपाख्यादिविचित्र-विचित्र-
 धारकस्य श्रीहोत्रविजयस्य पदलङ्कार पाठिसाहि श्रीअक्षरसमाख्येय-वृद्धोद्भव-
 वाद्यस्य श्रीविजयस्य पदपूर्वाख्यस्य कारिका पाठिसाहि श्रीवसिष्ठोपाख्यादिविचित्र-विचित्र-
 महाव्याख्येयस्य श्रीविजयस्य गुणवर्णनस्य श्रीविजयस्य महाव्याख्येयस्य श्रीविजयस्य महाव्याख्येयस्य
 नांन महाकाण्ड श्रीविजयस्य समुद्रमन्थनस्य श्रीविजयस्य महाव्याख्येयस्य श्रीविजयस्य महाव्याख्येयस्य
 साः ॥ २ ॥

सर्वेषु वैश्विकं विद्वेष विमलं तस्मिन् कुरुष्व मनः ॥ ८८ ॥
 श्रुत्वा तत्र तथा जनाः सुमनसः संसारवासोद्भव
 श्रीश्रीवसिष्ठोपाठकन पठितं पापज्यामलं वृषुः ।
 एवं वासुदेवस्य एव चरणं वेतो यथाचोकरत्
 चारित्रं सर्वशोभाणां पवनं संयमस्तपः । इत्यादिं निर्वहैस्तप्यक संयोगं सर्वैरोत्थतः ॥ ८७ ॥
 पूर्वं कुर्यात्परोक्षं परीक्षां सर्वसाधुषु । मुञ्ज्यां च तत्राशु चारित्रं सर्वैः स्फुटम् ॥ ८६ ॥
 सर्वविरिचारित्रं विमृशैर्गुरुततः पुनः ॥ ८५ ॥
 तत्रथा—देशविरिचारित्रं स भावत पाठयन् ।
 देशविरिचारित्रं पाठयन्मया पुनः । वीरसेनमहीपाल इवैति स ज्योतिष ॥ ८४ ॥
 धर्मोन्मत्तस्य भ्रष्टसः संभ्रान्त पतः सदा । अतो यथैव चारित्र्यहेतुं चरितं खलु ॥ ८३ ॥
 इति वासुदेवस्य चिन्तयामास मानसं । सर्वविरिचारित्रियमाङ्गीकरयामास ॥ ८२ ॥
 चारित्रं विद्वेषं भवतं सर्वतो देशोत्तमया । साधूनां च गुरुस्थानां मनीषिणकफमदम् ॥ ८१ ॥
 दीक्षादेशं च सन्निधौ दीक्षाया रक्षणं तदा । जया वासुदेवस्य हेतुं हेतुं मुमुक्षुर्वराय ॥ ८० ॥
 प्रदद्यात्प्रादिकं शिष्यां शिष्यादांनविषयानां । यपनचक्षुसं तौ व्यज्वेतां तदा सुतत ॥ ७९ ॥
 त्वं भवः सर्वथा शुद्धहेतुः सर्वसाधुषु । शोभताम्य इव ययः सर्वेषु सुनिभस्य ॥ ७८ ॥
 समुत्पन्नं न कल्प्याः परीक्षेद्युपदेवं । दुःखदांनियतिं देहेन पुनश्चरित्वासाय ॥ ७७ ॥
 पुनरकान्तकसन्निधौश्रावकादिपरिच्छेदं । परीच ममतां सर्वा विमर्शवृत्तंमामस्य ॥

[वि. सं. १९२८]

[वि. सं. १९२८]

अमरावती

विद्यया विद्यया संशोधक समाज

प्रकाशक

विद्यया विद्यया

संशोधक समाज संस्था

(अमरावती - महाराष्ट्र)

विद्यया विद्यया

श्रीश्रीविद्यया-विद्यया

(१९२८)

विद्यया विद्यया संशोधक समाज प्रकाशक - १

तृतीयः सर्गः

अधवासकुमारः सन् कुर्वन् गुरुपरीक्षणम् । लब्धवान् सद्गुरुं तं च बुद्धवान् गौतमाधिकम् ॥१॥

तद्यथा—अथाभूत्स पुरा वीरश्चतुर्विंशो जिनेश्वरः ।

शासने यस्य भूयांसो गच्छाः सन्त्युदितश्रियः ॥२॥

तेषु गच्छस्तपानाम प्रसिद्धोऽस्ति प्रसिद्धिमान् । विधानात्तपसः शश्वहुस्तपस्यविशेषतः ॥३॥

तत्र वीरजिनाधीशपट्टानुक्रमसंश्रितः । पट्पञ्चाशपदं सूरिरानन्दविमलोऽश्रयत् ॥४॥

आचारं शिथिलं त्यक्त्वा व्यधादाचारमुत्कटम् । श्राद्धलोकांश्च्युतान्धर्मादादधार च यः क्षणात् ॥

महेभ्यानां महेभ्यानां पुत्राणां च शतानि च । त्याजयित्वा कुटुम्बादि मोहं दीक्षयसिस्म च ॥

आनन्दविमलसूरः सप्तपञ्चाशत्पदे । विजयदानमूरीन्द्रः सोभाद् भानुरिवोदये ॥ ७ ॥

श्रीस्तम्भतीर्थ-पत्तन-श्रीराजनगरादिषु । जिनविम्बशताब्जानि प्रतिष्ठां योऽनयत् क्षणैः ॥८॥

४-६-सन्ततपागच्छे स आनन्दविमलसूरिः पट्पञ्चाशपदं पट्पञ्चाशतः पूरणं पट्पञ्चाशं तच्च तत्पदं च स्थानं पट्पञ्चाशपदं ५६ तत् अश्रयत् असेवत । कथंभूतः आनन्दविमलसूरिः? वीरजिनाधीशपट्टानुक्रमसंश्रितः वीरजिनाधीशात्पट्टानां योऽनुक्रमस्तं संश्रितो यः स तथा; द्वितीयाश्रितातीतेति द्वितीया तत्पुरुषः । स कः य आनन्दविमलसूरिः शिथिलं आचारं त्यक्त्वा उत्कटं आचारं सिद्धान्तप्रणीतगौतमादिगणधरस्थूलभद्रादिसाधुयथाविधिविहिततपःक्रियादि-समाचरणं व्यधात् । चः पुनः धर्माच् च्युतान् श्राद्धलोकान् क्षणात् आदधार उद्धृतवान् । तथा चात्र चार्तालेशः—श्रीआनन्दविमलसूरिः क्रियाशिथिलबहुलसाधुलोकपरिवृतोऽपि संवेगरत्नतरङ्गानिञ्चलभावितचेताः श्रीविक्रमनृपाद् हृव्यशीत्यधिक पञ्चदशशत १५८२ वर्षे कतिचित्साधुपरिवृतः श्रीमद्दृष्टप्रतिमाप्रतिषेध १ साधुजननिषेध २ प्रमुखोत्सूत्रप्ररूपणरूप-समुद्रे द्रुढतोऽनेकलोकान् विलोक्य करुणारसरसिकमानसः श्रीहेमविमलसूरिगुरुप्रवराक्षया शिथिलाचारपरिहरणलक्षणक्रियोद्धरणप्रवहणेन तान् तत्कालात्समुद्धृतवान् । तथा महेभ्यानां महेभ्यपुत्राणां चानेकानि शतानि प्रतिबोध्य कुटुम्बघनधान्यादि मोहं प्रतिषेध्य च प्राप्ताजितवान् इति श्लोकद्वयार्थः । एवं चारस्थानेके अवदाताः सन्ति तांश्चात्र प्रन्यविस्तरभिया नाकथयाम नचालिखाम ।

७-८-उदये उदयाचले णीग्रापणे अस्य द्विकर्मत्वात् । जिनविम्बशताब्जानि प्रतिष्ठाभित्युभयत्र कर्म । क्षणैरुत्सवैः । श्रीराजनगरादिषु इत्यत्र आदिसद्वान् महीजानरु-गन्धारवन्दिरादिप्राप्तम् ।

शत्रुञ्जयगिरेर्मुक्तिं पाण्मासिकीमकारयत् । यस्योपदेशमम्बुद्धो श्रुतपूर्वा रगज नः ॥९॥
 सुरत्राणमहिमूंद-राजमान्यो महर्द्धिकः । गलराजाभिधो मन्त्री यात्रां चक्रे च चक्रिवन् ॥१०॥
 तत्पट्टमुद्रिकाहीरो हीरत्रिजयसूरिराट् । सोऽष्टपञ्चाशत्पट्टलक्ष्म्या लभति विष्णुवत् ॥ ११ ॥
 यस्य सौभाग्यवैराग्यनिःस्पृहत्वादिसद्गुणैः । रञ्जितः स्तम्भतीर्थस्य व्ययं सङ्घो व्यथादिति ॥
 इतीति किं तदाह—

व्याख्यानादिषु कार्येषु कार्येषु वरसूरिभिः । कोटिमैकां सदङ्गानां तस्मिन्नव्यययत् स्थितं ॥
 यस्य प्रतिपदं पादपन्नन्यासे सदाऽभवत् । सुवर्णटङ्करूप्यादि नाणकानां प्रमोचनम् ॥ १४ ॥
 मुक्ताफलादिभिर्दीव्यैर्वहुमूल्यैः शुभप्रदम् । रचनं स्वस्तिकानां च पुरतस्सोभिन्नन्दिति । युग्मम् ॥

९-१०—स विजयदानसूरिः रराज । स कः ? यस्योपदेशमम्बुद्धो गलराजाभिधो मन्त्री
 अश्रुतपूर्वा पाण्मासिकी शत्रुञ्जयगिरेर्मुक्तिं अकारयत् । च पुनः चक्रिवन् भरतचक्रिवन् यात्रां
 चक्रे । कथंभूतो गलराजभिधो मन्त्री ? सुरत्राण-महिमूंद-राजमान्यः-सुरत्राणमहिमूंदः पातसाहिः
 प्रसन्नमनाः श्रीगलराजमन्त्रिणे पर्यस्तिकावाहनं 'नगदलमलिक' इति विरुद्धं च दत्तवान् । पुन क०
 महर्द्धिकः । श्रीविजयदानसूरिप्रदत्तोपदेशप्रतिबुद्धः प्रबुद्धशत्रुञ्जयतीर्थयात्राफलः श्रीसुरत्राण-
 महिमूंदभूपतिमाननीयो मन्त्रिगलराजोऽपरनाम श्रीनगदलमलिकोऽश्रुतपूर्वा पाण्मासिकी
 शत्रुञ्जयमुक्तिं कारयित्वा सर्वदेशनगरपुरग्रामादिषु कुङ्कुमपत्रिकाप्रेषणनिमन्त्रणानेकदेशनगर-
 ग्रामाद्यागतश्रीसङ्घसमेतः श्रीशत्रुञ्जययात्रां मुक्ताफलादिना श्रीशत्रुञ्जयवर्धापनं च श्रीभरत-
 चक्रवर्तीव चकारेति ।

११—स हीरविजयसूरिराट् अष्टपञ्चाशत्पट्टलक्ष्म्या लभति क्रीडते । किं वत् ?
 विष्णुवत् नारायण इव । स कः ? यत्तदोर्नित्याभिसम्बन्धात्—यः तत्पट्टमुद्रिकाहीर श्रीविजय-
 दानसूरिपट्टरूपमुद्रिकायां हीरोपमः अधिकशोभाविधायित्वात् । श्रीहीरविजयसूरीणां विक्रमनृपात्
 त्र्यशीत्यधिके पञ्चदशशत वर्षे १५८३ मार्गशीर्षशुद्धि नवमीदिने प्राल्हादानपुरवास्तव्यः
 श्रीञ्जेकेशज्ञातीय साह कुंरा भार्या नाथी गृहे जन्म, पणवत्यधिके पञ्चदशशत वर्षे १५९६
 कार्तिकवदि द्वितीयादिने पत्तननगरे दीक्षा, सप्ताधिके षोडशशतवर्षे १६०७ नारदपुर्या श्रीऋषदेव
 प्रासादे पण्डितपदम्, अष्टाधिके षोडशशतवर्षे १६०८ माघ सुदि पञ्चमी दिने नारदपुर्या श्री
 वरकाणकपार्श्वनाथसनाथे श्रीनेमिनाथप्रासादे वाचरूपदम्, पञ्चादशधिके षोडशशतवर्षे १६१५
 सीरोहीनगरे सूरिपदं वभूवेति ।

१२-१३—स श्रीस्तम्भतीर्थवासी सङ्घः तस्मिन् श्रीहीरविजयसूरौ स्थिते एकां टङ्गानां
 कोटिं अव्यययन् प्रभावनादिभिर्द्रव्यव्ययं चकार । व्ययण् वित्तसमुत्सर्गे चुरादौ अदन्तः पर-
 स्मैपदी । केपु व्याख्यानादिषु कार्येषु कर्मसु, कथंभूतेषु वरसूरिभिः कार्येषु ।

विम्बानि कुन्धुनाथस्य प्रत्यतिष्ठन्न उत्सवात् । नीरोहीनगरं भाति न हीरद्विजयो गुरुः ॥
 तथा नारदपुर्यां यः प्रत्यतिष्ठन्नहोन्सवात् । जिनविम्बान्यनेकानि न मृरिर्वर्तते भुवि ॥१७॥
 श्रीस्तम्भतीर्थ-पत्तन-श्रीराजनगरादिषु । सहस्रशोऽर्हतां विम्बप्रतिष्ठां नोऽस्ति चो व्यथात् ॥१८॥
 लुङ्गामतपतिर्बुद्धः स ललीं भेषजी ऋषिः । दीक्षां नवीनां यस्याग्रे न मृरिर्भुवि भान्ते ॥१९॥
 श्रीमत्त्वहम्मदावादनगरं नगरोत्तमे । क्षात्वा लुङ्गामनन्ध्वर्यमिति दुर्गनिकारणम् ॥२०॥
 आधिपत्यं च दीक्षां च त्यक्त्वा लुङ्गामतस्य हि । माधुभिः पञ्चविंशत्या संयुतोऽर्हन्मतां न्नः ॥
 मृरिसेर्वैकचिचोऽद्यात् पातिमाहिरकव्यरः । स्ववादित्राण्यनेकानि यन्व दीक्षामहोन्स ॥२१॥
 —चतुर्भिर्विन्देरत्न ॥

ख्यातोऽवदात् एतादृक् श्रुतपूर्वां न कत्यचित् । तमथाप यदा नरिगामील्लोकं तदाऽनुत्तम ॥
 यदीयोपशमादीनां गुणानां सत्यवर्णनाय । प्रधानपुरुषः प्रोक्तमश्रुणोदेकदा तदा ॥२१॥
 कालेऽस्मिन्नीदृशः कः स्यादिति चित्ते चमत्कृतः । तदेत्यचिन्तयच्छिन्नं पातिमाहिरकव्यरः ॥२२॥
 इत्यचिन्तयत्—इतीति किं तदाह— [—प्रश्नः ।
 तमाकार्यं निरीक्ष्य परीक्ष्य च तद्गुणान् । पृच्छेयं च वृषः कीदृक् ततो वन्द्य भविष्यत् ॥२३॥
 सोऽभ्यपृच्छत्तदा चैवं प्रधानपुरुषान्प्रति । विचरत्यधुना कुत्र यत्र च तिष्ठति तद्वत् ॥ २४ ॥
 ते प्राहुस्तद्वचभीता इति प्राञ्जलयस्तदा । गन्धारखन्दिरं स्वामिनः मृरिर्वर्गनि मग्नि ॥२५॥
 आकर्ण्येत्युभयाकर्णं जातरोमाञ्जिताङ्गवुः । कटागच्छेत्कटा तं च देयोन्मुक्यनमिर्गति ॥२६॥
 पुरमानं तदाहर्त्य लेखयामि तदाऽनुत्तम । स्वीयनासाद्धिवं गन्धमिति चित्ते रर्षिस्तस्यवत् ॥२७॥
 लेखयित्वा तदा दिव्यं सकाशात्प्रनियामिनः । पुरमानं घनामानवाग्मानमनोतित ॥२८॥
 आज्ञाविधायिनो विद्वान्स भेषयान् भेषयत्तराम । तेषां पाणी च दृग्गाम् प्राणं गन्धारखन्दिनम् ॥२९॥

१९-२०-म सूरिः श्रीहीरविजयसूरिर्भुवि भाग्ये शोभते । स ह नारदपुर्यां
 हीरविजयसूरैरभे स भेषजी ऋषिर्नवीनां दीक्षां ललीं । यथंभूतो भेषजीऽपि हि नारदपुर्या-
 पतिः । पुन कथंभूतो भेषजीऽपिर्लुङ्गामतस्य प्रतिबुद्धः अर्हतातिगापृच्छत्तदाऽनुत्तम इति प्रश्नः ।
 कृत्वा ? लुङ्गामतस्य बुद्धिप्रतिकारणमिति क्षात्वा । यत्र दीक्षा ललीं न मृरिर्वर्तते चो व्यथात् ।
 यथंभूते नगरोत्तमे । पुनः किं कृत्या ति निश्चितं लुङ्गामतस्य अर्हतात् । पुनः कथं ?
 पुनः कथं ? भेषजीऽपि ? पञ्चविंशत्या साधुभिः संयुक्तः । पुन कथं ? नारदपुर्यां न मृरिर्वर्तते
 अर्हत्प्रतिगाया अतिरतपुनप्रणमनादीनां निषरणे रत्न । स ह ? कदा ? कदा ?
 महोत्सवे अकन्दर पातिमाहिः अनेकानि मृजादिनापददान् । स ह ? कदा ? कदा ?
 सैवैव (यतः—सूरिः श्रीहीरविजयसूरिर्भुवि भाग्ये शोभते । स ह नारदपुर्यां हीरविजयसूरैरभे स भेषजीऽपि
 ऋषिर्नवीनां दीक्षां ललीं । यथंभूतो भेषजीऽपि हि नारदपुर्या-पतिः । पुन कथंभूतो भेषजीऽपिर्लुङ्गामतस्य
 प्रतिबुद्धः अर्हतातिगापृच्छत्तदाऽनुत्तम इति प्रश्नः । कृत्वा ? लुङ्गामतस्य बुद्धिप्रतिकारणमिति
 क्षात्वा । यत्र दीक्षा ललीं न मृरिर्वर्तते चो व्यथात् । यथंभूते नगरोत्तमे । पुनः किं कृत्या ति
 निश्चितं लुङ्गामतस्य अर्हतात् । पुनः कथं ? पुनः कथं ? भेषजीऽपि ? पञ्चविंशत्या साधुभिः
 संयुक्तः । पुन कथं ? नारदपुर्यां न मृरिर्वर्तते चो व्यथात् । अर्हत्प्रतिगाया अतिरतपुनप्रणमनादीनां
 निषरणे रत्न । स ह ? कदा ? कदा ? महोत्सवे अकन्दर पातिमाहिः अनेकानि मृजादिनापददान् ।
 स ह ? कदा ? कदा ? सैवैव (यतः—सूरिः श्रीहीरविजयसूरिर्भुवि भाग्ये शोभते । स ह नारदपुर्यां
 हीरविजयसूरैरभे स भेषजीऽपि ऋषिर्नवीनां दीक्षां ललीं । यथंभूतो भेषजीऽपि हि नारदपुर्या-
 पतिः । पुन कथंभूतो भेषजीऽपिर्लुङ्गामतस्य प्रतिबुद्धः अर्हतातिगापृच्छत्तदाऽनुत्तम इति प्रश्नः ।

कीदृशं गौरवं ? धर्मं २ स्वरूपं पारमेश्वरम् ३ । कथं चास्माद्दृशैः पुंभिः प्राप्यतेऽपरमेश्वरः ॥
इत्यादि धर्मसम्बन्धी विचारश्चतुरोचितः । श्रीमता साहिना प्रष्टुमारंभे च परस्परम् ॥४९॥
तदाऽवादीदिदं वादी स्याद्वादी प्रतिवादिनम् । एतत्स्वरूपं प्राप्तिं च, शृणु त्वं पारमेश्वरीम् ॥
तद्यथा-दर्शनानि हि षट्सन्ति सन्ति तद्गुरवोऽपि षट् । शासनान्तरभेदेन गुरवो बहवोऽपि च ॥
बुद्धेशानादयस्तेषां देवास्सद्गुरवोऽपि च । विषयादौ सदा सक्ताः सम्यग् जानाति तान् भवान् ॥
धर्मोऽपि तादृशस्तेषां विषयादौ प्रवर्तनात् । तपस्तु च फलादीनामाहारान्निशि भोजनात् ॥

—इत्यपरशासने गुरोर्धर्मस्य च स्वरूपम् ।

तेषां मध्यादिमं जैनं धर्मं शुश्रूषसि प्रभा ! । श्रोतुं तं च त्वमर्होऽसि मां ब्रुवन्तं च तं शृणु ॥
साधुश्रावकभेदाभ्यां धर्मोऽयमुदितो द्विधा । पञ्चव्रतो यतीनां स्यात्, श्राद्धानां द्वादशव्रतः ॥
इति सत्यपि भेदेऽस्मिन् सर्वसाधारणः खलु । धर्मोऽभिप्रेत एवायमहिंसा ? संयमः २ तपः ३ ॥
धर्मोऽयं तीर्थकृतोक्तो दायी स्वर्गापवर्गयोः । क्रियमाणः सदा लोकैरेतद्दोषविवर्जितः ॥५७॥

—इति धर्मस्वरूपम् ।

जीवलोकस्य यो बन्धुर्दुर्गत्यम्बुधिपारगः । ज्ञानादिना महाभागो गुरुः स शिवसाधकः ॥५८॥
क्षीरास्रववचा नित्यं मध्वास्रववचा ध्रुवम् । शिक्षां धर्मोपदेशं च यो दत्ते स गुरुर्मतः ॥५९॥
दुर्जैयान् विषयान् सर्वान् कपायांश्च गृह्णन्गृहाः । य उज्जति मनोर्हर्षविषादौ स गुरुर्भवेत् ॥६०॥
त्यक्त्वा वैरं विरोधं च दोषानष्टादशापि च । प्रसन्नवदनो यः स्यात् स गुरुः सद्गुणः स्मृतः ॥

—इति गुरुस्वरूपम् ।

रागद्वेषौ सदा हन्ति दुष्टकर्माष्टकद्विषः । विषयान् यः कपायांश्च स भवेत् परमेश्वरः ॥ ६२ ॥
त्यक्त्वा राज्यं विदध्याद्यस्तपश्चरणमुत्तरम् । लब्ध्वा च केवलज्ञानं श्रयेत्स शिवमीश्वरः ॥६३॥

४८-गुरोरिदं गौरवं स्वरूपं ? धर्मस्येदं धर्मं स्वरूपं २ परमेश्वरस्येदं पारमेश्वरं
स्वरूपं ३ एतेषु त्रिष्वपि तस्येदमित्यण् प्रत्ययः ।

५०-वादी श्रीहीरविजयसूरिः तदा प्रतिवादिनं पातिसाहिं अकव्वरमिदमवादीत् ।
इदमिति किं ? एतत्स्वरूपं एतेषां गुरु-धर्म-परमेश्वराणां स्वरूपं एतत्स्वरूपं तत्कर्मतापन्नम् । च-
पुनः पारमेश्वरीं परमेश्वरस्य प्राप्तिं च लाभं त्वं पातिसाहे । अकव्वर ! शृणु ।

५९-बक्रवर्तिसम्बन्धिनो गोलक्षस्य भक्षितेक्षुक्षेत्रस्य आदिविशेषस्य अर्धाधिक्येण
पीतगोक्षीरस्य पर्यन्ते यावदेकस्या गोः सम्प्रन्धि यत्क्षीरं तदिव माधुर्यरसं आन्ववति सुश्रुतीति
क्षीरास्रव, एवंविधं वचो वचनं यस्य सः क्षीरास्रववचाः । मधुशर्करादि मधुरद्रव्यं तन् आन्ववति
मध्वास्रव एवंविधं वचो यस्य स मध्वास्रववचाः ।

दीपज्योतिरिवान्योऽन्यं सम्मिलितपृथक् स्थितः । ज्योतिरूपं चिदानन्दं धमन भायात्म ईश्वरः
—इति परमेश्वरस्वरूपम् ।

दयासंयमसंयुक्ते तपश्चरणतोऽचिरात् । साक्षात्पुण्यात्मभिः पुंभिः प्राप्यते परमेश्वरः ॥ ६५ ॥
—इति परमेश्वरप्राप्तिः ।

वाक्यैरित्यादिभिस्तत्त्वं प्रत्यबोध्यत तेन सः । मृष्टैर्मध्वास्रवैः स्पष्टैः क्षीरास्रववृतास्रवैः ॥६६॥
अभरत्सूरिः पाथोदस्तद्दृढदयसरस्तदा । गुरुधर्मेश्वरास्तित्वज्ञानाङ्गीकारवारिणा ॥ ६७ ॥
तद्दृढयं सरोरम्यं सूरिर्मैव इवाभरत् । गुरुधर्मेश्वरास्तित्व-ज्ञानाङ्गीकृतिभी रसैः ॥ ६८ ॥
अनेकच्छेकसूरीन्द्रसाधुश्रावकपक्षिभिः । सेव्यमानं तदा दीव्यत् तद्दुर्धर्मजललब्धये ॥ ६९ ॥
आगरानगराद् यावदजमेरपुरं पथि । मनारान् कूपिकोपेतान् प्रतिक्रोशमकारयत् ॥७०॥
स्वकीयमृगयारङ्गत्कलाकुशलतां जनान् । ज्ञापयितुं मृगानेकशृङ्गध्वजविराजितान् ॥७१॥
पापीयानीदृशोऽनेकजीवहिंसापरायणः । अभवत्स पुरा नित्यं रूपभृत्पापमेव यत् ॥ ७२ ॥
—त्रिभिर्विशेषकम् ॥

हीरविजयसूरीन्द्रसद्गुरोर्योगतोऽधुना । दयादानानागरादिसङ्गरङ्गो बभूव सः ॥ ७३ ॥
सद्गुरौ जिनधर्मे च प्रीतचेतास्ततोऽथ सः । इत्याह जगदाश्चर्यकारणं श्रीगुरुं प्रति ॥ ७४ ॥
ग्रामान् द्रङ्गान् गजान्श्वान्द्रव्याणि प्रचुराणि च । ददाम्यहं गृहाण त्वमिति, चानुगृहाण भोः ॥
गुरुराह ततो-भूप, त्यक्त्वैतान् सत आलये । भिक्षे वस्तूचितं युक्तो नैतेपां संग्रहो मम ॥७६॥
धन्योऽयं निःस्पृहः सर्वसांसारिकसुखस्तुषु । स्वोचितं वस्तु यल्लाति, स तदेति व्यचिन्तयत् ॥
ततः पुनरिति स्वीये हृद्यालोचयति स्म सः । एतद्योग्यं गृहे भेऽस्ति पुस्तकं तद्ददाम्यहम् ॥
विचार्यैवं तदा चित्ते कृत्वा च प्रचुराग्रहम् । ददौ श्रीगुरवे दिव्यं सिद्धान्तादिकपुस्तकम् ॥
पुत्र मित्रे कलत्रे च धनस्वजनभूयने । ग्रामे द्रङ्गे गजादौ च निरीहाय महात्मने ॥ ८० ॥
—युगमम् ।

६७-तद्दृढदयं तस्य पातिसाहेरकव्वरस्य हृदयमेव सरस्तद्दृढदयसरः तद्दृढदयं अक-
व्वरपातिसाहिहृदयं रसैः पानीयैरित्यर्थः ।

७०-७२-स अकव्वरपातिसाहिः आगरानगरात् अजमेरनगरं यावत् मार्गं प्रतिक्रोशं
कूपिकोपेतान् मनारान् कारयित्वा स्वकीयाखेटककलाकौशल्यप्रकटनकृते प्रतिमनारं शतशो
हरिणविपाणरोपणकारणादिना प्रथमतो जन्तुं जातव्याघातसंज्ञानचेतोरिति स भूपतिततिपति.
श्री अकव्वरपातिसाहिः हीरविजयसूरिसद्गुरोर्योगतः सम्बन्धात् अधुना दयादानानगरादि-
संगरंगो बभूव ।

७५-अनुगृहाण अनुग्रहं कुरु प्रसादं कुरु इत्यर्थः ।

ततः सूरीश्वरश्चित्ते विचिन्त्यैवं तमब्रवीत् । सर्वविश्वम्भराधीशशिरश्चूडामणीयितम् ॥१८॥
विश्वम्भरायां सर्वेषु तव देशेषु सर्वदा । श्रीमत्पर्युषणापर्वाष्टाहिकायां महीपते ॥१९॥
प्रवर्तनममारेश्च वन्दिलोकस्य मोचनम् । विधेहीति ततः साहिरिति चित्ते चमत्कृतः ॥१००॥
अहो निर्लोभतैतस्य शान्तता च दयालुता । अकिञ्चनोऽपि किञ्चिन्न मामयाचीद् धनादि यत् ॥
श्रीसाहिराह चत्वारो दिवसा अधिका मम । उपरिष्ठाच्चदुक्तस्य भवन्तु सुकृतश्रियै ॥१०२॥
द्वयं सद्य इति प्रोद्य साहिस्तसाहूपरितः । द्वादशदिवसामारि-फुरमानानि पट् तदा ॥१०३॥
काञ्चनरचनायुञ्जि स्वीयनामाङ्कितानि च । त्वरितं लेखयित्वैव प्रददौ सहुरोः करे ॥१०४॥
स्वीयसाधितदेशेषु सर्वेषु वसुधातले । श्रावणवदिपक्षस्य प्रारभ्य दशमीदिनात् ॥१०५॥
मासि भाद्रपदे शुरुपट्टीं यावन्न कश्चन । जीवन्व्यापादनं कुर्यादिति तेषु व्यलेखयत् ॥१०६॥
एषां व्यक्तिं पुनश्चैवं शृण्वन्तु श्रावका इमाम् । पूर्वं गूर्जरदेशस्य, द्वितीयं मालवस्य हि ॥१०७॥
तृतीयमजमेरस्य, फुरमानं मनोहरम् । दिल्लीफत्तेपुराख्यस्य, देशस्य तु चतुर्थकम् ॥१०८॥
लाहोरमुल्लानाख्यदेशस्य खलु पञ्चमम् । एतानि पञ्चदेशेषु, पञ्चसु प्रेषणाय हि ॥१०९॥
देगपञ्चकसम्बन्धि पट्टं श्रेष्ठावलोकनम् । सकाशे सूरिराजस्य रक्षणाय चिराय हि ॥११०॥

—चतुर्भिः कलापकम् ।

तत्तद्देशेषु पञ्चानां तेषां द्वाक् प्रेषणेन च । अमारिपट्टहोद्घोषमेघोऽवर्षत्तरां वरः ॥१११॥
अहायमाननामानः कृपाबली महीतले । आर्यानार्यकुलोल्लासिमण्डपेनैधताचिरात् ॥
मोचनं वन्दिजन्नामहोहन्य गुरुदितम् । श्रीसाहिः सूरिराजस्य पार्श्वदुत्थाय हर्षितः ॥
तदेवानेवगव्युत्तमिते डम्बरनामके । महागरमि गन्वात्मशस्तहस्तेन धर्मधीः ॥११४॥
देगान्त्रायदमल्लोकं दौकितान् पक्षिणो घनान् । कारागारस्थलोकांश्च मुमोच वचने दृढः ॥११५॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ।

एवं चान्तेकः श्रीमन्मार्दण्डमिलनतो गुरुः । चैत्योपाश्रयक्षायं फुरमानान्यकारयत् ॥११६॥
नेनं विशन्नाशान्नाशान्प्रवचनप्रभाषना । तद्व्यपन्नथ यो व्यापः स्तोत्रं शक्तोति तं न कः ॥११७॥
नन्दिनश्च धने स्वदाग्द्वाराद्दस्नद्वर्गप्रतः । मेडनीयो ददी दानमीदर्शं यस्य दशैतान् ॥११८॥
दिग्भ्रमणद्वान् सन्मूर्तिमद्विनने नरस्य । यत्प्रभृतिभस्मृतिं वदति वदुशो ददी ॥११९॥
दिग्भ्रमणद्वान् सन्मूर्तिमद्विनने नरस्य । यत्प्रभृतिभस्मृतिं वदति वदुशो ददी ॥१२०॥
श्रीसूरेश्वरः सन्मूर्तिमद्विनने नरस्य । यत्प्रभृतिभस्मृतिं वदति वदुशो ददी ॥१२१॥

श्रीसूरेश्वरः सन्मूर्तिमद्विनने नरस्य । यत्प्रभृतिभस्मृतिं वदति वदुशो ददी ॥१२२॥
श्रीसूरेश्वरः सन्मूर्तिमद्विनने नरस्य । यत्प्रभृतिभस्मृतिं वदति वदुशो ददी ॥१२३॥
श्रीसूरेश्वरः सन्मूर्तिमद्विनने नरस्य । यत्प्रभृतिभस्मृतिं वदति वदुशो ददी ॥१२४॥

एवं सूरिवरस्य हीरविजयो दिव्यावदातान् धनान्,
 चक्रे यान् जगतीतलेऽत्र विमलान् संस्तूयमानान् बुधैः ।
 तान् शक्नोति न वाक्पतिः कथयितुं शक्तः कथं स्यां तनो,
 यं श्रीवासकुमार इत्यचित्थं पर्यंक्षनोन्नक्रियम् ॥१२२॥
 इत्थं वासकुमार एष सुगुरोर्यादृक् परीक्षां व्यधात्,
 श्रीश्रीवल्लभपाठकः समपठत् तां पण्डितैः संस्तुताम् ।
 श्रुत्वा तां च तथैव तत्र भविष्याः सम्यक् यत्तद्धं मदा,
 सेवध्वं च विबुध्य तां च खलु तं त्यक्त्वा ममादं मुदा ॥१२३॥

इति श्री बृहत्पारतारगच्छीय श्रीजिनराजसूरि मन्तानीय पाठक श्रीशान्तिविमर्शिनः
 श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातिनाटि श्रीअक्षरप्रदत्तमहेश्वर-
 धारक भट्टारक श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्टालङ्कार पातिनाटि श्रीअक्षरप्रदत्तमहेश्वर-
 धारक श्रीविजयसेनसूरीश्वर पट्टपूर्वाचलमहेश्वरानुकारि पातिनाटि श्रीयहांगीर-
 महात्मपाविस्वधारी भट्टारक श्रीविजयदेवसूरीश्वर गुणवर्णनप्रसन्ने श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्य-
 नाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरि गुणवर्णनपरीक्षणो नाम कृतीय सर्गः ॥ १ ॥

—

१२२—त हीरविजयः सूरिवरः, एवं पक्षोत्तप्रकारेण यान् धनान् दिव्यावदातान्
 अत्र जगतीतले चक्रे तान् दिव्यावदातान् कथयितुं वाक्पतिर्दूरवर्तिना इव तेषां, एतन्मया
 नात् अहं कथं केन प्रकारेण शक्नोति: इति सूरिः कथयितुं शक्नोति: । इति १२३
 हीरविजयसूरि श्रीवासकुमार इति पूर्वोक्तप्रकारमादितयं सूरिः कथयितुं शक्नोति: इति १२३
 सेवध्वं रपटम् ।

१२३—उत्तरार्धस्य व्याख्या—ता परीक्षां एतां कथं केन प्रकारेण पठितुं शक्नोति-
 कृतसङ्घपरिक्षाप्रकारेणैव तत्र सङ्घपरिक्षायां भो भविष्याः सम्यक् यत्तद्धं मदा
 यत्वे तां सङ्घपरिक्षां विदुषः कथं । अत्रापि चोक्तं ।

चतुर्थः सर्गः

अथेष्टे जगतामिष्टः पट्ट एकोनपष्टके । विजयसेन आचार्यस्तस्य शिष्यशिरोमणिः ॥१॥
अस्य शृणुत वृत्तान्तमुत्पत्त्यादिसमुद्भवम् । यादृगस्ति श्रुतं तादृग् वक्तुमिच्छामि तत् किल ॥२॥
अस्त्यस्मिन् भरतक्षेत्रे, नडुलाई पुरी वरा । (पाठान्तरेण—पुरी श्री नारदाभिधा)

तत्र कर्माभिधः श्रेष्ठी वसति व्यावहारिकः ॥ ३ ॥

तत्रान्येऽपि महीयांसो भूयांसो व्यवहारिणः । सन्ति तेष्वभवत्तस्य माहात्म्यमधिकं भुवि ॥
तत्रत्यश्च महीनाथस्तं सदाद्रियतेतराम् । वहन्ति च तदुक्ताङ्गां शिरस्युष्णीपवज्जनाः ॥५॥
दिव्या कोडिमदेव्याख्या देव्याख्यातास्तिरूपतः । तस्य पत्नी सपत्नीव लक्ष्म्या लक्ष्मीसमन्विता ॥
कला रूपं गुणाः सर्वे यौवनं बहुसम्पदः । तं सदा सुखयामामुस्तस्या लाभेन पुण्यतः ॥७॥
जयसिंहाह्वयः पुत्रस्तयोरासीज्जयोदयः । जयाधिकशिरोरत्नं जयसिंहपराक्रमः ॥८॥
सर्वदा लोकसन्तापी बुधतेजोपहारकः । अस्थैर्यभाजनं नित्यं सूर्यस्तेन कथं समः ॥९॥
सदा दोषोदयः शुक्लैकपक्षः खण्डनान्वितः । कलङ्कालंकृताङ्गश्च सोमस्तेन कथं समः ॥१०॥
निर्जरैर्मथितो वद्धोऽम्भोमयो भूवहिकृतः । हृतरत्नः समुद्रोपि कथं तेन समो भवेत् ॥११॥
परोपकारहीनश्रीरदृश्यः कठिनाकृतिः । गुणैर्मरुगिरिस्तेन सदृशो हि कथं भवेत् ॥१२॥
आदित्यादपि तेजस्वी यश्चन्द्रादपि सौम्यवान् । सागरादपि गम्भीरो मेरोरपि गुणैर्गुरुः ॥१३॥
सर्वदा पितृपादाब्जसेवाहेवाभवन्मनाः । सद्गतौ वद्धकक्षो यो राजहंस इवावभौ ॥ १४ ॥

—जयसिंहकुमारवर्णनम् ।

अस्मिन्नवसरे तस्य वैराग्यमभवद् हृदि । बाल्येऽपि वयसि स्पष्टं कस्माच्चिदपि कारणात् ॥
आधिव्याधिजरादुःखदौर्गत्यादिककारणम् । असार एष संसारो नात्राऽतः स्थितिरद्भुता ॥
अस्मिन् ये न्यवसन्पूर्वं निवसन्ति च ये पुनः । निवत्स्यन्ति च ये लोका दुःखिनो विपर्ययिणः ॥
दौर्गत्यादिकभाजस्ते भविष्यन्ति भवे भवे । तं त्यक्षन्ति भविष्यन्ति ते सिद्धा उत देवताः ॥१८॥
अतो गृह्णाति चारित्रं तप्यैव तप उक्तदम् । लभै स्वर्गादिसौख्यानि तप्यैव जगतीतले ॥१९॥

७—तं कर्माभिधम्, तस्याः कोडिमदेव्याः ।

८—जये सिंहस्य पराक्रम इव पराक्रमो यस्य स तथा । ९—तेन जयसिंहाभिधेन ।

१९—तपेस्तपः कर्मकादिति कर्तरि आत्मने पदे कथे च आशिपि लोट उत्तमपुरुषैक-
वचनं प्रथमोऽयम् । तपि च ऐश्वर्यं दिवादिरात्मनेपदी, तपं घूपसन्तापे भ्वादिरित्यस्यैव ऐश्वर्येऽर्थे
दिवादित्वात् आत्मने पदं वा विधीयते । अन्ये तु तपि च ऐश्वर्यं इति धात्वन्तरं दिवादिमाहुः ।
अन्ये तु आदरेण ऐश्वर्यं सन्तापे च आत्मने पदं वेच्छन्ति । लोट उत्तमपुरुषैकवचनं द्वितीयोऽयम् ।

... .. ॥३॥

... .. ॥३॥

... .. ॥३॥

... .. ॥३॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ३ ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ४ ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ५ ॥

॥ १ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ६ ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ७ ॥

॥ ८ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ ९ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ १० ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ ११ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ १२ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ १३ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

२-आश्रयि वचनं विद्यते इति कथनकारोऽप्यर्थः । विद्येयं विनयमाहो इत्यमरः ।
५-श्रीगुरुणा श्रीहरिविजयसुरैर्नाम्नेण ख्यातं कथितं श्रीगुरुख्यातम् । कस्मात् सन्मुखत्वं
प्रधानवचनत्वात्, कथंभूत्वात् सन्मुखत्वात्, अत एव पराशरव्यास-पराशरव्यास इदं पराशरव्यास इत्येवम् । पराशरव्यास पराशरव्यास इत्येवम्, तस्मात् ।

श्रीमद्विजयो ३ विद्वान्, श्रीनन्दविजयः ४ कविः ॥ १८ ॥
आश्रयि नयविजयाख्यायुक्ते १ श्रीमद्विजयो २ ५परः ।

प्रातिष्ठत ततः सूरिः सुप्रसूतं श्रेयं विदं । श्रीमानं सङ्गमापन्नं ह्यसिद्धिं सन्निवृत्तः ॥ १७ ॥
सैवकं प्रातिसाहैश्च श्रीसङ्गीतादीन्पद्यम् । जीवितवैदिकं चानाम्नात् ॥ १६ ॥
श्रीसङ्गीतस्य समर्थं स स्फुरन्मानवभावधत् । वाचं वाचं गुरोर्विद्वत् सङ्गीतं सुप्रसूतं ॥ १४ ॥
श्रीसङ्गीतस्यमानस्य तदात्मिकात्मनोऽपि । रोमाञ्चिन्नतः प्रादात् स्फुरन्मानं स तन्करे ॥ १३ ॥
—प्रख्याय राजवन्ध्याख्यायुक्ते पराश्रयि गुरोर्व्यास-इति प्रादान्तरम् ॥
स तदा विरसि न्यस्य स्फुरन्मानं तदाश्रया । प्रख्याय राजवन्ध्यायुक्ते सूरिः पराश्रयं समाधत् ॥ १२ ॥
स्वसैवककरे दत्त्वा स्फुरन्मानं तदा श्रिता । त्वमानवमार्गैर्व्यवस्यत्तं सैवकं हि सः ॥ ११ ॥
प्रातिसाहितिकवैतान्स्फुरन्तं तमाहृष्टिं समुत्सुकः । अलक्षयवददंस्वैरेव स्फुरन्मानं वनादंशम् ॥ १० ॥
समुत्तं स च गी गङ्गां राधं च परमेश्वरम् । इत्यादिभिर्भावोपिप्तसं तं वृत्तिं प्रवृत्तव्यम् ॥ ९ ॥
हेरिविजयसुरैर्नाम्नेऽपि प्रातिष्ठत वादिषः । विजयसेनसुरैर्नाम्नेः स त्वनाम्न्यं विदुषि ॥ ८ ॥
तदा च काविर्दः कश्चित् प्रातिसाहैः श्रेयं दत्तम् । पञ्चदशैर्नाम्नेऽपि प्रातिष्ठत यत्नाम्न्यम् ॥
श्रीमतीऽकव्यराख्यायुक्ते प्रातिसाहैः सुसंस्तुः । पञ्चदशैर्नाम्नेऽपि प्रातिष्ठत यत्नाम्न्यम् ॥
ततः कृत्वा महीपाठं यत्पुराणं विद्येयम् । अत्रिकाविकर्तव्यास यत्नं प्रादात्तान्प्रियाम् ॥
विजयसेनसुरैर्नाम्ने इति नाम्नाऽप्युद्धृति । विजयानं श्रीगुरुख्यातं सन्मुखत्वात्पराशरम् ॥ ५ ॥
विःसपन्नं स नाम्नाऽपि श्रीगुरुख्यातम् ॥ ६ ॥

तद्व्याख्या—त्रिकल्पि गते काले, अथ सूरिपदं ततः ।

गुरुदेवैरुपमाधेन दीप्यते यद्वैतं च सः । गुरुः विजयमानं तद्वैतं चाप्युद्धृत्वात् ॥ ३ ॥
अश्रीयानं गुरोः पराश्रयं कर्तुं पश्यमानम् । आश्रयं विद्येयं विद्येयं प्रातिष्ठत यत्नाम्न्यम् ॥
अथ विजयसेनसुरैर्नाम्नेऽपि प्रातिष्ठत यत्नाम्न्यम् । श्रीमानं यत्नं प्रातिष्ठत यत्नाम्न्यम् ॥ ५ ॥

पद्यः सार्गः

विना । न वदन्त न गच्छी न गच्छी भावनाभिप्रायः ।

३६-वदन् वदन्तु वदित्वा जलम् विना गच्छी नीच्येव न कथ्येव । वदं विना गच्छी

वदन् प्रकटयति ।

वा श्रीः पूर्वाक्षरार्थं त्रयस्त्रिंशत्परकारं करीतारिभ्यो मूर्ध्निस्त्रिंशत्परकारः परः प्रकटः
परकारः परः इति पाठान्तरम् । तदप्युक्तम् । मूर्ध्निस्त्रिंशत्परकाराणां प्रत्युपलब्धत्वात्
उक्त्याः ४ विधीयन्त्याः ५ मते ६ वा यत्तु सः मूर्ध्निस्त्रिंशत्परकारः । अथवा श्रीमूर्ध्निस्त्रिंशत्परकार-
२३-मूर्ध्निः प्रत्युपलब्धत्वेन मूर्ध्निस्त्रिंशत्परकारं वा श्रीवर्षपरवना १ शोभा २ मूर्ध्नि ३

जलम् वदन् स्थानाननीयं वदन् च । तद्विनीच्येव नो गच्छी तद्विना न तद्वचनम् ॥ ३६ ॥

—यतः पवित्रमात्रं कथं पुत्राङ्गसंगतिः—इति पाठान्तरम् ॥
तस्यासङ्गमलक्ष्यं स्तानात् कुर्यात् न लोकवत् । पवित्रमप्यति मात्रं कथं पुत्राङ्गसङ्गतिः ॥ ३६ ॥
अथै अङ्गमलक्ष्येण गच्छीयात् किपत् कथम् । गच्छी तु मातृकीच्येव पृथगे वदेव च ॥ ३६ ॥
—इति रामनाम-व्यानाङ्गीकारः ॥

अपवित्रशरीरेभ्य रोगस्थानं च वेदसि । अपवित्रं तथा मर्मा स्थानसदा पापहृद्यं ॥ ३६ ॥
—विस्मयसि न कर्हिचिद—इति पाठान्तरम् ॥ ३६ ॥ युगम् ॥

इत्यक्षरार्थार्थान्तरम् । तस्मैरासि सदा स्वासि न स्मैरासि कथं किल ।
रासि सर्वं मनोभीष्टमिति रा वाञ्छितमदः । मन्नाति सर्वतः पापमिति मः पापनाशकः ॥ ३० ॥
रामस्थानं सदा क्विं इति तद्व्यथानन्तरम् । नञ्चैरासि सुखेनास्य शान्तेरित्य कीर्यते ॥ २९ ॥
सर्वे किं मन्वन् न त्वं राम गच्छी च मातृकाम् ? । मूर्ध्निः मातृ मूर्ध्नि मूर्ध्नि त्वं क्वं सदा ॥
सर्वदशनसप्तविधमूर्ध्नि शान्तेः साहिरपृच्छतेः । क्वचित्कुर्यात् । क्वचित्कुर्यात् ॥ २७ ॥
दशनानां तदा पण्डितं विद्वन् प्रथमम् । तं विद्वन्किमसुखी तं स धर्मं मन्वन्वैषयते ॥ २६ ॥

अथामच्छेदं मुक्तं धीमान् पतिषातिद्विदं तदा । पददशैनात्सप्तविधमूर्ध्नि सुखमूर्ध्निः ॥
विनाप्यति पतिषातिद्वि-श्रीमदकञ्चर आनमत् । तं तदा विरसा मृपान पञ्चतः श्रेयश्चैवसा ॥
अकञ्चरं पतिषातिद्विदं तद्विदं ततोऽपि तदा । श्रीमूर्ध्निस्त्रिंशत्परकाराणां पतिषातिद्विदं ॥ २३ ॥
सङ्घटनस्य आगत्य ग्राह्यं च ततो मुक्तम् । क्वेषा महोत्सवं तद्विद्युत्पापेयं समानयते ॥ २२ ॥
श्रीमूर्ध्निनीरदं गहनं पापानुक्रमतोऽपि तदा । श्रीमच्छायापुत्रं पतिषातिद्विदं ॥ २१ ॥
यं ग्राह्यं च सवदङ्गरेतान् सिञ्चन् धर्मधरम् । अथमर्त्विजैर्वृत्कालं प्रमादं प्रापयन् जनान् ॥

प्रथमा गुरु १-शुक्र २-शुक्रिन् संसृजितः सदा ॥ १९ ॥ विभिन्नैरेकम् ॥
विद्याविजय ५ इत्यादि-विद्वन्विद्वन्वैद्यैः ।

महाशङ्कस्य संयोगात् तदङ्गं न सुखायते । तदङ्गदुःखं दुःखं स्वान्मदङ्गस्यापि सर्वथा ॥३७॥
 पवित्रं भद्रङ्गं चैन्मदङ्गं मलिनं स्पृशेत् । भद्रङ्गं तदा स्वात्मिन, मदङ्गञ्च सुखायते ॥३८॥
 पुत्रं राजेन्द्रं महाशङ्कस्य योगतः । सर्वदा वदद्दुःखाय न सुखाय कदापि हि ॥३९॥
 विना गङ्गाञ्च वैश्वं प्रतिष्ठितं भवेत् हि । तन्मं मान्यासदा गङ्गा । न मान्यैरुच्यते कथम् ॥४०॥

—इति गङ्गाशौकरः ।
 वीर्यविवेति सर्वज्ञानं पालिसाहिमकव्यस्य । अरञ्जयदा शैरिजयत्तं प्रतिवादिनः ॥४१॥
 निवक्तव्यो तदा भूयैवा महोत्सववृत्तस्यस्य । शैरिजायाद्वरसाक्षात्तव्यकथमुपपाश्रय ॥४२॥

—इति श्रीमदकव्यरपालिसाहिमसहितसि श्रीविजयवसेनसुप्रियः पराविजयमतिवादिद्वयानाम् ॥
 चतुर्मुखो द्वैकवच व्यवाहृत् यमूर्तिमन्त्रायकः । आग्रहादगपालिसाहेरस तत्रैवस्तौषकी यतः ॥४३॥
 देवैरिविजयसुरैर्द्वै संविषयायाम्याविषयम् । पालिसाहिं स आप्तच्छेय श्रीसुरैर्द्वैरुत्सवतोऽवर्जम् ॥
 गुरोर्द्वैशमगच्छद्विगुणैर्द्वै समाम्भान् । श्रीसुरिः सादृष्टीद्वै सद्रङ्गं श्रीभिरन्वहम् ॥४५॥
 संजातं स्वर्गाणं स्वर्गं श्रीद्वैरिविजयं गुणम् । मन्वृत्तौकं परित्यज्य वयः श्रुत्वेति दुस्सहम् ॥४६॥
 श्रीकव्यैर्यमपातोऽपि चतुर्मुखैश्चन आग्रहात् । सोत्सवः पवनद्रङ्गं मस्यायायावती गुरुः ॥४७॥

३७-तदङ्गं जलमयं गङ्गाङ्गं कर्तुं न सुखायते न सुखं वेदयतीत्यर्थः । कस्मान्न महाशङ्का-
 दस्य संयोगात् । तदङ्गदुःखं जलमयगङ्गाङ्गदुःखं जलमयगङ्गाङ्गदुःखं जलमयगङ्गाङ्गदुःखं जलमयगङ्गाङ्गदुःखं । तद्वेव भद्रकथम् ॥
 ३८-शकितेयस्यास-हे स्वामिनम् हे अकव्यरपालिसाहिं चैत् यद्वि मलिनं मद्रङ्गं मम कायः
 पवित्रं भद्रङ्गं भवतः कथं कर्तव्यपत्रं स्पृशेत् तदा मद्रङ्गत्वं मम कायत्वं कारणात् मद्रङ्गं
 भवतः कायः कदा न सुखायते न सुखं वेदयतीत्यर्थः । अथवापि श्लोकं सुखायते इति किमप्यु-
 सुखादिभ्यः कर्तुं वेदयतीत्या इति अत्रमदङ्गं कथञ्चि विद्वम् ।

३९-पञ्चमुत्तमा महात्मा महाद्वै न सुखं अत्रभवति इति ज्ञानात् ।
 ४०-अथशरितवर्तिन इत्यत्र च शङ्कायतोऽपि आर्षो अत्रापथाश्रयणी इति ॥
 ४३-म श्रीविजयवसेनसुरिः तदा श्रीजगद्वै इह हे चतुर्मुखो व्यवाहृत् । कस्मान्न
 पालिसाहिः श्रीकव्यैर्यमपाश्रयः । कदापि न ? पालिसाहिः । कदापि न ? पालिसाहिः । कदापि न ? पालिसाहिः ।
 ४६-म श्रीविजयवसेनसुरिः तदा श्रीजगद्वै इह हे चतुर्मुखो व्यवाहृत् । कस्मान्न
 पालिसाहिः श्रीकव्यैर्यमपाश्रयः । कदापि न ? पालिसाहिः । कदापि न ? पालिसाहिः । कदापि न ? पालिसाहिः ।
 ४७-म श्रीविजयवसेनसुरिः तदा श्रीजगद्वै इह हे चतुर्मुखो व्यवाहृत् । कस्मान्न
 पालिसाहिः श्रीकव्यैर्यमपाश्रयः । कदापि न ? पालिसाहिः । कदापि न ? पालिसाहिः । कदापि न ? पालिसाहिः ।

४७-म श्रीविजयवसेनसुरिः तदा श्रीजगद्वै इह हे चतुर्मुखो व्यवाहृत् । कस्मान्न

पालिसाहिः श्रीकव्यैर्यमपाश्रयः । कदापि न ? पालिसाहिः । कदापि न ? पालिसाहिः । कदापि न ? पालिसाहिः ।

स्थित्वा तत्र समाहितः स भूषांसमनोहेसम् । युष्वा व्रजावतीनाम्ना सङ्घैर्द्वैतवती गतः ॥
 केशा तत्र चतुर्मासि भवन्नानामाहोत्तरसर्वः । मस्यायायायात्ततः सैरिः श्रीराजनगरे वसे ॥४९॥
 नानाद्वेषव्युत्प्रेक्षितैर्द्वेषाभिमन्युर्द्वेषैः । चतुर्मासि व्यथाचक्र श्रीसैरिः सैरिद्वेषरः ॥५०॥
 तत्राहोमत्तदादादोपयुते श्रीशोकन्दरे । श्रीसङ्घोऽपहृतस्तस्या वसुभिसि गुरुवसः ॥५१॥

मत्स्याद्वैतसर्ववृत्तत्र शान्तिविरुध स सद्वैरुः । दौषिकान्वयपविष्यता-लक्ष्यालक्ष्यात्कारिणम् ॥
 लोटापल्ल्या समागच्छते ततः मस्याय स्रोतसवः । तत्रावसस सैरिद्वेषवृत्तमासि सुखाश्रितः ॥
 अचिन्तये स्थितस्त्रय चेतसोत्येकद्वेषसम् । पदार्थैः सन्नि भे शिष्याः श्रीनान्द्वेषजयादयः ॥
 पदयोन्मुष्टु शिष्येषु श्रीनान्द्वेषजयादियु । कः शिष्या भवितुं ल्याता गच्छयामुरुरधरः ॥
 विचिन्त्येति स्थिता ल्यात तपःकृतवनेकया । जीत्यासात्र यावदत्युगं सैरिदेकाग्रमानसः ॥५३॥
 अपिष्टिता तद्वैर्याल्लये सैरिसन्नस्य मन्त्रिणम् । मयक्षीभ्यस सैरिन्दं तपः सप्यु न किं यतः ॥
 विद्याविजयवामायु शिष्यसै गच्छतापकः । भवितुं ल्याति ल्याता विषयो सापरो गुरो ॥

अत्रा श्रीसैरिसन्नस्यपिष्टुद्विनि सक्षयः । जगत्प्रयावक सैरिः सैरिसन्नं सदाविचरते ॥५५॥
 विद्याविजयनामातं शिष्य श्रीगच्छतापकम् । भवितुं मनसि शोका श्रीसैरिसुष्ठुद्वे द्वेदि ॥
 माहित्व ततः सैरिः साक्षाचरपरमयागः । यतोऽवस्थानामुक्तस्य सार्थना युज्यते न हि ॥५६॥
 ग्रामादिग्रामग्रामाचारारि विहरेत्रं जिनसर्वस्यम् । सहर्षः समवासापार्थीते श्रीमद्वन्दनपत्रवने ॥५७॥
 तत्रत्याः शोककाः सर्वव्यकुर्वन्नुत्सवान् यवान् । दशै दशै सुनीशं तं वन्दं वन्दं दिने दिने ॥५८॥
 सैरिः कला चतुर्मासि तत्रान्वय ततोऽचलते । पवित्रचरणान्यासैः सङ्घसि पवित्रयम् ॥५९॥
 द्रुङ्गव्येषु ह्येषु न्यवसस विषयणः । अनेहसं च भूषांसं लोकात्र यमौष कारयम् ॥६०॥

४८-वच पवनद्वैतं समाहितः सह माहितेण भद्रेण वदते यः स समाहितः । भाविशशुद्धे
 द्वैतोपादौ भद्रयथायः । वतः पवनद्वैतः ।
 ४९-वच व्रजावती नाम्ना युष्वाः । वतः व्रजावती नाम्नाः युष्वाः श्रीसैतवतीयादिद्वेष्यः ।

श्रीराजनगरे श्रीसहित अहमेतदावादे ।
 ५०-वच अहमत्तदावादे । ५१-गुरुवसः श्रीविजयसेनसैरिः ।

५२-मत्स्यात प्रतिष्ठामकारोद्वेष्यः । वत्र शोकन्दरेषु ।
 ५३-वच शोकन्दरेषु । वत्र लोटापल्ल्या लोहाकुटे इत्यपरनाम्ना ।
 ५७-द्वैतविक्रि वदते । ५८-(व्रजावती) जनानादे ।
 ५९-वचः जनानां मारुते अन्यत्र मारुते वृक्षेषु वा अचलम् ।

अस्मिन्वसते श्रीं प्रतिष्ठु समुद्राय । श्रीसुरतपुरात् शयः स्वपत्नीलज्जकीर्तिः ॥३३॥
 ततः प्रत्याय श्रीन्दः श्रीसुरतपत्नारौ । प्रतिष्ठु समान्जल श्रीसुन्दरपत्नौ ॥३४॥
 अकरोत् स ततः श्रुत् प्रतिष्ठुं सुदितं तिनं । कतिनां श्रुत्सुवनं यथाविधं महोत्सवम् ॥
 न केषिदपि तदर्थं यादृशीं प्रणकारयत् । प्रतिष्ठुं स न कश्चिन्मार्गं व्यथापयत् व्यथा सः ॥
 अथान्तरंस्तिवचञ्छ्रेष्ठः श्रीनन्दविजयपण्डितः । कतिवः सर्वविधायि सर्वभाषाविद्वत्तमः ॥३५॥
 सुवो हि फिकर्षीणां पादौ इति तद्विस्तौ । सन्नि तान् रञ्जयामास पत्रद्वौ इतिरामनः ॥३६॥
 अत्यन्तं रञ्जितस्ति च विनयवृत्तिरुत्तरो । अथर्व विनयकश्च सावित्रीवारायणः ॥३७॥
 पादौरीवन्दमानन्दोदाहृतं धूमसुखमम । गुणान्शु ब्रह्मसार्धनां फिकर्षीणां पुरोऽवत ॥३८॥
 ततः फिकर्षीसल्लोका ब्रह्मसार्धं विदधेव । विवन्दंयत् इत्याख्यत् पादौरीवन्दमानारौ ॥
 पादौरी । श्रीगुरुं शीघ्रं समाह्वय सुभक्तितः । अपरं न फिकर्षय विचारय विचारिव ॥३९॥
 तत्रैव पादौरी पञ्च विखिल्य च विमोच्य च । श्रीन्दंमहाजिगामास श्रीमद्वं दौपयुत् तदा ॥४०॥
 नायाति स्म तदा सुखित्विना भयस्य सद्व्यः । यतो शयः फिकर्षीतो श्रीतोऽतो न समाह्वये ॥
 भयनामास्ति कः ख्यातः सर्वतो जगतीतलम् । किं गीतः कस्य पुत्रश्च वसति ऋच पत्नौ ॥
 इति सर्वं समाख्यामि यथाजानामनिन्दितम् । तदपरोभयं तद्व्यथाः श्रावकाः श्रुत्वात्तदा ॥
 तद्यथा-अथास्ति भवतश्चैव नारं दौपनामकम् । अथिकस्ति फिकर्षीणां तत्र राज्यं करोत्यजम् ॥
 तद्यथा-अथास्ति भवतश्चैव नारं दौपनामकम् । अथिकस्ति फिकर्षीणां तत्र राज्यं करोत्यजम् ॥
 श्रुत्वा सहस्रदत्तोऽभयं सर्वद्विभयः । पानिकर्षणोविद्वयतो माननीयरोचरः ॥४१॥
 फिकर्षीणां प्रियाऽत्यन्तं तस्य पुत्रः पतिवधुः । श्रुत्वा नाम जगत्ख्यातो वतौ महिमनिधिः ॥
 नानात् सिद्धिः समर्द्धः श्रीफिकर्षीणिकारिणा । भवत्योक्तं विना कर्ता शीलपूर्ववति भक्तिसमान
 श्रावकान्पदां तेन स इति प्रत्यवोच्यत । गुणस्ति वरिष्ठः श्रीः मन्मथपुत्रः ॥४२॥
 इदं यथाति स आहोती यथाहा भवती भवेत् । इदं तस्मिन् समयात् स म यमोऽभिषेवते ॥४३॥
 अथिकस्ति हि श्रेया प्रससादरो तदा । वृष्टिगामाणि विविष्टिगामाणु सुखिनो भवेज्जनः ॥४४॥
 साधुसंयोगतो भवेत्, विवधौ विनयाद्भवत-इति पाठान्तरद्वयम् ॥

३९-वाक्येयथास्य-स भयः यादृशीं प्रतिष्ठां व्यथापयत् वादृशीं प्राग् पूर्वै केषिणां
 न अकारयत् । चः पुनः स विनयसुनैर्भरिः यादृशीं प्रतिष्ठां यथाविधि व्यथात् वादृशीं कोऽपि प्राग्
 न व्यथात् । अत्र प्रतिष्ठासिद्धि कर्मण्यं उभयत्र व्याख्येयं व्यथात् इति फिकर्षयमपि विस्तारवतीत्यम् ।
 ७१-इतिरि फिकर्षीणां भाषण इत्यर्थः । ७४-इतिरि किं वदत इति ।
 ८१-अथश्च फिकर्षीणां अथकारिणा-अथश्रावितोऽहो सौ इति इत्यर्थः ।

स तदा तं प्रति प्राप ममानुमारितं तेऽधुना । श्रीगुरुं त्वदुरुं धीर्घं समाह्वय यमानय ॥८८॥
 अभ्यस्तं तं प्रतीत्या स तदा प्रीतमानसः । भवन्नामाङ्कितं पत्रं लिखित्वा मुञ्च भो प्रभो ॥
 सोऽपि तत्पुण्यवज्यात्मा लिखित्वा पत्रमादरात् । स्वसेवकरुरे दत्त्वा स्वसेवकमचालयत् ॥९०॥
 ततः सोऽप्यचलन्धीर्घं यद्राजा क्रूरगामनः । उन्नतारुच्यं पुरं श्रीमदवाप त्वरितं चलन ॥९१॥
 यत्रोपाश्रय आसीनो गुरुरनं तत्र सोऽनमत् । दर्शं दर्शं तदा तस्य नेत्रे नाटुप्यतां तदा ॥९२॥
 अग्न्यक्षय्य फिरंगीणां पद्ममेतद्दृष्टाण भोः । भवदाकारणयाहं तेन प्रेषित आगतः ॥९३॥
 इत्यादि कथयन् प्रीतो वारंवारं गुरोः पुरः । स ददौ श्रीगुरोर्हस्ते पत्रं फिरंगिभूपतेः ॥९४॥
 तन्पदं वाचयामास संयस्याग्ने तदा गुरुः । श्रीगुर्वाकारणं श्रुत्वा श्रीसंघेनाप्यतुष्यत ॥९५॥
 स तदा सङ्गमापृञ्च्य चचालोच्चात्मानसः । आलस्यं धर्मकार्येषु न सतां युज्यते यतः ॥९६॥
 प्रचलन् पथि धर्मान्मा प्रापयन् धर्ममार्हतम् । लोकानधर्मिणः सूरिः प्राप द्वीपपुरं क्रमात् ॥
 तदा संभूय तत्रत्यः सङ्गो मेययुतोऽभ्यगात् । नत्वा कृत्वोत्सवं सूरिं समानयदुपाश्रये ॥९८॥
 दन्वेति प्राभुनं मेयस्तदाधिकृतमब्रवीत् । यो गुरुर्भवताहृतः स साम्प्रतमिहागतः ॥९९॥
 स आहंति तदा प्रीतः स आयात् ममाग्रतः । सोऽप्यागत्यान्तिके तस्य धर्मलाभाशिषं ददौ ॥
 धर्मलाभाशिषं श्रुत्वा न तुतोपतरां हृदि । स्थित्वैकत्र च तौ धर्मगोष्ठीमकुर्वतां मिधः ॥१०१॥
 धर्मगोष्ठीविधानेन स प्रसन्नोऽभवद् गुरौ । आह चेति ययेच्छं भो निवसन्त्वत्र साधवः ॥१०२॥
 ततस्तस्याग्रहात्तत्र श्रीनरिः शरदौ हने । चतुरो द्वे चतुर्मास्यौ न्यवसद् धर्मवृद्धये ॥१०३॥
 दुरात्मानं पुरा नित्यं धर्मान्मानं च नूतनम् । चिरन्तनमिवात्यन्तं वरात्मानं सदातनम् ॥
 अध्यस्तं श्रीफिरंगीणां साधुसेवापरायणम् । विधाय करुणात्मानं प्रतस्थे स गुरुस्ततः ॥१०५॥
 श्रीमद्द्वीपपुरं नित्यं प्रत्यन्दमथ साधवः । निवसन्ति हि कुर्वन्तः कारयन्तश्च सद्दृष्टम् ॥१०६॥

—इति फिरंगीणां अधिकारीप्रतिबोधः श्रीद्वीपे ।

प्रतिष्ठा जिन्नविश्वानां प्रतिबोधोऽन्यतीर्थिनाम् । मालारोपादयोऽनेके धर्मा एकैकतोऽधिकाः ॥
 देशे देशे महीयोभिरुत्सवैरतिमुन्दरैः । सर्वदा सर्वदानाद्भूयप्रामे ग्रामे पुरे पुरे ॥१०८॥
 कृताः श्रीमृरिणा रम्याः कारिताश्च विशेषतः । तानहं नालिखं सर्वान् ग्रन्थविस्तरभीतितः ॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ॥

शृष्टयोज्जयन्तादि तीर्थयात्रा अनेकधा । अनेकसङ्घसंयुक्तः साऽकरोदुत्सवोत्करैः ॥११०॥
 लिखितुं तान्न शक्नोमि नव्यनव्यान् दिने दिने । वर्णनीयान् सदा देवैर्यतोऽहमलसो भूषाम् ॥

इत्थं वासकुमारचारुचरणादानप्रभावोद्भवं
 माहात्म्यं विजयादिसेनसुगुरोस्सत्यं जगद्विश्रुतम् ।
 श्रीश्रीवल्लभपाठकः समपठत्तच्छ्रावकाः सन्ततं
 श्रावंश्रावमनिन्दितं स्वहृदयेऽभ्यानन्दताऽनिन्दिताः ॥११२॥

इति श्रीवल्लभोपाध्याय विरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराज पातसाहि श्रीअकन्वर प्रदत्त
 जगद्गुरु विरुद्धारक भ० श्रीहीरविजयसूरीश्वर० पातसाहि श्रीजिहांगीर प्रदत्त महातपा
 धित्त्वधारि भट्टारक श्रीविजयदेवसूरीश्वर गुणवर्णन प्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्य नाम्नि
 महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरि दीक्षाग्रहणप्रभावोद्भव श्रीविजयसेनसूरि माहात्म्यवर्णनो नाम
 पट्ट. सर्गः ॥६॥

११२ — श्रीश्रावण ! तत् विजयादिसेनसुगुरो श्रीविजयसेनसूरीश्वरस्य माहात्म्यं
 जगद्गुरोः विरुद्धारकभट्टारकस्य श्रीहीरविजयसूरीश्वरस्य पातसाहिस्रीजिहांगीरप्रदत्तमहातपा
 धित्त्वधारिभट्टारकस्य श्रीविजयदेवसूरीश्वरगुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि
 महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरिदीक्षाग्रहणप्रभावोद्भवश्रीविजयसेनसूरिमाहात्म्यवर्णनो नाम
 पट्टसर्गः ॥६॥

सप्तमः सर्गः

अद्यास्माद् नैपुण्यं पुण्यं पुण्यवतां सताम् । सयौवनमित्र श्रेयः स यौवनवयश्च सत् ॥१॥
 सिद्धान्तानां नमस्तानां तपोभेदविधानतः । साङ्गे प्रवचनेऽधीती सोऽभवत् क्रमपाठतः ॥२॥
 दर्शं दर्शं ततः सरिः क्षणयुक्तः प्रतिक्षणम् । विद्याविजयनामायं गणिरित्यब्रवीद् ध्रुवः ॥३॥
 पौलस्त्य शतस्याऽरिमन् पञ्चपञ्चाशत्परं । श्रीमत्यहम्मादावादोपपुरे श्रीशकन्दरे ॥४॥
 पारितायाः प्रतिष्ठाया उत्सवं भूरिरुच्यते । श्राद्धेन लहुआकेन स्ववंशाम्भोजभास्वता ॥५॥
 प्रसन्नचेताः श्रीसुरिर्भूरिसुरिर्द्विषोपमः । पण्डितपद्मानन्दि तस्मै पुण्यात्मने ददौ ॥६॥
 मार्गशीर्षे सिते पक्षे प्रकृष्टे पञ्चमीदिने । देशदेशसमाहृतजनघृन्दविराजिते ॥७॥

—चतुर्भिः कलापकम् ॥

अथास्ति भरतक्षेत्रे स्तम्भतीर्याभिधं पुरम् । यत्सुखं वर्तते तत्र न तत्स्वर्गं कदापि हि ॥८॥
 यत्र श्रीपार्श्वनाथस्य मरिमा मरिमाऽवति । आवतीव हियं द्रष्टुं वार्धिवलाच्छलात्किल ॥९॥
 यत्र पार्श्वजिनं नित्यं नीतीवान्वाहमम्बुधिः । वेलाच्छलेन सदत्नाक्षतान् मुञ्चन् पुरान्तिके ॥
 यत्र सन्ति सतां सन्ति गृहाणि व्यवहारिणाम् । विमानैः स्पर्धमानानि मनोरमतयोचकैः ॥
 निवसन्ति च ये तत्र द्रव्याढ्या व्यवहारिणः ।
 दाहृत्य सद्गुणाधिक्यात् सुरेभ्यो भागिनोऽधिकाः ॥१२॥ युग्मम् ॥
 द्रव्यधारी सदाचारी ब्रह्मचारीश्वरः परः । परन्तपतिरस्कारी श्रेयस्कारी सदा नृणाम् ॥१३॥
 धर्मकारी गुणाधारी प्रीतिकारी नरोत्तरः ।
 व्यवहारीश्वरस्तत्र श्रीमल्लो नाम वर्तते ॥१४॥ युग्मम् ॥

१—स विद्याविजयः अथ पुण्यवतां सतां मध्ये पुण्यं अत्यद्भुतत्वात् अनिन्दनीयत्वाच् च
 पवित्रं नैपुण्यं निपुणभावं आससाद् प्राप्तवान् । कथंभूतं नैपुण्यं ? श्रेयः अतिशयेन प्रशस्यम् । पुनः
 कथंभूतं उत्प्रेक्ष्यते—सयौवनमिव सह यौवनेन वर्तते यत्तत् सयौवनं; तत् सयौवनं तदिव; यादृशं
 यौवनवयोर्युवं शरीरं श्रेयः स्यात् । तथा नैपुण्यमपि अतिविशिष्टत्वात् अध्ययनाध्यापनादिषु
 सर्वकर्मसु जागरूकस्फूर्तिमत्त्वाच्च यौवनयुततुल्यमित्यर्थः । यौवने हि सर्वं अप्रशस्यमपि प्रशस्यतरं
 भवति तर्हि प्रशस्यस्य किं वक्तव्यं, नैपुण्यस्यात्याधिक्यात् अत्यद्भुतत्वात् च । यौवनयुतेन
 औपम्यं केवलं नैपुण्यमेव प्राप नान्यतिक्रमपीत्याह—च पुनः यौवनवयः आससाद् । कथंभूतं
 यौवनवयः सत् प्रधानम् ।

१—प्राक् आवतीति क्रियापदं आह् पूर्वकं । सामस्त्येन पालनार्थं महिश्चन्द्रोऽत्र इकारान्त
 औणादिकः । द्वितीयं आवतीति क्रियापदं गत्यर्थस्यापि अवधातोरारह् पूर्वकत्वात् आगमनार्थ-
 मवसेयम् ।

निश्चला बहुला लक्ष्मीरुद्रासं मद्भते कुले । नाम जल्पन्ति जल्पाकाः श्रीमद्भ उति सार्थकम् ॥
भ्रातृव्यस्तस्य वा भाति सोमः सोमसमाज्ञया । सोमवत् सर्वलोकानामभिप्रेतः प्रियंवदः ॥

सोमो नाम जगज्ज्योतिः समरात्रिद्विगुतिः ।

अन्यो रात्रिद्युतिः सोमः कियांस्तस्याग्रतोऽवति ॥१७॥

अथैतस्यान्यदा चाग्रे भक्त्यैकाग्रश्रुतिश्रुतेः । लोकोक्ता लोकावर्तेति कैथिदौन्यत मज्जनः ॥१८॥

विजयसेनसूरीन्द्रस्वशिष्यमभिषेक्षति । विद्याविजयनामानं विद्याविजयमानान् ॥१९॥

श्रुत्वा स ईदृशं वाक्यं विवेकी धर्मकर्मसु । वाञ्छन् नवनवमं धर्मं हृद्यविन्दत्तदेदृशम् ॥२०॥

एतत्पट्टाभिषेकस्य महोत्सवमहोत्सवम् । करवाणि तदाऽभाणि तेनेति च तदा जनाः ॥२१॥

लक्ष्मीरनर्गला लीलां कुस्ते मम वेष्मनि ।

युज्यतेऽस्याः कृतार्थत्वमस्मिन्नुत्सवकर्मणि ॥२१॥—पाठान्तरम्

—इति व्यङ्ग्यपयत्सङ्घं विनयात्स महर्द्धिकम् । करवाण्याज्ञयावोऽहमेतत्पट्टमहोत्सवम् ॥२२॥

१५—मलि मल्लिधारणे भ्वादिरात्मनेपदी । जल्पाका. पण्डिताः ।

१६—तस्य श्रीमल्लस्य भ्रातृव्यः सामः सोमनामा सोमसमाज्ञया चन्द्रोऽज्जलयज्ञसाक्षा-
भाति आतिशयेन शोभते । यशः कीर्तिसमाज्ञा चेत्यमरः । सोमवत् चन्द्रवत् सर्वलोकानामभिप्रेतः ।

१८—भक्त्या एकाग्रयोः श्रुत्योः कर्णयोः श्रुतिः श्रवणं यस्य तस्य भक्त्येकाग्रश्रुतिश्रुतेः ।
यद्यत्र समासान्तमेकपदं तर्हि इको यणचितीति याणि एकादशस्वरमध्य एव पाठः । अथ च
भक्त्येति वृत्तियान्तं पदं पृथक् तदा वृद्धिरेचीति वृद्धौ द्वादशस्वरमध्य एव पाठः । इतीति
किं तदाह ।

१९—विद्याविजयाभ्यां माननं विद्याविजयमाननं तस्माद् हेतोः । अथवा विद्या च
विजयश्च माननं चेति त्रिभिः समाहारे एकवद्भावे च विद्याविजयमाननं तस्माद् हेतोः । अथवा
विद्याविजयमाननमिति पाठः । तदायमर्थः—कथंभूतं विद्याविजयनामानं विद्याविजयाभ्यां कार-
णाभ्यां माननं सर्वलोके यस्य स तथा तं । अथवा विद्याभिश्चतुर्दशसंख्याभिः शिक्षा कल्पो व्याक-
रणमित्यादिकाभिर्यो विजयसेन कारणेन माननं यस्य स तथा तम् ।

२०—विद् विचारणे रुधादिः परस्मैपदी ।

२१—तदा तस्मिन् काले श्रीविजयसेनसूरिः विद्याविजयनामानं स्वशिष्यमभिषेक्षति
इति श्रवणकाले । तेन श्रीमल्लेन जनाः अर्थात् श्रावकलोका इति अभाणि इतीति किं एतत्पट्टा-
भिषेकस्य विद्याविजयपट्टाभिषेकस्य महोत्सवमहोत्सवं करवाणि महान् उत्सवो यस्मिन् यस्माद्
वा दर्शनाल्लोकानां स महोत्सवः महान्वासावुत्सवश्च महोत्सवः महोत्सवश्चासौ महोत्सवश्च
महोत्सवमहोत्सवस्तम् ।

श्रीसङ्घोऽपि तदाऽवादीदाश्रवो भवतोऽस्त्ययम् । मा प्रमाद्य हृदानन्द्य सद्यः श्रीमल्ल तं कुरु ॥
 ततः श्रीमल्ल आनन्दात्तदानीं मोदमेदुरः । श्रीसङ्घस्य समक्षं साङ्ग इति पत्रे ज्यलेखयत् ॥२४॥
 स्वस्ति श्रीदेवमादीव्य सर्वाभीष्टार्थदायकम् । श्रीमत्यहम्मदावादपुरे सद्भर्भरीवरे ॥२५॥
 विजयसेनसूरिः स जिनशासनभूषणम् । राजते यस्तपः कुर्वन् हन्ति पातकद्रूपणम् ॥२६॥
 त्वरितं दुरितं हन्ति नामोचारोऽपि ते कृतः । किं स्तुमस्त्वत्पदाम्भोजवन्दनापूजने गुरो ॥
 तत्र स्युः सम्पदः सद्यो निरवद्या निरापदः । यत्र त्वच्चरणन्यासः किं स्तुमस्त्वत्पदस्थितिम् ॥
 एवं सूरेश्वरं स्तुत्वा वन्दते च वदत्यदः । स्तम्भतीर्थस्थितः श्राद्धः श्रीमल्लस्सङ्घसंयुतः ॥२९॥
 प्रमोदे चाभिनन्दामि भवत्पादप्रसादतः । इच्छामि च भवत्कायकुशलं कुशलमदम् ॥३०॥
 पूज्यराज पदाम्भोजमकरन्दस्त्वदीयकः । मदीयनेत्ररोलम्बं पुष्पात्वन्नागमोद्भवात् ॥३१॥
 भूयांसः श्रावकाः सन्ति पदोत्सवविधायकाः । परमस्योत्सवं कर्तुं चिकीर्षामि गुरुत्तम ॥३२॥
 श्रीपूज्यात् इहागच्छ सङ्घमापृच्छय सर्वतः । पिपर्मिं परमं सर्वं मामकं हि मनोरथम् ॥३३॥
 पत्रमीदृशमालिख्य श्रीगुरुचितमादरात् । अलिखत्स पुनः पत्रं श्रीसङ्घोचितमादृतम् ॥३४॥
 तद्यथा—स्वस्ति श्रीजिनमानस्य, रम्यधर्मपरायणम् । श्रीमदहम्मदावादपुरवासिमहाजनम् ॥
 श्रीमल्लः स्तम्भतीर्थस्थो ज्योक् करोति करोति च । विज्ञप्तिं विनयेनेति विनयी विनयीश्वरम् ॥
 विजयसेनसूरिन्द्रा विद्याविजयनामकम् । युवराज्यपदे स्वीये धर्म्ये न्यसति सम्पत्ति ॥३७॥
 कर्तुं तस्योत्सवं श्रीमत्सङ्घादेशेन भक्तितः । वाञ्छामीति ततः सङ्घो मुञ्चतादिह सहस्रम् ॥३८॥
 इह श्रीस्थम्भतीर्थे—

विभर्तुं परमं प्रेम श्रीसंघो मयि सेवके । पिपर्तुं च जनाभीष्टमिमं मन मनोरथम् ॥३९॥
 इति पत्रं समालिख्य श्रीसङ्घोचितमद्भुतम् । आह्वयत्सेवकं स्वीयं श्रीमल्लः श्रावकस्तनः ॥४०॥

२३—अयं श्रीसङ्घो भवत्तव आश्रवः कथनकारी अस्ति । आश्रवो वचने स्थित इति हेम ।

२४—भर्भरीशब्द औणादिकः श्रीपर्यायः । सत्या विद्यमानया प्रशस्तया वा न्यायोपाधि-
 तत्वात् । भर्भर्या धिया वर्यत्तत् सद्भर्भरीवरं तस्मिन् ।

३९—ज्योक् इति कालभूयस्त्वप्रभयोः । ज्योक् जीवाम् ; ज्योक् कृत्य नृपति गतः । विनयी
 विनयवान् । कथंभूतं महाजनं ? विनयीश्वरं विनयवतां नायकं, यद्वा विनयी विनयवान् स
 चासावीश्वरश्च समुद्भूत इति फर्मधारये विनयीश्वरस्तं । अनेन श्रीमदहम्मदावादवासिमहाजनस्य
 विनयोपेतत्वं महार्थिकत्वं च दर्शितम् । एवीति किं ? तदाह.

४०—श्रीसङ्घ इयं पट्टाभिषेकोत्सवकरणलक्षणं मन मनोरथं पिपर्तुं पूर्यतु । कर्तुंभूतं इयं
 मनोरथं जनाभीष्टं जनस्य अर्थात् श्रीमदहम्मदावादपुरनगरवासिमहाजनराज्यी जनाभीष्टम् ।
 अनेन विशेषणतः श्रीमदहम्मदावादपुरनायनेकनगरवासिना महार्थिकत्वात् आश्रवतात् पञ्चदश-

पत्रं गुरोश्च सङ्घस्य सेवकस्य करं ददौ । अवादीच तदा मोदात् श्रीमल्ल इति वाचिकम् ॥४१॥
 वन्दनां श्रीगुरोर्भूया देयाः पत्रं करं ततः । ज्योक्कारं सर्वसंघस्य पृच्छेथ कुशलं तथा ॥४२॥
 आह्वयत्याव भो स्वामिन् श्रीमल्लः सङ्घसंयुतः । त्वदीयागमने तस्य मन आनन्दमाप्स्यति ॥
 इत्युदित्वा गुरुं नत्वा भक्त्या परमया तथा । श्रीसङ्घस्य करं पत्रं दध्याज्ज्याकुकुल्य कृत्यविम् ॥
 इति विज्ञपयत्येप श्रीमल्लः सङ्घसेवकः । श्रीमदहम्मदावादसङ्घः सङ्घमित्र श्रियाम् ॥४५॥
 विजयसेनसूरीन्द्रं मुञ्च श्रीस्तम्भतीर्थके । स्वगिष्यमभिषेक्तारं विद्याविजयनामकम् ॥४६॥
 इत्युक्त्वा चालयत्सद्यः स स्वसेवकमाशुगम् । सोऽप्यचालीत्तदोत्तालः गीत्रकृद् यत्पतिप्रियः ॥
 सम्प्रापाहम्मदावादपुरं स त्वरितं चलन् । श्रीपूज्यराजपादाब्जमवन्दत च भक्तितः ॥४८॥
 ददौ पत्रं तदा हस्ते सशस्ते श्रीगुरोर्मुदा । स स्वयं वाचयामास सुप्रसन्नमना हि तत् ॥४९॥
 प्रददौ सङ्घपत्रं च सङ्घपाणौ सदक्षिणः । सङ्घेनापि तदाऽवाचि श्रीमता तत् शुभात्मना ॥५०॥
 संभूय श्रीगुरुः सङ्घ उभौ विमृशतुस्तदा । किं कर्तव्यमिति स्पष्टं ब्रूतेति मिय ऊचतुः ॥५१॥
 पूज्यं व्यज्ञपयत् सङ्घः स्तम्भतीर्थं व्रज प्रभो । वाञ्छितं कुरु तस्याशु यल्लोकः स्वेष्टसिद्धितुद् ॥
 शुभं सुहृत्तमालोक्य श्रीसङ्घानुज्ञया तदा । विजयसेनसूरीन्द्रः स्तम्भतीर्थमचीचलत् ॥५३॥
 स्तम्भतीर्थपुरं प्राप्नोत् क्रमेण विहरन् गुरुः । श्रीमल्लं सेवकोऽवादीदिति गत्वाऽग्रतस्ततः ॥५४॥

त्सवाविधाने अतिरागो दर्शितः । मनोरथपूरणेन च मयि सेवके परमं प्रेम विभर्तुं धरतु ।

४१—सन्देशवाक् तु वाचिकं इति हैमः । सन्देशो इति भाषा । इतीति किं तदाह-

४२—अत्र ऋयाः देया इति च क्रियापदद्वयं पूर्वार्धस्थितं उत्तरार्धेऽपि योज्यं । पृच्छेथ कुशलं तथा—इति पदं गुरोः सर्वसङ्घस्य इत्युभयत्रापि योज्यम् ।

४४—भो वदेः भो इति सम्बोधनपदं तेन भो सेवक वदेः कथयेः । किं वदे इत्याह ।

४५—श्रीभिर्मदो हर्षो यस्य स श्रीमदः । यद्वा श्रीणां मदो हर्षो अविनाशित्वात् यस्मिन् सः श्रीमदः । अहम्मदावादस्य सङ्घः अहम्मदावादसङ्घः अथवा अहम्मदावादवासीः सङ्घः अहम्मदावादसङ्घः मध्यपदलोपी समासः । श्रीमदञ्चासावहम्मदावादसङ्घश्च इति द्वाभ्यां कर्मधारये श्रीमदहम्मदावादसङ्घस्तं । कथं भूतं । उत्प्रेक्ष्यते श्रियां सम्पदां सङ्घमिव समूह मिव ।

४७—सः श्रीमल्लः । पतिप्रियः स्वमिप्रियः ।

५२—तस्य श्रीमल्लस्य स्वेष्ट सिद्ध्या स्ववाञ्छितनिष्पत्त्या तुष्यतीति न्वेष्टसिद्धितुद् । यदि पूज्यः स्तम्भतीर्थं न यास्यति तर्हि श्रीमल्लः श्रावको रोषं करिष्यति । पदमहोत्सवाविधानं दिना च तद्वाञ्छितं न सेत्स्यतीति अतोऽवश्यं श्रीपूज्येन स्तम्भतीर्थं गन्तव्यं पदमहोत्सवाविधान-लक्षणा तन्मनोरथसिद्धिश्च कर्तव्येति चतुर्यपदाभिप्रायः ।

स्तम्भतीर्थपुराभ्यर्णे समायाच्छ्रीगुरुर्गुरुः । भवदाहृत आहृतसम्पन्नचयनिश्चयः ॥५५॥
 पश्यंस्तदागमाध्वानं प्रतिक्षणं क्षणान्वितः । श्रुत्वा तदागमं चित्ते सोऽनुप्यत् सेवकोदितम् ॥
 श्रीमल्लः श्रावकोऽभ्यायान्महाजनसमन्वितः । स्तम्भतीर्थान्तरा, नेतुं वन्दितुं चातिहर्षतः ॥५७॥
 सूरेरन्तिकमभ्येत्य प्राणमत्तपदाम्बुजम् । सत्रिःप्रदिक्षिणीकृत्य रूप्यनीराजनां व्यधात् ॥
 वाद्यमानघनातोद्यैर्गीयमानसुगानकैः । नृत्यन्नर्तकसंघातैः पश्यच्छस्यजनव्रजैः ॥५९॥
 स्तम्भतीर्थपुरस्यान्तरुपाश्रयप्रवेशनम् । उत्सवैः श्रीगुरुः प्राप ततः श्रीमल्लनिर्मितैः ॥६०॥
 इति धर्माशिषं पूज्यः सङ्घसन्तोषपोषिकाम् । सुधासदृश्या वाण्या सङ्घाय समुपादिशत् ॥
 धर्मो वो मद्गलं कुर्याद्दानशीलाद्यनेकधा । तनौ धने तनूजादिकुडम्बे भविकाः सदा ॥६२॥
 धर्माशिषमिमां श्रुत्वा श्रावकाः प्रीतचेतसः । रूपकैर्नालिकैरैश्च चक्रुर्लम्भनिकां मिथः ॥६३॥
 अथ मण्डपमुत्कृष्टमिष्टं मण्डयति स्म सः । नेत्राणां प्रथमो न्दणामुत्सवो दर्शनोचितः ॥६४॥
 तत्र बह्वृत्तिभिर्चिर्दृष्टाऽविज्ञातसन्धिका । विचित्रैश्चित्रिता चित्रैर्नतादृकृतपूर्विणी ॥ ६५ ॥
 कुत्रचित्तत्र चित्राणि द्वन्द्वानि विविधानि हि । नानुस्थानमवाप्स्यामः प्रागेवेति स्थितानि किम् ॥
 कुत्रचित्तत्र पद्मानि नराः क्रीडन्त्वितीच्छया । वधुर्वा कापि पुष्पाणि देवानर्चत्वित्तीच्छया ॥

५५-आहृतः आकारितः । सम्पदां निचयः समूहः स एव तस्य वा निश्चयो येन सः ।
 आहृतसम्पन्नचयनिश्चयः । अथवा आहृतानां धातूनामनेकार्थत्वात् सम्पन्नानां सम्पदां निचयस्य
 समूहस्य निश्चय इव आहृतसम्पन्नचयनिश्चयः । गुरुविशेषणमेतत् ।

५८-रूप्याणां रूपकानां रूपइया इति लोकभाषाप्रसिद्धानां नीराजना आरती निव-
 च्छणां इति भाषाप्रसिद्धा रूप्यनीराजना ताम् ।

६०-ततः श्रीगुरुः स्तम्भतीर्थपुरस्यान्तर्मध्ये उपाश्रयप्रवेशनं प्रापकैरुत्सवैः किं श्रीम-
 ल्लनिर्मितः श्रीमल्लनाम्ना श्रावकेण कृतैः । शेषाणि चत्वारि विशेषणानि स्पष्टानि । गीतं
 गानं गेयं गीतिरित्यभिधानाचिन्तामाणिः ।

६५-तत्र मण्डपे पूर्वं कृता केनेति कृतपूर्धिणी । सुपुसुपेति समासे सपूर्वाच्चिति निः
 क्रन्नेभ्यो ङीप् इति ङीप् ।

६६-द्वन्द्वं स्त्री पुरुषौ । अनुपञ्चात् ।

६७-तत्र मण्डपवृत्तौ कुत्रचित् पद्मानि कमलानि वधुः शुशुभिरे । कया नराः क्रीडन्तु इती-
 च्छया इति वाञ्छया वधुर्या शुशुभिरे इव । लोका अपि कस्मिंश्चिदुत्सवे क्रीडां कर्तुकामाः परमवेपा-
 दिना भान्ति । अस्मान् लात्वा च अन्येऽपि केचन क्रीडन्ति इति च वाञ्छन्ति । तथा पद्मान्यपि
 अत्यद्भुताकारैरशोभन्त । श्रीनिद्याविजयं द्रष्टुं समागता नराः अस्मान् लात्वा क्रीडन्तु इति ववाञ्छुश्च ।
 च पुनः । तत्र मण्डपवृत्तौ क्वापि पुष्पाणि कुन्दादीनि वधुः । कया ? नरा इति पूर्वार्धस्थितं

अशोभन्तरां तत्र कुत्रचिद्बहुजातयः । शश्वत्कारस्कराः साराः सहकारादयः किल ॥६८॥
 तमेष्यन्ति नरा द्रष्टुं ये तेऽर्कात्पदुःखिताः । मा भवन्तु निपीदन्तु च्छायास्त्विति स्थिता इव ॥
 कुत्रचित्तत्र मातङ्गास्तुरङ्गाः करभा अपि । तिष्ठन्तु स्वामिनः श्रान्ता इति भक्त्या स्थिता इव ॥
 तस्योपरि समाकृष्टमुत्कृष्टं व्यलसत् स्थुलम् । चतुर्दिग् अल्लरीयुक्तं त्रियुक्तं सर्वद्रूपणः ॥७१॥
 श्वेतमिव वहिः श्वेतं प्रत्यक्षश्वेतपर्वतम् । द्रुवन्ति पण्डिता यत्तद् व्यद्योतततरां किल ॥७२॥
 द्यावाभूम्योर्विचालस्थं विमानं कोऽपि कौतितम् । चित्रव्याजात्समायुक्तं सुपर्वत्वात् सुपर्वभिः ॥
 तत्रान्तर्धत्त चित्राणि पुरुषाणां योपितामपि । तन्मिपात्तानि तं द्रष्टुं छन्ना देवा इवावभुः ॥
 सद्वर्णा इव सद्वर्णाः प्रस्तीर्णा लिखिता बुधैः । तस्याऽशोभन्त भूपट्टे नानाकारा बुधादराः ॥

पदमिहाप्यनुकृष्य व्याख्येयं । ततो नरा देवान् अर्चन्तु इतीच्छया इति वाञ्छया वसुर्वा शुभुभिरे इव ।
 अत्र वार्तालेशः पुष्पाणि हि इत्यचिन्तयन् यत्रराः श्रीविद्याविजयं द्रुपुमायास्यन्ति तत्र च नदि-
 मारोपयिष्यन्ति नन्दौ च देवप्रतिमा भविष्यन्ति तासां पूजार्थं तत्कालगृहीतपुष्पाणि विलोक्यन्तौ
 ततो वयं प्रागेव तत्र भवामश्चेत्तर्हि त अस्मान् लात्वा प्रतिमाः पूजयन्ति इति वाञ्छया पुष्पाणि
 वभुरिवेति कवेरुत्प्रेक्षा । वा इत्यव्ययसिवाथे ।

६९—ननु माघमासे पदमहोत्सवोऽभूत् । माघस्य शिशिरर्तौ संभवात्कथं अर्कात्प-
 दुःखिता इति । द्रूमः शिशिरर्तौ अतिशीतत्वात् अर्कात्पदस्य सुखकारित्वेऽपि प्रायोदुःखकारित्वात्
 प्रभूतकालमासेवनेन दुःसहत्वात् । अर्कात्पदुःखिता मा भवन्तु, छायासु निपीदन्तु इति
 सहकारादीनां विचारो न दुष्ट इति ।

७२—तत्स्थुलं व्यद्योतततरां अतिशयेन व्यराजत । तदिति किं यत् स्थुलं प्रति पण्डिताः
 प्रत्यक्षश्वेतपर्वतं कैलासपर्वतं द्रुवन्ति । कथंभूतं स्थुलं वहिः श्वेतं धवलं । किमिव ? श्वेतमिव
 रूप्यमिव । यथा रूप्यं श्वेतं भवेत्तद्येदमपि वहिः श्वेतं । स्थुलस्य वहिः श्वेतत्वात् रूप्योत्प्रेक्षा
 कैलासपर्वतोत्प्रेक्षा च युक्ता ।

७३—कोऽपि अर्थात् कविः । तं मण्डपं द्यावाभूम्योराकाशपृथिव्योर्विचालस्थं मध्यस्थितं
 विमानं कैति कथयति नायं मण्डपः किन्तु विमानमिति । कथं ? चित्र व्याजात् । देवदेवीचित्र-
 मिपात् सुपर्वभिर्देवैस्समायुक्तं सहितं कस्मात्सुपर्वत्वात् प्रधानमहोत्सवात् ।

७५—तस्य मण्डपस्य भूपट्टे सद्वर्णा इव प्रधानाक्षराणां । सद्वर्णाः प्रधानास्तरा दलीषा
 प्रमुखाच्छादनवस्त्रविशेषा अशोभन्त । कथं भूताः सद्वर्णा बुधैश्चतुरनरैः फरास इत्यादि भाषा
 प्रमिद्धैः प्रस्तीर्णा विद्याया इति भाषाप्रसिद्धाः । द्वितयिपक्षे—कथंभूताः सद्वर्णाः प्रधानाक्षराणि
 बुधैः पण्डितैः प्रस्तीर्णा विस्तारं प्राप्ताः । पुनः कथंभूताः ? लिखिता इव लिखिताः । द्वितीया-

अथ भोजननामर्गी कारयामास सोऽग्रिमाम् । नुधामिव सुरेन्द्राणां नराणामतिवल्लभाम् ॥

तत्रादौ मोदकान् दिव्यान् खज्जकान् सज्जनोचितान् ।

कुण्डलीमृतपुरादीन् श्रीसंज्ञैलादिमिश्रितान् ॥ ७७ ॥

एतानेव च कर्पूरकाञ्चीरद्रव्यसंयुतान् । अन्यानपि महावीर्यान् बहुजातीनकारयत् ॥ ७८ ॥

ततो नानाविधानेकदेशेभ्यो व्यवहारिणः । श्रावकानादयामास तेऽप्यागच्छन् समृद्धितः ॥

आनन्ददायिनं नन्दिं न कैश्चिदपि निन्दितम् । अधारोपयदानन्दात्स तदा सतदाहृतः ॥८०॥

तस्योपरि चतुर्दिक्षु चतुरश्रुरो जिनान् । स्थापयामास साक्षित्वे सर्वविघ्नोपशान्तये ॥८१॥

मण्डपेऽथ नमोऽनुत्तुन्तोत्सवपूर्वकम् । विजयसेनसूरीन्द्रो विद्याविजयसंयुतः ॥८२॥

संभूय श्रावका लोकास्तथान्ये तं दिदक्षवः । आसतान्तर्वहिथैव मण्डपस्य यदृच्छया ॥८३॥

पोटशस्य शतस्यारिभन नमपञ्चाशसंवति । वैशाखशुदि चतुर्थ्या गीतगानादिपूर्वकम् ॥८४॥

सूरिमन्त्रमथो नूरिः प्रादात् पाणौ तदीयके । अश्रावयच्च तत्कर्णे दक्षिणे घुमृणार्चिते ॥८५॥

सूरिमन्त्रं प्रदायाथ नूरिरित्यत्रवीन्मुखात् । नूरिर्विजयदेवोऽयं सर्वसङ्घसमक्षकम् ॥८६॥

अर्हस्मिद्धमराचार्योपाध्यायाः साधुसाधवः । कुर्युः सङ्घस्य कल्याणं पञ्चैते परमेष्ठिनः ॥८७॥

इत्याशीर्वच उत्कृष्टमादिशद्धर्मसाधकम् । विजयदेवसूरीन्द्रस्ततः सङ्घस्य सद्गिरा ॥८८॥

श्रीमल्लः श्रावको र्पाचित्तो रूप्याणि सादरः । ददौ श्रावकसङ्घेभ्यो याचकेभ्योऽपि भावतः ॥

भोजनानि पुरोक्तानि मोदकादीन्यभोजयत् । आहूतानप्यनाहूतान् श्रावकान् स जनानपि ॥

पक्षे लिखिताः । पुनः कथं० ? नानाकारा विविधचित्राः । द्वितीयपक्षे विविधाकृतयः । पुनः

कथं भूताः० ? बुधादराः बुधाना अर्थात् महर्द्धिकोत्तमलोकानां आदरो येषु ते । तथा महर्द्धि-

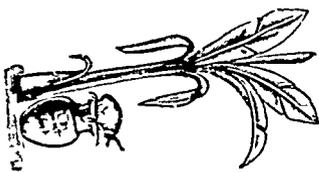
कोत्तमलोकयोग्या इत्यर्थः । द्वितीयपक्षे । पुन कथं० बुधैरात्रियन्ते इति बुधादराः ।

८०-तस्मिन् नन्दौ अर्थान् नन्दिरचनायाः करणे आहृताः आदरवन्तः नन्दिरचना करणप्रवीणा नरा इत्यर्थः । तदाहृता सह तदाहृतैर्वर्तते यः स सतदाहृतः । नन्दिरचनाकरणप्रवीण नरसंयुत इत्यर्थः ।

८९-अत्र रूप्यशब्दो नाणकपर्यायः । यन्महेश्वरः-रूप्यं स्वादाहृतस्वर्णरजतेऽरजतेऽपि चेति । यथा-मणिरूपादिविज्ञानं तद् विदां नानुमानिकमितिः ।

९०-स श्रीमल्लः श्रावकः श्रावकान् अपीति समुद्यये जनान् अर्थात् श्रावकेभ्योऽन्यान् लोकांश्च पुरोक्तानि मोदकादीनि भोजनानि अभोजयत् । कथंभूतान् श्रावकान् आहूतान् परदेशेभ्यः परनगरेभ्यो वा आकारिवान् । पुनः कथं० अनाहूतान् अनाकारितान् परदेशापेक्षया परनगरापेक्षया वा स्वनगरनिवासिन इत्यर्थः । आहूतानिति विशेषणै पत्तनराजधनासे-

सद्गत मोदी श्रियुत प्रेमचंद दोलतराम स्मारक-ग्रन्थांक २

अमदावाद निवासी सद्गत श्रावक श्रियुत प्रेमचंद दोलतराम मोदीना पुण्यस्मरणार्थं, तेमना स्नेही रा. वा. श्रीगिरधरलाल उत्तमराम पारंख, बी. ए., एल्.एल्. बी. (पब्लिशिंग प्रोसीक्युटर-अमदावाद) एमणे अर्पण करेला द्रव्यमांथी आ ग्रन्थ प्रकाशित करवामां आठपो छे.

अथास्मिन् सम्यं शान्तिं वलमर्दो मर्दोपतिः । राज्यं श्रीमद्वज्रह्ने श्रीवर्गीपाञ्चसंयुः ॥१८॥
सोऽशौचं लोकावर्त्तितं मज्जन्ति हि षण्णराः ।

पिता माता भयः पुत्राः पितृवर्त्ता तथा महान् ॥ १९ ॥
युद्धं युद्धं संत्यज्य प्रभूतानि यमानि च । स्वयंयुद्धा इव वानानि मिथोयुद्धा विवर्त्तन् ॥२०॥
रूपसमाधवलवधुक्षराः क्रूरवः क्रियुः । नीचरे चापरे लोका यानाख्यानीति पण्डिताः ॥२१॥
वलमर्दमर्दोपाञ्चलदेत्याकथं विस्मिताः । तान् समाकारयामास प्रविमुच्य निजं तस्य ॥२२॥
वधुव्यस्तनस्तीर्षा युद्धं गन्धर्व्यापदिशत् । ह्यथै वलमर्दोऽसौ युष्मान् भी षण्णरा इव ॥

२०-युद्धं मन्दिरं युद्धान् परिणीतवर्त्ताः विषं वा । परिणीतवर्त्तावर्त्ता युद्धसोऽन्तः पुच्छन्-
दिङ्गः पुच्छयं बहुवचनान्त एव । मिथः परस्परं युद्धः शान्तवर्त्तावर्त्ताकलः । एतौ अट्टाऽयुक्तमोर्गी-
कैवलकमूर्धनानामानौ पुत्रौ वाञ्छकौ यद्दिं मज्जन्तस्वर्द्धे वयं युक्तमोर्गाः संघारे कथं विष्टाम्, न
स्यास्याम् इति कारणाद्दिं मर्दोपिपुर्वेष्या यथाकमं मिथो युद्धः । कस्मान् वानानि । अत एव,
पुनः कस्मान् विवाहः । कथंमूर्त्ता एव वन्देयते स्वयंयुद्धा इव ।

२१-पण्डिता यान् मर्दोपिपुर्वेष्ययुक्तान् षड् नरान् इति आख्यान्ति कथयन्ति । इतीति
क्रिः कथंमूर्त्ताः षण्णराः । क्रियु इत्येकथं विवाहः । रूपसमाधवलवधुक्षरः कर्णः क्रूरः
रूपसमाधवलवधुक्षरः कर्णः क्रूरः । क्रियु इत्येकथं विवाहः । कथंमूर्त्ता एव वन्देयते स्वयंयुद्धा इव,
पुनः कस्मान् विवाहः । कथंमूर्त्ता एव वन्देयते स्वयंयुद्धा इव ।

अलङ्कारैरेतस्य परिधायाभ्यां च । मयैतं मयैतं जगता जगसि तत्र षण्णं नराः ॥ २४ ॥
 मयैतं पुरतो मुक्ता निरप्य च पदोत्थजम् । स्वीयं स्थानमासाद्य तस्य ते तस्युराशया ॥
 तान् निरीक्ष्य परीक्ष्यारेण दंष्ट्रीनादेव तस्यगात् ।

शान्तात्मन इमे सत्या आसेवामिष्यवनीच्युः ॥ २६ ॥
 तानासीमानयाऽप्यखण्डं बलमदस्तदादरात् । कथं गृह्णन्ति यो दीक्षां यत्नस्तदा इवैव मास ॥
 किं दूःखं कस्य करमादां युष्माकं कथं दूःखदः । निवारयाणि तत्सर्वं यद्ब्रह्म तदंति तव ॥
 यदि स्थानं यत्नं पासे यत्नं तदिदं ददायुधम् । शायं मयोचितं चारीन् द्रामे निरकरवाणि च ॥
 ज्योषारं कुर्वतां नन्दोत् सुखेन वसताञ्च च ।

दूःखतः पालनीया हि दीक्षा यत्कीमालङ्काराः ॥ ३० ॥ चतुर्भिः कल्पकम् ॥
 इति श्रुत्वा नृपयोक्तं वचनं तेषां नराः । तदोत्तरं निव वाक्यैरो इव मयोचितं चाम् ॥
 कस्यापि कस्यापि वा दूःखं वात्स्यकं सर्वदा सुखम् । यत्नसमादतः सर्वं यत्नं चास्ति महीपते ॥
 परं वीहिमिष्यतेः पुत्रो मीमांस्यन्मैत्र्यादिभिः । नास्ति कस्युं सदात्स्यकं विना यथे हि सर्वदा ॥
 एवं विवाह्य सखिद्वया यमूय्या च सर्वेतिरा । इवैयं च सर्वेतिरा । इवैयं च सर्वेतिरा ॥
 पुनः मादति मयास्तदादां तान् विनयान् मुदा । दीक्षां गृह्णन्तु यो ह्यदा, न गृह्णन्तु च वातकाः ॥
 मादुः खित्ति मयात्वं ते सर्वं सर्वखियाः । अस्याकं वातका एव दीक्षाग्राहणकारणम् ॥ ३६ ॥
 परीक्षिता न चास्याकमेषां चास्यान विना किल । सर्वथा नैव मयात्वं दीक्षाग्राहणमहीपते ॥
 एतस्माद्ग्राहयतीऽस्यैकमेषां साधारण्यतस्तु नः । दीक्षाग्राहणनिवर्हो न संभवति सर्वथा ॥ ३८ ॥
 उत्कि-मत्युक्ति-सद्व्युक्तया विद्यायति महीपतिः । मस्योभयं तानात्पदे यत्नं यत्नमा इति ॥
 इत्यमु-निपयमु-शब्दौ शब्दोच्चारात् ॥
 नकारान्तौ हि निपयवाप्याच्चैतौ पदं न्यु ॥ ४० ॥ युग्मम् ॥
 इत्यमोदयः शब्दा इव मासा विधीयमान । त्वत्त्वाऽकारान्तां संज्ञां पूर्वो यत्किमालम्बनः ॥

२५-तु षण्णं नराः तस्य बलमदस्तदादरात् ॥ २५ ॥ अथो अर्थः इत्यर्थः ।
 वसति पदं अत्रापि योज्यं । किं कृत्वा, तस्य बलमदस्तस्य पुरतोऽप्यतः मयैतं वीकतं मुक्ता । पुनः
 किं कृत्वा, तस्य बलमदस्तस्य यथाः पदोत्थितं वरणाकमत्तं निरप्य तत्केत्यर्थः ।
 ४०-इति विज्ञाप । इति किं : हि निश्चितं इत्यमोदयमस्यैवै नकारान्तौ
 शब्दोच्चारात्त्वं व्याकृत्यं निरप्यो विद्वैः अथो अर्थः एतौ पदौ पदोत्थं निरप्यो । एवं पदोत्थः इत्य-
 थमोः निपयमो इत्यर्थः ।

६१-वस शक्ये पत्नी शक्यदेवीनाम्नी । शक्यकस्यायुः शक्यः सं, वन्देदक्षिण्यम्

६५-वितान कर्पूरवन्देनाशः पुत्रस्य पालनं आदौ यथाः सा वदाम् ।

५५-वित्तिनी विलोकयतिः विलोकयति विलोकयतिः । विलोकयति विलोकयतिः ।

पूर्वाका अथ वे श्रीमान्दिनीतारवासिनः । शक्या मीषपत्नित्त्वं च वृद्धित्वात् वनादरात् ॥
वे पञ्चमं पञ्चं गार्हपत्यं स्वर्गोत्थितम् । दीनेत्युं शक्यकस्यायुः विन्द्यापत्न्याः शक्या ॥
शक्यवन्देयकर्मणः संत्यज्य स्वर्गोत्थितः ॥७१॥ इति पञ्चमः (-शुभम् ।
(चत्वारश्चरित् पत्नी दीक्षाशुभलक्षणम् ।

चत्वारश्चरित् पत्नी कर्मात्तं देव्युत्थिताः । द्रव्यं दत्तं च संत्यज्य दीक्षाशुभलक्षणम् ॥७१॥
कथयः कथयन्त्येव शक्यकर्मणः । शक्यः शक्यः शक्यः शक्यः ॥७०॥
कुर्वन्ता पश्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥
सात्यक्यायुः शक्यकर्मणः पुत्रपालनहेतुः । पत्न्यः कथयन्तास्तं पत्न्या यथाः सत्त्वित्वात् ॥६८॥
विवाहं तदा शक्यं दीक्षाशुभलक्षणम् । शक्यः शक्यः शक्यः शक्यः ॥६७॥

शक्यवन्देयं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥६५॥
अथानन्दे शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥६४॥
अथानन्दे शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥६३॥
शक्यकर्मणः शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥६२॥
शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥६१॥
शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥६०॥
शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥५९॥
शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥५८॥
शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥५७॥
शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥५६॥
शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥५५॥
शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं शक्यं ॥५४॥

यथा यथा ॥ २० ॥

एवं श्रीविजयादिसेनमित्तो यस्मै श्रीविजयस्य
 प्रदाद्वै मन्त्रिकशोभसदादेवो यदे किं न देवे प्रथः ।
 सौख्यात् श्रीविजयादिदेवसिद्धिमोक्षदानप्राप्त्यात्
 श्रीश्रीवज्रमहादेवकन कविना व्याख्यात दीर्घात्मस्य ॥ १४२ ॥
 इति श्रीश्रीवज्रमहादेवविरचिते श्रीमहादेववमहात्म्यनाम्नि महाकाण्डे श्रीविजयसं-
 स्मृत्यर्था श्रीविजयसेनसंक्षिप्तश्रीकनकविजयादिशिव्यप्रदानवर्णना नाम अष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥

विजयशैव-मार्गदर्शक

विन साहित्य
संशोधक ग्रन्थालय

नवमः सर्गः

अथ शश्वहुरोः पार्श्वे सर्वा विद्याश्चतुर्दश । सोपाद्ग्रीकादनाद्दीप्तुः पूर्वाण्यपि चतुर्दश ॥१॥
अधीयानोऽभवत्सुखायान्वर्धमानो गुणश्रिया ।

ओजसा तेजसा चाङ्गे कनकविजयोऽन्वितः ॥२॥ शुभ्रः ॥
प्रत्यक्षा हि वभौ तस्मिन् चित्तस्यैव सरस्वती । मृत्रार्थाद्यवधोपेन कालेऽव्ययनादिषु ॥३॥
शिर्ष्यरनेर्कैर्विद्वद्भिर्युक्तो यद्यपि भूरिभिः । तथाऽप्यनन्यमिष्योऽहमिन्वयं ननु ॥४॥
चक्षुषी तस्य फर्णान्तविश्रान्ते स्तो मनोहरे । चक्षुष्मत्ता तु शास्त्रार्थस्वयाऽप्यन्मीलनदिना ॥
विशावदाऽहयस्सोऽस्ति श्रीराजनगरे तऽथ । विशावदाना उपन्ते दिनदा मन्त्र धीमता ॥
शंसन्तीति विशो विश्वे विश्वे विश्वममूहशम् । अशुने तद्यज्ञो यन्त्र विश्वन्नेहे स ईश्वरः ॥५॥
विवस्वानिव तेजस्वी यचस्वीव बृहस्पतिः ।

यशस्वी चक्रवर्तीय जिनप्रामनगोभयः ॥६॥ यन्त्रः ।
वशीति विवशो नेति शश्वधेति वशवदः । यमुपान्ति विशामीशा भाग्यो स दिनापदाः ॥७॥
उद्धृतेर्जगतो मूलं मूलं स्वीयकुलस्य च । मूलो नाम तदीयोऽरिश्च भ्राता भ्राता सत्यिजः ॥
अधात्रावसरे श्रीमद्विजयसेनसद्गुरुम् । विशावदाऽभिधः ध्यातुः समासाद्विद्वत् ह्यस्य ॥८॥
वन्दित्वा भाञ्जलिर्भूत्वा विनयात् स उपाविशत् । पुरस्ताच् धीगुरोर्भेदवशां ध्योऽप्यनामना ॥
विजयसेनसूरीन्द्र इति तं समुपादिशत् । नवीनमतिमानां रि कारणं सृष्टयस्सदा ॥९॥
समाकण्योभयाकर्णि च ईश्वरुरोर्भुखात् । प्रतिमाकारणे भावमदधाच् श्रीद्विजयः ॥१०॥

८-स विशाविदा ईश्वरो धनी भाववः विश्वस्य जगत इति ऐश्वर्यं कर्तव्यं इति । अत्र
गर्भद्वयेषां कर्मणीति शेषत्वेन विवक्षिते कर्मणि विश्वयेति पापी । ऐश्वर्येणोऽदिति कर्मणे
विश्वमाष्टे इति कर्मापि स्यात् । जगताभीष्टे जगदीष्टे इत्यादिवा । स यः अत्र विश्वं ददाति इति
नामः भावपस्य समूहसं सदासाः विश्वं लोकमभुवे इति । विवेकं सर्वविदं बहुधा विवेकं इति
शंसन्ति स्तुवन्ति कथयन्तीति यावत् । समूहस्येति विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-
सर्वं स्पष्टं । एतत्सर्वममत्तः स्पष्टयिष्यति ।

९-स विशाविदानाम भावको भासते दीप्तये । स यः स विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-
स्थाभिर्नो राजान इत्यर्थः । वशीति विवशते ननु इत्यधीवे । स यः स विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-
इत्यन्ति वाञ्छन्ति कथयन्तीति यावत् । विवशोऽपि बहुधा विवेकं इति ।

१०-सन्तः साधक भावसाहस्य, अद्वैतात् स यः स विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-
सदाभिर्नरात् । न लोकाऽऽदानीन्तानात् इति । स यः स विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-विद्वेदसाह-

एवं विशावदाः श्राद्धः श्रद्धया धर्मकर्मसु । चकार रूपमेतेषां श्रीपण्डितपदोत्सवम् ॥३१॥
 कनकविजयः प्राप्य श्रीपण्डितपदश्रियम् । विनयं लघुवृद्धेषु यन्नाहंयुः सदाऽकरोत् ॥३२॥
 एवमुद्भूतसद्भूतश्रीपण्डितपदद्धिमान् । कनकविजयोऽराजद्राजेव भविता तसौ ॥ ३३ ॥

—श्रीकनकविजयस्य पण्डितपदम् ।

अथास्ति पत्तनं नाम पत्तनं पत्तनोत्तमम् । रत्नयोनिं यतो लाकास्तद्भ्रुवन्ति च नापरम् ॥
 महेभ्या तत्र लालीति नाम्नी वसति कामिनी । श्राविका कामुका नैवं कामुक्यपि कदापि न ॥
 शीलवत्यो हि या आसन्न श्राविकाः सुलसादिकाः ।

तासामेपोऽवतारः किं जातैषा द्रव्यचारिणी ॥३६॥

कुतोऽपि सुकृतात्कान्तात् प्राप्तसम्पत्ति-सन्ततिः । कुतोऽपि दुष्कृताद्दृष्टात् ना निष्पत्ति-मृताऽभवत् ॥
 (कुतोऽपि दुरितान्सासीन्निष्पत्तिः सुपत्तिः श्रिया, श्रियां —इति वा पाठः ॥ ३८ ॥)
 फलं लक्ष्म्यादिकं वल्लु फल्लु पत्यादिदुःखजम् । सद्धर्माऽधर्मयोर्वृद्ध्वा मार्तद्धर्म ममाचन्द ॥
 अर्हदुक्तमकारेण विधिना शुद्धधर्मवीः । व्रतानि द्वादशाजस्रं श्रावकाणामपालयन् ॥४०॥
 अधान्यदा फलं भूरि सा गुरोरशृणोन्मुखात् । शशुंजयादितीर्थानां यात्राकरणमभ्यम् ॥४१॥
 श्रुत्वोत्थाय गुरोरेग्रे सर्वसंघसमभकम् । आकार्य सर्वदेशानां सद्धान् सर्वान्मनोचमान् ॥४२॥
 शशुञ्जयादितीर्थानां यात्रां कर्तास्मि भावतः ।

साऽवोचदिति सद्भवत्या सिद्धयतामिदमीप्सितम् ॥४३॥ युग्मम् ।

श्रीसङ्घमुत्तमं कृत्वा श्रीसङ्घेन जनोत्तमा । उत्तमाहेऽकरोद्दयात्रां शशुञ्जयमुसार्हताम् ॥४४॥

३४—पत्तनं नाम पत्तनं नगरं अस्ति । कीदृशं पत्तनं नाम पत्तनं पत्तनोत्तमं पत्तनेषु नग-
 रेषु उत्तमं श्रेष्ठं पत्तनोत्तमं सर्वनगरोत्तममित्यर्थः । तदेवाह—यतो यस्मात्कारणात्सोऽराज-पत्तनं
 नाम पत्तनं रत्नयोनिं रत्नानामुत्पत्तिस्थानं रत्नखानिं भ्रुवन्ति । च पुनः अपरं लक्ष्यं नगरं
 रत्नयोनिं न भ्रुवन्ति ।

३५—कामुका मैथुनाभिलाषसाहिता नैव । अत्र रिरंसाया अभावादेव जानन्नदृष्टोऽपि
 स्त्रीषु निषेधे, अजायतप्टाधिति टाप् अपीति पुनरर्थे । कामुक्यपि मैथुनेच्छावत्पि कदापि कश्चिदपि
 काले न कामुकीत्यत्र जानपदकृपणैति मैथुनेच्छाया स्त्रीषु ।

३६—एषा लाली श्राविका । याः सुलसादिकाः श्राविकाः, हि निश्चितं शीलवान् अस्मत्
 तासां । किमिति वितर्के । एष अवतारो जाता । कथंभूता एषा द्रव्यचारिणी ।

४४—उत्तमं च तदर्थं उत्तमाहः शोभनं दिनमित्यर्थः । पुष्पिस्तस्मिन् इत्यन्ते । उत्त-
 मरोवेवेति तदर्थे टिलोपे च उत्तमाहः । श्रीसङ्घेन लक्ष्मीसङ्घेन जनोत्तमा शशुञ्जयमुसार्हतां
 सुखसाध्यस्वार्थत्वान् । शशुञ्जयगिरिनारराहेश्वरार्हदाचलादितीर्थद्वाराणाम् ।

एवं विशावदाः श्राद्धः श्रद्धया धर्मकर्मसु । चकार रूपमेतेषां श्रीपण्डितपदोत्सवम् ॥३१॥
 कनकविजयः प्राप्य श्रीपण्डितपदश्रियम् । विनयं लघुद्वेषु यन्नाहंयुः सदाऽकरोत् ॥३२॥
 एवमुद्भूतसद्भूतश्रीपण्डितपदार्द्धिमान् । कनकविजयोऽराजद्राजेव भविता ह्यसौ ॥ ३३ ॥

—श्रीकनकविजयस्य पण्डितपदम् ।

अथास्ति पत्तनं नाम पत्तनं पत्तनोत्तमम् । रत्नयोनिं यतो लाकास्तद्भुवन्ति च नापरम् ॥
 महेश्या तत्र लालीति नाम्नी वसति कामिनी । श्राविका कामुका नैवं कामुक्यपि कदापि न ॥
 शीलवत्यो हि या आसन् श्राविकाः सुलसादिकाः ।

तासामेपोऽवतारः किं जातैषा ब्रह्मचारिणी ॥३६॥

कुतोऽपि सुकृतात्कान्तात् प्राप्तसम्पत्ति-सन्ततिः । कुतोऽपि दुष्कृताद्दुष्टात् सा निष्पत्ति-मृताऽभवत् ॥
 (कुतोऽपि दुरितात्सासीन्निष्पत्तिः सुपत्तिः श्रिया, श्रियां — इति वा पाठः ॥ ३८ ॥)
 फलं लक्ष्म्यादिकं बल्यु फल्यु पत्यादिदुःखजम् । सद्धर्माऽधर्मयोर्बुद्ध्या सार्हद्धर्म समाचरन् ॥
 अर्हदुक्तप्रकारेण विधिना शुद्धधर्मधीः । व्रतानि द्वादशजस्रं श्रावकाणामपालयन् ॥४०॥
 अथान्यदा फलं भूरि सा गुरोरशृणोन्मुखात् । शत्रुंजयादितीर्थानां यात्राकरणसंभवम् ॥४१॥
 शुत्वोत्थाय गुरोरग्रे सर्वसंप्रसमभक्षम् । आकार्य सर्वदेशानां सद्धान् सर्वात्मनोत्तमान् ॥४२॥
 शत्रुञ्जयादितीर्थानां यात्रां कर्तास्मि भावतः ।

साऽवोचदिति सद्भक्त्या सिद्धचतामिदमीप्सितम् ॥४३॥ युग्मम् ।

श्रीसद्भुमुत्तमं कृत्वा श्रीसद्भुनेन जनोत्तमा । उत्तमाहेऽकरोद्दयात्रां शत्रुञ्जयमुखार्हनाम् ॥४४॥

३४—पत्तनं नाम पत्तनं नगरं अस्ति । कीदृशं पत्तनं नाम पत्तनं पत्तनोत्तमं पत्तनेषु नग-
 रेषु उत्तमं श्रेष्ठं पत्तनोत्तमं सर्वनगरोत्तममित्यर्थः । तदेवाह—यतो यस्मात्कारणात्सोऽस्ति पत्तनं
 नाम पत्तनं रत्नयोनिं रत्नानामुत्पत्तिस्थानं रत्नखानिं भुवन्ति । य पुनः अपरं बन्धु नगरं
 रत्नयोनिं न भुवन्ति ।

३५—कामुका मैथुनाभिलाषसाहिता नैव । अत्र रिरंसाया अभावादेव जानपदकुण्डेति
 स्त्रीप् निषेधे, अजायतप्टाविति टाप् अपीति पुनरर्थे । कामुक्यपि मैथुनेच्छावत्तपि कदापि कृत्स्नरपि
 काले न कामुकीत्यत्र जानपदकुण्डेति मैथुनेच्छाया स्त्रीप् ।

३६—एषा लाली भाविका । याः सुलसादिकाः भाविकाः, हि निश्चितं शीलवत्येव एते
 तासां । किमिति वितर्के । एष अवतारो जाता । कर्मभूता एषा ब्रह्मचारिणी ।

४४—उत्तमं य तदत्र उत्तमार्ः शोभनं दिनमित्यर्थः । पुद्भिन् स्तस्मिन् वृत्तन्ते । य-
 द्गतोरेवेति टप्रत्यये टिलोपे च उत्तमार्ः । शोभनं लक्ष्मीसमूहेन जनोत्तमाः सद्भुत्सुत्तमार्ः
 मुखरावृक्षापर्यत्वान् । शत्रुञ्जयगिरिनारसहे श्वरार्हदाचलादिलीर्धरराणात् ।

शत्रुञ्जयादितीर्थानां यात्राश्रमे तयाऽद्भुताः । व्यययिन्वाऽव्ययीभावो भेजे द्रव्येण तद्गुणे ॥४५॥
अथान्यदा समुत्पन्नगुरुरागा गुरो गुणैः । क्षणदा क्षणदायां मा चित्तं पदं व्यचारयन् ॥४६॥
एवमिति किं तदाह—

प्रातर्विज्ञपयान्येवं प्रणम्य चरणाम्बुजम् । विजयदेवसूरीन्द्रं सर्वसद्गुणसमक्षकम् ॥ ४७ ॥
उपाध्यायपदं देहि त्वच्छिष्यस्याऽस्य भास्वतः ।

कनकविजयाख्यस्य तद्गुणैर्यत्तु शालिनः ॥ युग्मम् ।

जाते प्रभात आयात्सा सूरैः पार्श्व उपाश्रये । रात्रिं चिन्तितसद्गतां नत्तेत्यारब्धञ्च सद्विदा ॥
इतीति किं तदाह—

प्रयच्छ पूज्यराज त्वमुपाध्यायपदश्रियम् । कनकविजयाख्यस्य पूरयेति मदीहितम् ॥५०॥
अङ्गीकृत्य वचस्तस्यास्सूरिरेवमुपादिशत् । लालीस्त्वमसि धर्माली किं न कुर्वं त्वदीहितम् ॥
यतश्च—लाति लक्ष्म्याः फलं धर्मपुंरत्नं लीयतेऽपि च । उभयोर्वर्णयोर्योगे लालीरिति समासतः ॥
तन्मनोरथसिद्धयर्थं तत्समक्षं निरैक्षत । सुहूर्तमुत्तमं सूरिरुपाध्यायपदोचितम् ॥ ५३ ॥
तत उत्थाय साप्यायात्स्वगृहे स्वगृहे श्रियः । तदैव सर्वदेशानां संघानाह्वयति स्म च ॥५४॥
संघा अहम्मदावादप्रमुखद्रङ्गवासिनः । उपरिष्ठान्मुहूर्तस्य तदाहृताः समाययुः ॥ ५५ ॥
षोडशस्य शतस्याब्दे त्रिसप्ततितमे रमे । माघमासावदातस्य पक्षस्योत्तमवासरे ॥५६॥
वाद्यमानेषु वाद्येषु सुशब्देषु घनेषु च । गीयमानेषु गीतेषु सधर्वैर्युवतीजनैः ॥५७॥

४५—तथा लाली नाम्न्या । किं कृत्वा ? व्यययित्वा वित्तं समुत्सृज्य । व्ययण् वित्तसमु-
त्सर्गे चुरादि अदन्तः । द्रव्येण तद्गुणे लालीम्न्याः श्राविकाया गुहे अव्ययीभावोऽव्ययीभावो भेजे-
शिश्रिये । प्रभूतेऽपि द्रव्ये तीर्थयात्रादिषु व्ययीकृतेऽपि तद्गुहे द्रव्याणि प्रभूतान्येवाभूवन् नू-
नानीत्यर्थः ।

४८—हि यस्मात्कारणात्तु इति विशेषे । तस्य उपाध्यायपदस्य गुणाः तद्गुणास्तैस्तद्गुणैः
शालिनः शोभनशीलस्य अनुपाध्यायोऽपि उपाध्यायपदयोग्यगुणैर्विशेषेण शोभमानस्येत्यर्थः ।

५२—लाति तच्छीला लाः, लीयते तच्छीला लीः । समासतः कर्मधारयसमासात् ।
उभयोर्वर्णयोर्योगे लाश्रासौ लीश्रैति लाली तत्सम्बोधनं हे लाली ॥ ला आदाने अदादि परस्मैपदी,
लीङ्च् श्लेषणे दिवादिरात्मनेपदी । उभयत्र अन्येभ्योरपी दृश्यते इति क्विप् ।

५३—तन्मनोरथसिद्धयर्थं लालीश्राविकामनोरथसिद्धये । तत्समक्षं लालीश्राविका-
समक्षम् । सूरिः श्रीविजयदेवसूरिः ।

५५—तदाहृता लालीश्राविकाकारिताः ।

धिनन्देत्तरीन्द्रः कनकविजयाह्वयम् । उपाध्यायपदं दत्त्वा तदिदमवदन्मुखात् ॥ ५८ ॥

इदमिति किं वदता—

[विभिर्विशेषकम् ।

कनकविजयान्वयोऽयमपाध्यायनिरोमणिः । समस्तं सर्वसंयस्य नानाद्रागागतस्य हि ॥५९॥

निगन्देति ततः संयाः सर्वदेगनिवाग्निनः । ववन्दिर उपाध्यायकनकविजयाह्वयम् ॥६०॥

धर्मानिपं तजानन्दात् श्रीनङ्गस्य मुग्धावताम् । उपादिशदुपाध्यायः कनकविजयाह्वयः ॥६१॥

तजया—अर्त्तिनङ्गपराचार्योपाध्यायः नाधुनयुताः । अश्रेयसं सदा कुर्युः पञ्चैते परमेष्ठिनः ॥

धर्मोपदेशं ते नङ्गा इदतिष्ठन्तद्व्रतः । तेषां पाणौ च रूप्याणि ददौ लालीः स्वलीलया ॥

सर्वान्मङ्गलान्तो लाली प्रभोज्याद्भुतभोजनम् । विससर्जातिसत्कारपरिष्कारादिदानतः ॥

लाली श्राद्धी चकारपदुपाध्यायपदोत्सवम् । कनकविजयो जीव्यात् स चिराय यदीयकम् ॥

—इति श्रीकनकविजयस्य उपाध्यायपदम् ॥

अयास्ति भरतलेत्रे सर्वरत्नानुग्वादिकम् । निर्विपत्तिकसम्पत्तिपुरमीढरसत्पुरम् ॥ ६६ ॥

कल्याणमन्त्रभूपालः सर्वकल्याणकारणम् । निरुपद्रवसाम्राज्यं भुनक्ति व्यक्तशक्तिः ॥६७॥

व्यवहारी नद्वारोभरभरपुरम्भूतः । तत्र भावित्रभुद्रात्रः श्रेष्ठी वसति नाकरः ॥ ६८ ॥

(नाकरः श्रावकोऽवसत्—इति वा पाठः)

सदानादिगुणान् यस्य विदधेः सहजूरपि । वक्तिरन्यो न किं वक्तिः सहजूरस्ति तत्सुतः ॥

(वक्तिरन्यस्य का वार्ता सहजूस्तत्सुतोऽभवत्—इति वा पाठः)

विगताजः कदाप्याजः कारायां नुर्न कस्यचित् । यस्य प्रभावतो लोके सहजूः स विराजते ॥

६४—अतिसत्कारेण परिष्कारादीनामलङ्कारादीनां दानं अतिसत्कारपरिष्कारदानं तस्माद्-
विसत्कारपरिष्कारादिदानतः । अलङ्कारस्तु भूषणं परिष्काराभरणे चेति हैमः । परिष्कार इत्यर्थं
मूर्धन्यकवर्गाद्यमप्यः ।

६८—तत्र भीमति ईढरपुरं भेष्टी नाकरो वसति । कथंभूतः ? व्यवहारी । पुनः कथं ?
सदा निरन्तरं दारीधरेश्वरपुररुतः—द्वारयो मनाहरा ये ईश्वरा धनिनस्तेषामभिधराः स्वाभिनस्तेषु
पुररुते यत्स । तथा चारुहारिरुचिरं मनोहरमिति हैमः । पुनः कथंभूतः ? भावित्रभुद्रात्रः
कल्याणयुक्तदेह इत्यर्थः ।

६९—तत्सुतः नाकरसुतः । जुराकाशसरस्वत्यां पिशाच्यां जवनेऽपिचेति महेश्वरः ।

७०—यस्त प्रभावतो लोके कदापि कदापिनुर्नरस्य कारायां वन्दौ न जाजुः न हठात्क्षेपः ।
कथंभूतः सहजू ? विगताजः—विगता आजुः हठात्क्षेपो यस्मात्स विगताजुः । कनेन स्वेच्छावृत्ति
दर्शितम् । सहजूर्ह स्वच्छैव स्वस्थानयोः च क्रणादानादिन्यादानं कर्तुं शक्ते । परं

दानैर्यस्य पराभूताः प्रसन्नवद्विः करात्सदा । अम्रयया हि मातङ्गाः भ्रवन्त्यद्यापि सप्तधा ॥७१॥
 क्षिपन्ति मस्तके रेणून् सहन्ते चातपादिकम् । लभन्ते नैव दातृन्वं सोऽभृद्वाञ्छतमो युवि ॥७२॥
 अथायाद्विहरंस्तत्र विजयदेवसद्गुरुः । सहजूपसुराः श्राद्धा अपि तं वन्दितुं गताः ॥ ७३ ॥
 अभिवन्द्योत्सवं कृत्वाऽन्तरा नगरमानयन् । विजयदेवमूरीन्द्रं श्रावकास्त उपाश्रये ॥ ७४ ॥
 (अभिवन्द्योत्सवं कृत्वाऽन्तरा नगरमानयत् । विजयदेवमूरीन्द्रं सहजुः स उपाश्रये-पाठान्तरम्)
 धर्मोपदेशमाकर्ण्य नत्वा चोत्थाय सोऽकरोत् । पुष्पाणीव मरुत्प्याणि महाजनकरास्यदे ॥७५॥
 अथान्यदा समुत्पन्नविवेकाधिकतेरितः । इति व्यज्ञपयद्भवत्या सहजूः श्रावको गुरुम् ॥७६॥
 इतीति किं तदाह—

जानासि यं स्वं शिष्यं सर्वांगीणगुणाश्रयम् । श्रीगुरो प्रापयद्राक्तं वर्याचार्यपदश्रियम् ॥
 विजयदेवसूरीन्द्रस्ततः प्राहेति तं प्रति । अस्मिन् कार्यं करिष्यामि ध्यानमभ्युदयावहम् ॥७७॥
 ततस्तं सहजूः प्राह प्रयतस्व गुरो द्रुतम् । ध्यानाहं वीक्ष्यते वस्तु यत्तद् ब्रूहि नयामि तत् ॥७८॥
 अस्मिन्नवसरे श्रीमत्सावलीग्राम उत्तमः । वर्तते सावली तस्य प्रवलीष्टे महीपतिः ॥८०॥
 परीक्षककुलव्योमव्योमरत्नसमद्युतिः । पुंरत्नं रत्नसिंहारव्यः श्रेष्ठी वसति विश्रुतः ॥८१॥
 अनेकजीवहिंसाया निवारणकृतोद्यमः । रत्नसिंहोऽल्लिखत्पत्रं सूर्याह्वानाय हर्षितः ॥८२॥
 तद्यथा—स्वस्तिश्रीशोभितं शश्वन्नत्वा श्रीपरमेष्ठिनम् ।

ईडते पण्डिता यत्स्वस्तद्भातीडरसत्पुरम् (—पत्तनमिति वा पाठः) ॥८३॥

विजयदेवसूरीन्द्रं वसन्तं तत्र साम्प्रतम् । प्रणत्य रत्नसिंहोऽयं श्राद्धो विज्ञपयत्यथ ॥८४॥
 श्रीपूज्यराज साधन्तश्रीसमाजविराजितः । सावलीग्राममागच्छ सर्वजीवहिताय हि ॥८५॥

तं हठात् वेपु प्रक्षिपन्तीति भावः । विष्टिराजूरित्यमरः । यद्यप्याजूर्नरके हठात् क्षेपत्य नाम,
 तथाप्यत्र सामान्यविशेषयोरभेदेन विवक्षणात् अन्यत्रापि हठात्क्षेप नाम न दुष्टम् ।

७१—सप्तधा सप्तभिः प्रकारैः ।

८०—सा सप्ताङ्गराज्यलक्ष्मीस्तया बलते प्राणित्येवं शीलः सावली । सप्ताङ्ग-
 ज्यलक्ष्मीसमृद्ध इत्यर्थः । बल प्राणने भ्वादिरात्मनेपदी । अत एव प्रवली प्रकृष्टं पड्विधत्वात्
 बलं सैन्यं प्रबलं तदस्यास्तीति प्रवली । अत इनि ठनौ इति । इनिः पड्विधसैन्ययुक्त इत्यर्थः ।
 महीपतिः राजा तस्य सावलीप्राम्यस्य ईष्टे राज्यं करोतीत्यर्थः । तस्येत्यत्र आधिगर्थद्वेषो
 कर्मणीति शेषत्वेन विवाक्षिते कर्मणि पठ्ठी । अत्र शेषो नाम कर्मण अविवक्षासम्बन्ध इत्यर्थः ।
 ततः शेषस्य सम्बन्धस्य भावः शेषत्वं सम्बन्धत्वमित्यर्थः । तेन विवाक्षिते कर्मणि पठ्ठी ।

८५—साधन्तानां साधूनां श्रीः शोभा तस्याः समाजेन सद्धानेन विराजितः साधन्-
 तश्रीसमाजविराजितः ।

जीर्वासा प्रभृताञ्ज जागते पापभृपतः । त्वद्भागमनतस्तस्या निवृत्तिर्भविता चिरम् ॥८६॥
अग्निश्च कार्ये आन्तर्यमपास्यागच्छ नद्गुरो ! भवन्ति साधवः सर्वे धर्मलाभार्थिनो यतः ॥
नचरित श्रीजिनमानस्य श्रीमदीश्वरसत्पुरे । सहजूमसुरान् श्राद्धान् रत्नसिंह इति स्तुते ॥
इतीति किं तदा—

धन्या युवं यतो नित्यं विजयदेवसद्गुरोः । चन्द्रध्वे चरणाम्भोजं लभध्वे च फलं श्रियः ।
वारंवारमिति रतुत्या तांश्च विज्ञापयत्यथ । अथ सद्यः प्रसद्यात्र मुञ्चैयुः श्रीगुरुं गुरुम् ॥९०॥
अत्रापि भविता लाभो नग्यो नग्यो दिने दिने । प्रसादाद् भवतामेव विचारो नात्र कश्चन ॥
विलिरग्य पत्रयोर्द्वन्द्वमद्वन्द्वेन स्वचेतसा (—मद्वन्द्वेन स्वपाणिनेति वा पाठः) ।

रत्नसिंहस्तदा प्रादात् प्रैष्यहस्ते प्रशस्तधीः ॥ ९२ ॥

तदानीं प्रोचलन्धैप्यः प्रचलंश्चापदीश्वरम् । गुरोरन्तिकमागच्छत्प्रादात्पत्रे च सद्गुरोः ॥९३॥
प्रापयन्त्रीगुरुः पत्रं द्वितीयं सहजूरुके । उभाववाचयेतां तौ ते पत्रे प्रीतचेतसौ ॥९४॥
सराजूः प्रमुखाः सर्वे श्राद्धा ईश्वरवासिनः । विजयदेवसूरीन्द्रमिति व्यज्ञपयंस्तदा ॥९५॥
इतः प्रचल सूरीन्द्र गत्वा तं तत्र तोषय । धर्मैर्जीवदयादानब्रह्मचर्यादि सम्भवैः ॥९६॥
श्रावकं पोषयित्वा तं कृत्वा ध्यानं हिताय च । अत्रास्मांस्तोपयागत्य वर्पाचार्यपदोत्सवात् ॥
इत्युक्तः सहजूमूर्खैः श्रावकैरादरात्ततः । विजयदेवसूरीन्द्रः प्राचालीत्परिवारयुक् ॥९८॥
विहरन्स क्रमात्प्राप सावलीग्राममुत्सवम् । कृत्वा श्रीरत्नसिंहोऽपि तमुपाश्रयमानयत् ॥९९॥
धर्मोपदेशमाकर्ण्य दृष्ट्वा चोग्रक्रियापरम् । श्रीगुरुं स्वशरीरे स प्रापानन्दमपापधीः ॥१००॥
यावच्छ्रीमद्गुरोरत्र स्थितिः प्रीतिविधायिनी । तावदत्रापवित्रा नो भवित्री मारिरीतिकृत् ॥
वितथा वितथामे मा वाचो वाचंयमाधिपे । निवसत्यवनीनाथ रत्नसिंहोऽभ्यधादिति ॥१०२॥
सर्वथा निर्व्यथा लोका अभया अभया इव । भवितारोऽस्य माहात्म्यान्निर्धनाः सधना अपि ॥

८८—इति स्तुत इति स्तौति ।

८९—धन्येति सुगमम् ।

१०२—सुगमम् । हे अवनीनाथ ! भूपाल ! वाचंयमाधिपे श्रीविजयदेवसूरीं निवसति सति
स्थितिर्बुध्वति सति इमाः पूर्वोक्ताः—मारिरीं भवित्रीत्यादि लक्षणानि, वेद्यमानाश्च सर्वथा निर्व्यथा
लोका इत्यादिलक्षणा वाचो वाण्यः वितथा असत्याः मा वितथाः मा कार्पाः इति रत्नसिंहोऽ
भ्यधान् अकथयत् । वितथा इति तनुविस्तारे इत्यस्य विपूर्वकस्य करणार्थस्य माङ्गिलुडिति
लुडि चिल्लुडि इति चिलप्रत्ययः, च्लेः सिच् इति सिच् प्रत्यये तनादिभ्यस्तथा सोरिति वैकल्पिक-
सिचो लोपे अनुदात्तोपदेशेति अनुनासिकलोपे न माङ् युगे इत्यनेन अडागमस्य लोपे च मध्यम-
पुरुषस्यैकवचनम् ।

१०३—भवितारो भविष्यन्तात्यर्थः ।

सादर समर्पित

ना तपस्वी अने तेजस्वी जीवने

आचार्य श्रीमद विजयवज्रिसिंह

समाजना उत्कर्षणी एकत्रिणु आराधना करता

साहित्यने अखंड एवा वनमान समयां विवराता तथा विम-

प्रसिद्ध ग्रन्थां साहित्य वनवासां आव्युं हे तेवा ज

हे आचार्यना तेजस्वी अने तपस्वी जीवने

उत्कर्षणे अने एकत्रिणु आराधक एवा

विम समाजना

—

स म पु ण

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

१२-दीर्घादीन्तनीकस्य इत्यमरः ।

...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

... (...) ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

... ..

...

... ..

...

... ..

...

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १०८ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १०८ ॥

। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १०८ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १०८ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १०८ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १०८ ॥

अथैतन्मन्त्रोऽयं ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १०८ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १०८ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ २५ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ २६ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ २७ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ २८ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ २९ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ ३० ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ ३१ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ ३२ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ ३३ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ ३४ ॥

अथ श्रेयसाद्योपनिषत्सु श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ ३५ ॥

1st Edition.

500 Copies.

Edited by Muni Jm Vyayaji Janna Sahitya Samsodhaha Kayalaya Ahmedabad and
Published by K. P. Modi the trustee of late R. B. Giridharlal Utamram Rankh
Haja Patel's Pole Ahmedabad and Printed at the Diamond Jubilee Printing
Press, Salapose Road Ahmedabad by Devidas Chhaganlal Rankh. 1928.

असदीयाद

वी. ए. पण्डित, वी. ए. रंजिता

महेश्वर, वी. ए. गीरधरलाल उतामराम राख

विन साहित्य संशोधक समिति भारत

मुम्बई

[आचार्य-भारता प्रकाशक मन्दिर-अमरावती]

विश्व विन विनय

संशोधक तथा संपादक

(अक्षय भवन-मुम्बई)

विनयदेव-मार्गदर्शक

श्रीश्रीविश्वविद्यालय-मुम्बई

अंक-१

विन साहित्य संशोधक मन्डल

श्रेष्ठेन विधिना सूरिः प्रत्यष्टादुत्सवादथ । महावीरजिनेन्द्रस्य प्रतिमामपरा अपि ॥ २७९ ॥
प्रतिष्ठाय जिनेन्द्राणां चैत्यानि परमोत्सवैः । साधूनां विदुषां सूरिः प्रादात् पण्डितसत्पदम् ॥
व्रतरत्नानि पञ्चैव साधूनां भाविनामपि । तानि द्वादश दिव्यानि श्रावकाणां विशेषतः ।

(-साधुभ्यो जायमानेभ्यो व्रतरत्नानि पञ्च हि -इति वा पाठः) ॥ २८१ ॥ युग्मम् ॥

श्रावको जयमल्लोऽपि सत्प्रतिष्ठाविधापकः । श्रीसार्थमिक लोकेभ्यः प्रादाद्रूप्याणि सद्विया ॥
साधुभ्यो दर्शनिभ्यश्च महात्मभ्योऽप्यनेकधा । अद्भ्राण्यतिशुभ्राणि वल्ल्याणि प्रवराणि च ॥
एवं प्रावर्तत श्रेयान् प्रतिष्ठापरमोत्सवः । वर्णनीयः कवीन्द्राणां सूरिश्रावकयोस्तदा ॥२८४॥
अथान्यदा च सूरीन्द्रस्ततश्चिचलिपोत्सुकः । इत्याख्यजयमल्लाख्यं मन्त्रिणं संघसंयुतम् ॥२८५॥
इतीति किं तदाह—

श्रीनागपुरवास्तव्यः सङ्घ आह्वयति स्फुटम् । मेदिनीतटवास्तव्यरतथान्योऽन्यत्र चान्वहम् ॥२८६॥
यदि ब्रूयाः प्रसद्य त्वं तदाहं विहरण्यतः । वन्दनाद्युद्भवं पुण्यं प्रापयाणि तथा च तम् ॥२८७॥ युग्मम्
तदानीं जयमल्लोऽयमुत्थाय विनयान्वितः । प्राञ्जलिर्नम्रसन्मौलिः सर्वश्राद्धशिरोमणिः ॥२८८॥
श्रीसुवर्णगिरिद्रङ्गवासी श्रीसङ्घ एव च । श्रेष्ठी लाधा महामन्त्री वर्धमानो महामतिः ॥२८९॥
साहः श्रीठाकुराख्यश्च साहुला श्रीकलाभिधः । वधा भ्रातृयुतोऽथान्यः साहः श्रीधर्मदासकः ॥
सङ्घपो हुङ्गरः श्रीमान् साहः श्रीडामराभिधः । वर्धमानादिको वर्धमानोऽमानश्रिया सदा ॥
विजयदेवमूरीन्द्रमित्थं व्यङ्गपयत्तराम् । साम्प्रतीनां चतुर्मासीं निवस श्रेयसे गुरो ! ॥ २९२ ॥
—पञ्चभिः कुलकम् ।

मन्त्रिणो जयमल्लस्य सङ्घस्यापि च भूयसे । श्रेयसे हृदयानन्दवृद्धयै चोमकरोद् गुरुः ॥२९३॥
नामायिकोपशामाद्यान् व्रतोच्चारदिकांश्च सः । अर्हन्निव महाधर्मान् कारयन्वारयन्नयम् ॥२९३॥
धारयन् सर्वममारिजन्तुजानदयालुताम् । अपारयच्चतुर्मासीं न भावं भविनां गुरुः ॥ २९४ ॥
चतुर्मासीं समाप्याथ पुनश्चिचलिपुर्गुरुः । श्रीमन्नं जयमल्लाख्यमपृच्छच्छ्रायकोत्तमम् ॥२९५॥

गन्तव्यम् । यत्र तु भूयानो लाभा भवेयुस्तत्र कथं न गन्तव्यं, अवश्यं तत्र गन्तव्यमित्यागत्येव
आगत्येव उच्यते ।

२८४-मृगिश्रावकयोः श्रीविजयदेवमृगिश्रीजयमल्लश्रावकयोः ।

२९३-श्रीमकरोत् चतुर्मासीं करिष्यामीति अङ्गीकृतवान् । श्यादोम परमं मने-
इति शेषः ।

२९४-अपारयत् समापयत् । धारणीयं धर्ममाप्तौ चारादिरदन्तः परमोपदी ।

अवस्थानं न साधूनामेकत्र किल युज्यते । अतोऽतोऽथ प्रतिष्टेय भवद्वाजा भवेद्यदि ॥२९६॥
 श्रुत्वेति वचनं सूरिप्ररूपितमनिन्दितम् । संगृह्य चरणौ मृध्नीं संस्पृश्येति च नोऽवदन् ॥२९७॥
 विजयसिंहसूरीन्द्रवन्दनकमहोत्सवम् । स्वयं कुरु गुरुश्रेयः श्रेयांसं करवं च तम् ॥२९८॥
 इत्युक्तो जयमल्लेन स्वमनोरथसिद्धये । भवत्वेषं महाभाग मुरिराह प्रमन्नदृष्ट् ॥ २९९ ॥
 ततः श्रीजयमल्लोऽथ श्रावकान् देशदेशतः । श्रीमच्छिवपुरीवान्निजेपान्त्राद्रिकान् यवान् ॥३००॥
 विजयसिंहसूर्यैश्चिबन्दनोत्सव उत्तमः । भवितात्राऽनः समानान्तु मयि भून्वा दुषापराः ॥३०१॥
 ततो द्रव्याधिनिः केऽपि केऽपि धर्मव्यधाधिनिः । केऽपि कौतुकिनो वधाः केऽपि वन्दनोत्सवाः ॥
 अम्भारोहा रथारोहा ओष्टारोहाश्च केचन । पढाविका अनेके च राजान स्व राजिनाः ॥३०३॥
 सासिक्रीकाः सपत्नीका वरस्त्रीकाः समातरः । महाजनाः समाजःसुर्विद्वन्नाम न्यग्नि ॥३०४॥
 — निर्दिष्टोऽयम् ।

सौवर्णानि सुवर्णानि काय आभरणानि च । देवानामिव देवीनामिव पुंनां च योमिवाह ॥३०५॥
 सुवर्णमिव सत्प्रांसं स्त्रैणं चात्यन्तमोहकम् । तदेत्याहर्जना वीक्ष्य सुवर्णगिरिनिष्पत्ताः ॥३०६॥
 यज्ञानेकगवादीनां भूरिमारिरभूत्पुरा । अपूर्वा न कदा पूर्वं साऽभूत्प्रीतुर्गता ॥३०७॥
 सुवर्णगिरिरित्याख्या यथार्थायाभवच्छुभा । इति सुवर्णगिरिनिष्पत्ताः ॥३०८॥
 अथ श्रीजयमल्लाख्यः सन्मण्डपमण्डयत् । पारदेशिकवस्त्राणां वन्दनोत्सवात्तरे ॥ ३०९ ॥
 अथ वन्दनोत्सवमण्डपवर्णनम्—

श्रीकलासशिलातुल्याधञ्जुराः शुचयः सितचः । प्यभूत्प्रतिपत्तो नम मातापार्ष्ण ॥३१०॥

२९६-अतः पारसाहभारणात् । अतः श्रीसुवर्णगिरित्कम् ।

३०४-धर्माय धर्मनिमित्तं कदाचमर्थवर्तिरेव इति । अतः श्रीसुवर्णगिरित्कम् ।
 कर्तार इत्यर्थः । ततो श्रीविजयदेवसूरि-श्रीविजयसिंहसूर्यैश्चिबन्दनोत्सव उत्तमः ।
 सहा सजिमीसिः सन्मण्डपमण्डयति । अतः श्रीसुवर्णगिरित्कम् ।
 पुरधारिणीत्यभरः । सहा पत्नीसिः परिपत्तरीतिरेवोत्सवः ।

३०६-पुं । समूहः पौरवः । श्रीणां समूहः । अतः श्रीसुवर्णगिरित्कम् ।
 समूहेऽर्थे नञ्प्रत्ययः । अतः श्रीसुवर्णगिरित्कम् ।
 श्रीगिरिनिष्पत्ता इव । सुवर्णगिरिनिष्पत्ता इव ।

३०८-पदेति । अतः श्रीसुवर्णगिरित्कम् ।
 रसात्त चयार्थाऽनयत् । अतः श्रीसुवर्णगिरित्कम् ।
 मा न ददा पूर्वं । अतः श्रीसुवर्णगिरित्कम् ।

अथवा-चित्रकृषिनिताः स्तम्भपुत्रिका यत्र रेजिरे । नृत्यन्त्य इव नर्तक्यः करैः क्षिप्तैः च चामरैः ॥

प्रालम्बानि भलम्बानि यत्र लम्बिनी चोन्नकैः । मुक्तास्रजोऽपि सर्वत्र व्यराजन्त च सर्वतः ॥

तानि ताश्च विलोक्यैवमशङ्कन्त तदा जनाः । मङ्गल्या वृक्षजातीनां गुच्छामअरयश्च किम् ॥३२३॥

व्यराजयत्र सद्द्वारं रत्नादर्शविनिर्मितम् । प्रचण्डानेकमार्तण्डैर्द्वारपालैरिवाश्रितम् ॥३२४॥

पार्श्ववद्द्वीपोदण्टमोक्षशुण्डाभतोरणम् । पश्यतां सर्वलोकानां परमानन्दकारणम् ॥३२५॥

अथवा-इन्द्रसज्जीकृतोदण्डकोदण्डोपमतोरणम् । पश्यतां सर्वलोकानां सर्वकल्याणसूचकम् ॥

मङ्गलैरष्टभिः श्रेष्ठैस्तारत्नमयैः शुभैः । शोभमानं मनुष्याणां मनोनेत्रोत्सवप्रदम् ॥३२७॥

-चतुर्भिः कलापकम् ।

न्यवेशयदथात्यन्तमुन्नतं तत्र मण्डपे । सिंहासनमतिश्रेयो जयमल्लः शुभाश्रयः ॥३२७॥

शोभमानयथास्थानग्रथितानेकरत्नकम् । सुरेन्द्रासनशोभायाः सर्वथा व्यपहारकम् ॥३२८॥

एतस्यैवेदमीदृक्षं योग्यं नान्यस्य कर्हिचित् । विधात्रेति धिया स्वीयकराभ्यामिव किं कृतम् ॥

साधसाधूचितानेकविस्तीर्णनवताञ्जितम् । स्पृहणीयं सुरेन्द्राणां नराणासुत का कथा ॥३३०॥

-चतुर्भिः कलापकम् ।

३२१-चित्रेति, अस्यान्वयलेश-यत्र मण्डपे स्तम्भपुत्रिका रेजिरे । कथंभूताः ? उत्प्रे-

क्ष्यन्ते-क्षिप्तैः सुचामरैः करैर्नृत्यन्त्यो नर्तक्य इव । यथा नर्तक्यः क्षिप्तैः करैर्नृत्यन्त्यो राजन्ते तथा स्तम्भपुत्रिकाः क्षिप्तैः करैः सुचामरैर्नृत्यन्त्यो व्यराजन् इत्यर्थः ।

३२२-प्रालम्बानि सूत्रका इति भाषाप्रसिद्धानि यत्र मण्डपे ।

३२३-तानि प्रालम्बानि ताश्च मुक्ता स्रजः ।

३२५-३०, कथंभूतं सिंहासनं विधात्रा स्वीयकराभ्यां इति धिया किं कृतमिव । इतीति किं

ईदृक्षमिदं सिंहासनं, एतस्यैव श्रीविजयसिंहमुरैरेव योग्यं । अन्यस्य न कर्हिचित् । पुनः कथंभूतं

सिंहासनं ? साधु साधूचितानेकविस्तीर्णनवताञ्जितम् । साधवो रमणीया उपक्रियाकर्तृत्वान् ।

ये साधवोऽनगारास्तेषामुचितानि योग्यानि अनेकानि प्रचुराणि विस्तीर्णानि यानि नवतानी-

व नवतानि तैः-दलीचाप्रमुखविद्यावणासदृशवस्त्रैरद्भुतं यत्तत्तथा । 'कुधे वर्णपरिस्तोमप्रवेणी नवता-

ऽस्ति रा.' इति हैमवचनास्रवतशब्दस्य दलीचाप्रमुखस्य पर्यायत्वान् । नवतानीव नवतानि

उत्तमाच्छादनवस्त्राणीति व्याख्या । प्रवेण्याऽऽस्तरणं वर्णः परिस्तोमः कुशः कुधः नवतं चेति

तुल्याधीः । 'प्रच्छदश्रोत्रच्छद' इति हलायुधः । 'नववर्णकंधले आच्छादनमात्रे वा' इति तट्टीका-

वचनात् । नवतशब्दोऽत्र आच्छादनपर्यायोऽपि शेषः । तेन साधुसाधूचितानि अनेकानि विस्ती-

र्णानि यानि नवतानि विच्छावणा इति भाषाप्रसिद्धानि वैरद्भुतं यत्तत् साधुसाधूचितानेकविस्तीर्ण-

श्रेष्ठकाष्ठमयं मध्ये नानारत्नमयं वह्निः । प्रत्यष्टापयदुत्कृष्टं पट्टं सप्रच्छदान्वितम् ॥३३१॥
सूरेश्वरशरणयोर्वाधा माभूत्तुच्छापि कर्हिचित् । इति निश्चिन्य मद्भक्तिधियेन्द्रादधिको यतः ॥३३२॥
आधिक्यमाह—अर्हतोऽध्वनि पन्न्यासे पद्मान्दीन्द्रो नवैव हि । मुञ्चेद्विरतो मध्ये समवसरणस्य न ॥
उपाश्रयस्य मध्येऽयं वहिस्तादपि चान्वहम् । पद्माधिकानि वासांसि प्रस्तृणाति पदोरथः ॥३३४॥

—चतुर्भिः कलापकम् ।

उत्तिष्ठतात्कदाचिच्च कदाचित्तिष्ठतादयम् । यथोचितमुपर्यस्य ददानः पदवन्दनाम् ॥३३५॥
इति कारणतः पट्टप्रतिष्ठापनयोग्यता । मण्डपे शोभमानाऽभूच्चद्विवेकः प्रमोदकृत् ॥३३६॥
—इति पट्टवर्णनम् ।

लोकचक्षुविनोदाय प्रारब्धं प्रेक्षणीयकम् । विजयदेवसूरिन्द्रोऽविशत्तमथ मण्डपम् ॥३३७॥
विजयसिंहसूरिन्द्रस्तं प्रविश्य यथोचितम् । श्रीसूरिवचसा श्रीमत्सिंहासन उपाविशत् ॥३३८॥
पश्यतां सर्वलोकानामकरोत्पादवन्दनाम् । विजयसिंहसूरिणां विजयदेवसूरिराट् ॥३३९॥
यथाविधि तदानीं स द्वादशावर्तवन्दनाम् । व्यदधाच्छ्रीमतस्तस्य यदाचारः परः सताम् ॥३४०॥
वन्दनां ददत्तस्तस्य पट्टाः स्तम्भासनस्थिताः । वभुः पुं पुत्रिका इन्द्रास्तिरोजता इवेक्षितुम् ॥
(—व साक्षिणः—इति वा पाठः) ॥३४१॥

सूरिमन्त्रं जगच्छत्रमिव सन्तापवारकम् । प्राददाद्दनाम्भोजात् प्रसादसुभगाद्गुरुः ॥३४२॥
श्रीजयसागराख्यस्य श्रीकीर्तिविजयस्य च । श्रीवाचकपदं प्रादात् सूरिर्यत्सर्वतोपकः ॥३४३॥
अन्येषां साधुलोकानां विदुषां सज्जुषां नृणाम् । श्रीपण्डितपदं प्रादात् सूरिन्द्रो यद्विवेकवान् ॥
गीयमानशुभैर्गीतैः स्फूर्जज्जयजयारवैः । स्तूयमानो गुणैः पुण्यैर्मागधैर्विबुधैरपि ॥३४५॥
गतव्याधिः समाधिश्रीलब्धसिद्धिः समृद्धिमान् । विजयसिंहसूरिन्द्रः प्राभवत् प्रभुताश्रिया ॥३४६॥
श्रीगुरौ सुप्रसन्ने हि किं न सिद्धयति वाञ्छितम् । अनीश्वरोऽपीश्वरः किं न नरः को भवेद्भुवि ॥
सुस्वरा युवतीलोकास्तदा गेयान्यगाययन् । वाद्यान्यवादयन् वाद्यवादका अपि चोत्तमाः ॥३४८॥

नवताद्भुतम् । पुनः कथंभूतं ? अत एव गुरेन्द्राणां स्पृहणीयं । उतेति वितर्के नराणां का कथा—
किं कथनोयमित्यर्थः । इति सिंहासनवर्णनम् ।

३३४—स जयमद् उत्कृष्टं पट्टं पाटि इति लोभभाषाप्रसिद्धं प्रत्यष्टापयत् । कथंभूतं
पट्टं मध्ये श्रेष्ठकाष्ठमयं वहिर्नानारत्नमयं । पुनः कथंभूतं ? प्रच्छादान्वितं प्रच्छदैः विद्यावणा
इति भाषाप्रसिद्धैर्गन्धिनं युक्तं । कया प्रत्यष्टापयन् । सूरैः श्रीविजयदेवसूरेश्वरशरणयोः
कर्हिचिनुच्छापि वावा माभूदिति धिया । कथंभूतः ग जयमद्—यतः इन्द्रादधिकः ।
सदेवाह—अर्हतोऽध्वनीत्यादि द्वाभ्या उर्थः प्रसिद्ध एव ।

३३५—अस्य पट्टस्य उपरि । इति पट्टवर्णनम् ।

गणनात्प्रदाह्वयं भवति भीमप्रदाह्वयम् । न्यानादेशममाह्वयमाजनकगम्बुजे ॥३४९॥
 पद्मनाभस्यैकानि भद्रानि नवानि च । माचनान्द्रिकलोकानां जयमङ्गरतडाद्ददात् ॥३५०॥
 विजयान्द्रिकलोकानां नवानां कलान्द्रिकी । अत्यादरात् न आह्वय मद्राजनमभोजयत् ॥
 एवं प्रादुर्भूतं प्रदानं तदा यन्मनसोन्मत्तः । सर्वेषां तद्वि चानन्दः प्राप्तान्मेहितमम्पदाम् ॥३५२॥
 श्रीगम्बरंभ्याह्वं यन्मनुष्यमस्यपि । विजयसिंहसूरीन्द्रो जयताज्जयतीवले ॥३५३॥
 दत्तं भीमगुणा धर्मराजं लब्ध्वा सशोभताम् । नविना निहितं तेजो द्विनान्तेऽग्निरिवाधिकम् ॥
 दत्तस्यैवदं नदिं प्रभुं शुभ्रस्येषां च तम् । निजान्ते तद्वि शूणां सोऽतिशयमिवाभवत् ॥३५५॥
 प्रतिष्ठितं तमाकर्ष्य गन्धराज्येऽथितेजनि । द्विषां प्रोद्धूमिते पूर्वं तद्वि सोऽग्निरिवोत्थितः ॥
 तत्र सूर्योऽथनेत्र प्रातःकालोचनालयः । आनन्दन् ध्रायसा लोका नवाभ्युत्थानदर्शकाः ॥३५७॥
 आम्रामर्शोरदं राज्यमस्तिष्ठन् च दुर्दमम् । नगमेव स सूरीन्द्रः प्रतापतपनोपमः ॥३५८॥
 शून् निराशं दुर्जेयान् तेजसा चोजना क्षणात् । यो जयति विशेषात् स विजयसिंह उच्यते ॥
 इति नाम्नाऽभवत्स्य ततः प्रभृति नार्थकम् । विजयसिंहसूरीन्द्रो जयतात्स चिरं भुवि ॥३६०॥
 भटारकपट्ट्याजात् तमहरया रथं किल । भजतादुग्रतेजाः श्री राजत्साम्राज्यदीक्षितम् ॥३६१॥
 सूरि सर्वस्य लोकस्य चेत आचारतोऽद्भुतात् । आदत्तां नातिशीतोष्णः समीर इव दक्षिणः ॥
 चतुर्भिरधिर्धैर्वैषैर्वैऽशीतितमे शुभे । पौडशस्य शनस्याति पृष्ठे पौषसितस्य हि ॥३६३॥
 एवं प्रशस्यमम्पन्नलक्ष्मीकः कान्तकोतुकः । चिरंजीव्यात्स सूरीन्द्रो यस्यासीद्वन्द्वनोत्सवः ॥३६४॥
 तद्वैवमस्तुवन् लोका यं नवं गच्छनावकम् । आगिपं चेदृशीं यस्मै ददुर्नन्दतु स प्रभुः ॥३६५॥

इत्थं श्रीविजयाद्विदेवसुगुरुः स्वीयेन सत्पाणिना,
 प्राकापीं द्विजयाद्विदेवसुगुरोः पट्टाभिषेकोत्सवम् ।

३४९—प्रशस्तं अददाद्रूपं प्रशस्तं दत्तवानित्यर्थः । तिष्ठोनुवृत्तेस्तिष्ठन्तादपि प्रशंसायां रूपम् इति रूपम् ।

३५४—अग्नि चादित्यः प्रविशतीति ध्रुतिः । यथाग्निर्दिनान्ते सूर्येण निहितं तेजः प्राप्याधिकं शोभते तथा श्रीविजयसिंहसूरिरपि श्रीगुरुणा श्रीविजयदेवसूरिगुरुणा दत्तं धर्मराज्यं लब्ध्वा शोभन्तामित्याशीः ।

३५५—इत्थेति अस्यान्वयः—स श्रीविजयसिंहसूरिः शत्रूणां परमतप्रतिवादिनैयायिकादि-दर्शनिना तद्वि अतिशयमिदं अधिकशक्त्योपनोऽभवत् । कथंभूते तद्वि ? निःशत्ये शत्यरहिते इत्यर्थः । कथंभूतानां शत्रूणां सूरिं श्रीविजयदेवभट्टारकं दत्तसूरिपदं श्रीविजयसिंहसूरीणां सूरिपदं चेत स तथा तं च पुनः तं श्रीविजयसिंहसूरिं प्रभुं स्वामिनं गच्छनावकं शुभ्रवृषाम् ।

श्रीश्रीवल्लभपाठकेन पठितं विद्वज्जनानां मतम्,
श्रोतृणां सुखदायकं भविषिशामानन्दसम्पत्प्रदम् ॥ ३६६ ॥

इतिश्री श्रीवल्लभोपाध्यायविरचिते श्रीमत्तपागच्छाधिराजपातिमाहिश्रीशकन्वरप्रदत्त-

जगद्गुरुविरुद्धारकभ० श्रीहीरविजयसूरीश्वर० पातसाहिश्रीजिहांगीरप्रदत्तमहातपाविरुद्धारिभ०
श्रीविजयदेवसूरीश्वरगुणवर्णनप्रबन्धे श्रीमद्विजयदेवमाहात्म्यनाम्नि महाकाव्ये श्रीविजयदेवसूरिप्रदत्त
श्रीविजयसिंहसूरिभट्टारकपदप्रदानवर्णानो नाम ९ सर्गः ॥

दशमः सर्गः

अथ श्रीमेढताद्रङ्गे, हर्षो हर्षकरोऽभवत् । सदा तत्रत्य लोकानामन्येषां च विशेषतः ॥१॥
 निविरीसा इवोर्वीशा धनीशाश्चापरे जनाः । यस्यासन् पुर आसीना नाहर्षस्तेन केऽप्यमा ॥२॥
 अवष्टभ्य सदा तिष्ठन् यदंही जीविकार्थिनः । कलौ लोका अनेकेऽस्मिन् नाहर्षस्तेन केऽप्यमा ॥४॥
 सदादाने सदा नृभ्यो ददत्यन्नादि दायकाः । न पशुभ्यो विशिष्येति पशुभ्योऽपि ददान्यहम् ॥४॥
 विचार्येत्यददद्दानं नरतिर्यग्भ्य ईप्सितम् । कर्णादिदानशौण्डेभ्यो हर्षोऽयमधिको यतः ॥५॥
 तद्यथा-सदादाने ददौ सोऽन्नं नराणां जीविकाकृते ।

पशूनां च खटान् दिव्यान् तेन स्पर्धेत कोऽप्यमा ॥ ६ ॥

यस्याद्यापि सुताः शश्वद्दत्यन्नं खटानपि । मनुष्येभ्यः पशुभ्यश्च तेन स्पर्धेत कोऽप्यमा ॥७॥

श्रीशत्रुअयसत्तीर्थरैवतकार्हुदादिषु । नेमुस्तीर्थकृतः सङ्घं कृत्वा प्राग् भरतादयः ॥८॥

कृत्वा तैः सह संहर्षं श्रीहर्षो हर्षवद्वरः । करवाणि महासङ्घमिति चेतस्पचिन्तयत् ॥९॥

पूजयानि च तत्रत्याः प्रतिमा अर्हतां समाः । निर्माणि च महापुण्यं फलं लक्ष्म्या लभे पुनः ॥

-त्रिभिर्दिनेषु कम् ।

तदानो स विचिन्त्येति महासङ्घं विधाय च । स्वगुरुनन्यसाधूंश्च लात्वाऽमा तीर्थमाव्रजन् ॥११॥

२-तेन श्रीहर्षेण नात्रा श्रावकेणाऽमा सह केपि नाऽहर्षन् न स्वर्षा पशुरित्यर्थः ।
 तेन केन ? यस्य पुर आसीना उर्वीशा धनीशाः, परः पुनः अपरे जना. निविरीसा इव नतनासिका
 इव कृतनासिका नमना इव आसन् । नेविद् च पिरीसपौ । इति नासिकायाः संज्ञानियति नमने
 वाच्ये निशब्दात् विरीसच् प्रत्यये निविरीसं, तद्योगान् पुरुषा अपि निविरीसा । निविरीसा इव
 नतनासिकपुरुषा इव येतेऽपि । इव शब्दस्य लोपे निविरीसाः कृतनासिका नमना इव इत्युपमा ।

३-तेन हर्षानात्रा श्रावकेण अमा सह केपि नाऽहर्षन् न स्वर्षन् । तेन केन ? सदाऽही
 अवष्टभ्य आलम्ब्य अरिभन् फलौ जीविकार्थिनो अनेके लोकाः सदा धरिणम् । सदाऽप्येव
 अवाद्यालम्बनाविदूर्ध्वोरिति आलम्बनेऽर्धे स्वर्गभे नकारस्य मूर्धन्यादेशः ।

४-सदादाने सत्रूकार इति भाषाप्रसिद्धे ।

१०-आराः प्रेरणयो-करवाणि पूजयानि निर्माणि एतानि त्रीणि केचिन्निमित्तानि तेषु
 इत्यादेशे आलुप्तमस्य विधेति आत्मनेपदे लोट् उपमापुरुषैवदधनानि । तत्रैव नि क स-रेविति
 एत ए आदेशे लोट् आत्मनेपदे उत्तमपुरुषैवदधनम् ।

११-तीर्थं श्रीशैवताफलं प्राप्तवन् प्राप्तवान् ।

श्रीनेम्यादिजिनाधीशान पूजयित्वाऽभिवन्द्य च । कृत्वा लम्भनिकां मङ्गं प्रभोज्य च ततोऽचलत् ॥
 प्रचलन् सह संवेन तीर्थं शत्रुञ्जयाभिधम । प्राप्यारुह्य च सोऽभ्यर्चदाद्रिदेवादितीर्थपान् ॥१३॥
 सो वारुह्य ततः संघं प्रभोज्यामृतभोजनम् । पाणो प्रदाय रुप्याणि पुण्यमादाय चाचलत् ॥१४॥
 श्रीमदहम्मदावादं तत आगत्य सप्रभुः । अपूपुजज्जिनाधीशांश्चैत्येषु विविधेष्वपि ॥१५॥
 विजयसेनसूरीन्द्रं विजयदेवसङ्ग्रहम् । अभिवन्द्य च सङ्घस्य मध्य आकार्यं सोऽर्चयत् ॥१६॥
 लम्भनिकां विधायथ तत्रत्य श्रीमहाजने । प्रतस्थे प्रतस्थेमा ततो देशं स्वकं प्रति ॥१७॥
 आयन् शंखेश्वरादीनि तीर्थान्यन्यानि चाध्वनि । पूजयन् लंभनीं कुर्वन् प्रापार्जुदगिरिं च सः ॥
 पूजयित्वा जिनांस्तत्र कृत्वा लम्भनिकां च सः । श्रीमन्च्छिवपुरीस्वर्णगिरिदेवानपूपुजत् ॥१९॥
 एवं धर्माननेकान् यो व्यदधाद् विधिपूर्वकम् । श्रीहर्षः कस्य हर्षाय नाभूद्धर्मपरायणः ॥२०॥
 तस्य पुत्रा अमी सन्ति पञ्च पञ्चेन्द्रिया इव । विराजन्ते जगज्जोतीरूपा रूपश्रियाद्भुताः ॥२१॥
 तद्यथा—प्रथमो जसवन्ताख्यो, द्वितीयो जयराजकः । तृतीयो नेमिदासश्च सामीदासश्चतुर्थकः ॥
 श्रीमद्विमलदासश्च, पञ्चमः पञ्चमो गुणैः । पञ्चाप्येते मिथः प्रीताः सर्वप्रीतिविधायकाः ॥२३॥
 -त्रिभिविशेषकम् ।
 पञ्चानामादिमस्तस्य जीवराजः सुतोऽभवत् । पितुः सेवापरत्वेन पितुः स्वर्गमनुव्रजत् ॥२४॥
 (-पितृस्नेहाधिकत्वेन-इति वा पाठः)
 पञ्चापि चैकदेत्येते संभूयाचिन्तयन्मिथः । आत्मभिः कारितं श्रीमत्सुवर्णगिरिपत्तने ॥२५॥
 श्रीमत्समवसरणप्रासादः सर्वतोऽद्भुतः । प्रतिमाः श्रीपार्श्वनाथादिजिनानां कारिता इमाः ॥२६॥
 ताः प्रतिष्ठापयामाऽऽशु यदि स्यात्सर्वसम्मतम् । श्रीविजयदेवसूरीन्द्रमिहाह्वय महादरात् ॥२७॥
 -त्रिभिविशेषकम् ।

१८-आयन् आगच्छन्-इ गतौ अदादिः परस्मैपदि आङ्पूर्वस्य अस्य धातोः शल्-
 प्रत्यये आयन् इति रूपम् ।

२३-'पञ्चमो रुचिरे दक्षे' इति वचनात् पञ्चमशब्दोऽत्र रुचिरपर्यायः ।

२६-श्रीमत्समवसरण इत्यत्र पदे श्लोकलक्षणाभावे पि पङ्कटस्वाक्षरपदं न दोषाय । यत्
 श्रीहेमचन्द्राचार्याः श्रीनेमिचरित्रे-“ शुभेऽह्नि कनकवतीं कलाग्रहणहेतवे । उचितस्य कलाचार्य-
 म्यार्पयामास भूपतिः ॥१॥” इति । यथा शुभेऽह्नि कनकवतीमित्यस्मिन् श्लोके पञ्चटस्वाक्षरं
 पदं न दृष्टं तथा श्रीमत्समवसरणमिति पदमपि न दृष्टं । प्रतिष्ठापयामेति च, ष्ठा गति निवृत्तौ इत्यस्य
 हेतुमनि ये तिणि चि अर्तिः इति पुगागमे उपसर्गात् सुनोति सुवतीति सकारस्य मूर्धन्ये लोट
 उत्तमपुरुषवचनम् ।

१०४-श्रीमद्भक्तिसुखाप्तिसंहिता ॥ १०४ ॥

१०३-अथैतन्मन्त्रं शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥

१०२-अथैतन्मन्त्रं शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥

१०१-अथैतन्मन्त्रं शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥

शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥ १०१ ॥

शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥ १०२ ॥
शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥ १०३ ॥
शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥ १०४ ॥

श्रीशिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥ १०५ ॥

अथैतन्मन्त्रं शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥

श्रीमन्मन्त्रं शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥

पुनः श्रीशिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि शिवोऽपि ॥

1-44

1-45

1-46

1-47

1-48

1-49

1-50

1-51

1-52

1-53

1-54

1-55

1-56

1-57

1-58

1-59

1-60

1-61

1-62

1-63

1-64

1-65

1-66

1-67

1-68

1-69

1-70

1-71

1-72

1-73

1-74

1-75

1-76

1-77

1-78

1-79

1-80

1-81

1-82

1-83

1-84

1-85

1-86

1-87

1-88

1-89

1-90

1-91

1-92

1-93

1-94

1-95

1-96

1-97

1-98

1-99

1-100

एति श्रीवैखानसेय श्रीविद्याजस्रिसन्तानाय पाठकश्रीश्रीनारिकेलेश्वर
 श्रीवसुधापात्र्यायविद्विषय श्रीमत्तपगगच्छुः॥धिराज पातश्री श्रीअकञ्जयप्रदत्तजगद्गुरुकविकल्पधारक
 श्रीहरिविजयसुदृशरपङ्कजकार पातश्री श्रीअकञ्जयप्रदत्तजगद्गुरुकविकल्पधारक श्रीविजय-
 सुदृशरपङ्कजकार पातश्री श्रीविद्याजस्रिसन्तानाय महापात्रिकवर्धन श्रीविजय-
 देवसुदृशरपङ्कजकार पातश्री श्रीविद्याजस्रिसन्तानाय महापात्रिकवर्धन श्रीविजयदेवसुदृशरवि-
 पतिवार्दपरामवर्णनाय नाम एकादशः सर्गः ॥११॥

यं श्रीवैखानसेयः समदभ्यर्चयेत्
 श्रुत्वा तं सुकृते भवत्येकः सान्दमनिर्वाणः सदा ॥७७॥